

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Komparace a hodnocení disparit v regionech NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy
Comparison and Evaluation of Disparities in NUTS 2 Regions of Selected Nordic European
Countries

Student: Michaela Kuzmiaková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Lukáš Melecký, Ph.D.

Ostrava 2018

Zadání bakalářské práce

Student:

Michaela Kuzmiaková

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6210R004 Eurospráva

Téma:

Komparace a hodnocení disparit v regionech NUTS 2 vybraných
nordických zemí Evropy
Comparison and Evaluation of Disparities in NUTS 2 Regions
of Selected Nordic European Countries

Jazyk vypracování:

čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretická východiska a metodika měření regionálních disparit v podmínkách EU
 3. Regionální struktura vybraných nordických zemí Evropy a identifikace regionálních disparit
 4. Komparativní analýza a zhodnocení regionálních disparit vybraných nordických zemí Evropy
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- EUROPEAN COMMISSION. *Seventh Report on Economic, Social and Territorial Cohesion. My Region, My Europe, Our Future*. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2017. 249 s. ISBN 978-92-79-71843-2.
- EUROPEAN STATISTICAL OFFICE. *Eurostat Regional Yearbook 2017*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. 276 s. ISBN 978-92-79-71617-1.
- MELECKÝ, Lukáš a Michaela STANÍČKOVÁ. *Soudržnost a konkurenceschopnost vybraných zemí a regionů Evropské unie*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2015. 336 s. ISBN 978-80-248-3838-0.

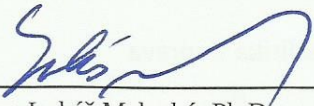
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Lukáš Melecký, Ph.D.**

Datum zadání: 24.11.2017

Datum odevzdání: 11.05.2018

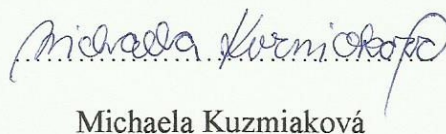

Ing. Lukáš Melecký, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci včetně příloh vypracovala samostatně. Přílohy č. 2, 4 a 6, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 11. května 2018

Handwritten signature of Michaela Kuzmiaková in blue ink, written over a dotted line.

Michaela Kuzmiaková

Tímto bych chtěla poděkovat mému vedoucímu bakalářské práce panu Ing. Lukáši Meleckému, Ph.D. za cenné připomínky a rady při zpracování bakalářské práce, taktéž za odbornou spolupráci, podporu a veškerý věnovaný čas.

OBSAH

1 Úvod.....	5
2 Teoretická východiska a metodika měření regionálních disparit v podmínkách EU....	7
2.1 Teoretická východiska regionálních disparit.....	7
2.1.1 Definice a pojetí regionálních disparit	8
2.1.2 Charakter a informační hodnota regionálních disparit	9
2.1.3 Regionální disparity v teoriích regionálního rozvoje	11
2.1.4 Příčiny vzniku regionálních disparit	13
2.1.5 Klasifikace a typologie regionálních disparit v Evropské unii	15
2.2 Ukazatelé regionálních disparit pro hodnocení soudržnosti v podmínkách EU	17
2.2.1 Ukazatele pro hodnocení plnění cílů Lisabonské strategie EU	18
2.2.2 Ukazatele Strategie Evropa 2020	18
2.2.3 Ukazatele pro hodnocení soudržnosti podle zpráv o ekonomické, sociální a územní soudržnosti EU	19
2.3 Typologie metod využívaných pro měření regionálních disparit.....	20
2.3.1 Metoda meziregionální komparace	20
2.3.2 Metody grafické a škálovací	22
2.3.3 Metody matematicko-statistické	23
3 Situační analýza a regionální struktura vybraných nordických zemí Evropy a identifikace regionálních disparit	25
3.1 Dánsko.....	25
3.1.1 Obecná charakteristika území Dánska	26
3.1.2 Zjednodušená situační analýza Dánska	27
3.1.3 Regionální struktura Dánska	29
3.2 Finsko	30
3.2.1 Obecná charakteristika území Finska.....	31
3.2.2 Zjednodušená situační analýza Finska	32
3.2.3 Regionální struktura Finska	34
3.3 Švédsko	35
3.3.1 Obecná charakteristika území Švédska	35
3.3.2 Zjednodušená situační analýza Švédska.....	36
3.3.3 Regionální struktura Švédska.....	39
3.4 Identifikace disparit regionů NUTS 2 ve vybraných nordických zemí Evropy	39

3.4.1	Charakteristika datové základny pro identifikaci regionálních disparit.....	40
3.4.2	Ukazatele ekonomické dimenze disparit.....	41
3.4.3	Ukazatele sociální dimenze disparit.....	44
3.4.4	Ukazatele územní dimenze disparit.....	46
4	Komparativní analýza a zhodnocení regionálních disparit vybraných nordických zemí Evropy	49
4.1	Východiska analýzy regionálních disparit	49
4.2	Deskriptivní analýza regionálních disparit.....	49
4.3	Hodnocení regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy pomocí základních deskriptivních charakteristik	50
4.4	Komparativní hodnocení regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy pomocí bodové metody.....	57
5	Závěr.....	74
	Seznam literatury.....	76
	Seznam zkratk	81
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
	Seznam obrázků a tabulek	
	Seznam příloh	

1 Úvod

Evropská unie v současné době sdružuje 28 států, jež jsou samostatné celky, které jsou odlišné ve svém historickém, kulturním a ekonomickém rozvoji. Rozdíly mezi jednotlivými státy a jejich regiony spočívají především v oblasti ekonomické, sociální a územní. Tyto rozdíly jsou označovány jako regionální disparity. Otázka regionálních disparit je dlouhodobě velice diskutovaným tématem v Evropské unii, jelikož jedním z hlavních cílů regionální politiky Evropské unie je snižování regionálních disparit či jejich úplná eliminace, a také zvýšení konkurenceschopnosti jednotlivých regionů. Aby však mohlo být dosaženo tohoto cíle, je zapotřebí nejdříve tyto disparity identifikovat a analyzovat. Následně pak může dojít k jejich snižování prostřednictvím nástrojů regionální politiky, resp. politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Koncept regionální politiky je ojedinělým přístupem v celosvětovém měřítku, který se snaží o harmonický rozvoj regionů, zvyšování konkurenceschopnosti regionů a snižování regionálních disparit.

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí, tj. Dánska, Finska a Švédska. *Cílem* bakalářské práce je identifikace ekonomických, sociálních a územních disparit v regionech NUTS 2 vybraných nordických zemí prostřednictvím 18 sledovaných ukazatelů regionálních disparit a následné vyhodnocení vzájemného postavení těchto regionů, z pohledu disparit, s využitím vhodných škálovacích a matematicko-statistických metod. Mezi tyto patří např. metoda semaforu či bodová metoda, která je použita v bakalářské práci k celkovému bodovému ohodnocení a následnému vyhodnocení celkové úrovně regionálních rozdílů v jednotlivých regionů NUTS 2 v rámci zvolených ukazatelů.

Bakalářská práce je rozčleněna do 5 kapitol, první kapitolou je úvod, po kterém následuje druhá obsahová kapitola, jež přibližuje teoretická východiska regionálních disparit. V první části této kapitoly je definován pojem regionální disparita, jejich charakter a informační hodnota, klasifikace a příčiny vzniku regionálních disparit, nedílnou součástí je i představení teorií regionální rozvoje. Ve druhé kapitole jsou důležitým tématem i ukazatelé regionálních disparit a následné metody, které jsou využity pro jejich identifikaci, analýzu a hodnocení. Třetí kapitola je věnována situační analýze a regionální struktuře regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí a identifikace regionálních disparit za pomoci vybraných ukazatelů, škálovací metody a deskriptivních statistických charakteristik. Komparace a hodnocení jsou klíčovými činnostmi, které jsou využity při zpracování praktické části bakalářské práce, za pomoci matematicko-

statistických metod, škálovacích metod a metod meziregionální komparace. Obsahem páté kapitoly je závěr bakalářské práce.

Při zpracování bakalářské práce bylo čerpáno z českých i zahraničních literárních zdrojů. Data, jež byla využita pro tuto bakalářskou práci, byla získána ze dvou různých databází, a to databáze Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a Evropského statistického úřadu.

2 Teoretická východiska a metodika měření regionálních disparit v podmínkách EU

Evropská unie tvoří jako celek nejvýznamnější ekonomický blok, který se svou hloubkou a rozsahem představuje jedinečný, a značně inspirativní integrační projekt ve světové ekonomice. Světová ekonomika je ovlivňována procesem globalizace, jejímž hlavním projevem je tlak na růst konkurenceschopnosti, a to jak lokální, regionální, národní tak i globální úrovni. Stát je nezastupitelným subjektem, který však přenáší některé pravomoci do rukou jiných aktérů, jako jsou regiony. Tyto regiony jsou klíčovými prvky vyváženého a harmonického rozvoje Evropské unie. Mezi těmito regiony však vznikají určité rozdíly, které mají dopad na vývoj a konkurenceschopnost Evropské unie, ta se však snaží tyto rozdíly eliminovat. Ekonomická, sociální, kulturní a historická různorodost regionů je hlavním rysem evropského kontinentu. Proto se dá hovořit o Evropské unii jako o mozaice, která je tvořena více než dvěma stovkami rozličných regionů (Fojtíková a kol., 2014).

2.1 Teoretická východiska regionálních disparit

Pro porozumění definice regionálních disparit je důležité nejprve vymezit dva pojmy, a to jak samotný *region*, tak i slovo *disparita*. Pod pojmem *region* si každý může vybavit či představit něco jiného, a proto neexistuje jednoznačná definice samotného regionu. Region může být chápán jako ekonomická jednotka, ale i jako prostor, ve kterém žijí lidé (Melecký a Staníčková, 2015). Stručný Oxfordský slovník definuje region jako oblast, pruh země, prostor, místo, která má více či méně jasně stanovené hranice nebo určité vlastnosti nebo jako taktéž určitou část státu (Novotná, 2008). Obdobnou definici předkládá Všeobecná encyklopedie Diderot, která uvádí, že region je část zemského povrchu s určitými typickými znaky. Na rozdíl od těchto zeměpisných definic existují i ekonomické definice regionu, které zohledňují společné výrobní vzorce, tržní vazby, směr ekonomické závislosti či povahu trhu práce (Středoevropské politické studie, 2004). Navrátil a kol. (2012) definuje region jako ne zcela jednoznačné vymezení určité oblasti, kraje, území atd., vycházející ze zvolených odlišujících znaků ať už to geopolitických, přírodních, etnických, historických aj, z ekonomického hlediska jde o lokalizaci ekonomických a sociálních aktivit v daném, resp. vymezeném prostoru využívajících tento prostor. Hranice regionů jsou tvořeny vesměs jako hranice historické, přírodní nebo administrativní, a proto mezi regiony existují výrazné rozdíly jak v příjmech, tak i možnostech jejich obyvatel (Skokan, 2003).

2.1.1 Definice a pojetí regionálních disparit

Pojem disparita je využíván v různých vědeckých oborech, v obecném kontextu však znamená nerovnost, různost, rozdílnost nebo nepoměr různých jevů. Termín disparita pochází z latinského dis – parita(u)s, což znamená rozdělený. Tento pojem je velice frekventovaným pojmem posledních let. Regionální disparita představuje rozdílnost nebo nerovnost znaků, jevů či procesů majících jednoznačné územní umístění a vyskytujících se alespoň ve dvou entitách této územní struktury (Kutscherauer a kol., 2010). V odborné literatuře jsou regionální disparity pojaty různými způsoby, proto si zde uvedeme několik definic pro lepší pochopení tohoto pojmu.

Regionální disparity mohou být chápány podle Navrátila, Kaňi a Zlého (2012) jako „rozdílnosti, resp. nerovnosti mezi regiony, jejich hlavní příčiny souvisejí s nerovnovážným rozvojem regionu, provázeným v podmínkách spontánního působení s nerovnoměrnou vybaveností území technickou infrastrukturou, případně s nízkou meziregionální mobilitou pracovních sil apod.“

Novotná (2008) ve své publikaci uvádí, že regionální disparity jsou „rozdíly v ekonomické, sociální a jiné oblasti života společnosti v konkrétním území“.

Dle Kutscherauera a kol. (2010) jsou regionální disparity chápány jako „rozdílnost nebo nerovnost znaků, jevů či procesů majících jednoznačné územní umístění (lze je alokovat ve vymezené územní struktuře) a vyskytujících se alespoň ve dvou entitách této územní struktury“.

Budík (2009) zase definuje regionální disparity jako „rozdíly v úrovni hospodářského, environmentálního a sociálního rozvoje regionů v míře, která je celospolečensky uznána za nežádoucí. Za regionální disparity nelze např. považovat rozdíly vyplývající z rozmanitosti podmínek jednotlivých regionů a z nich vyplývající rozdíly v kvalitě života např. v městských nebo venkovských oblastech, kde se výhody a nevýhody navzájem vyvažují.“

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR vymezuje regionální disparity jako „neodůvodněné regionální rozdíly v úrovni ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje regionů. Disparitami, které je třeba řešit, jsou rozdíly vyvolané subjektivní lidskou činností, nikoliv rozdíly vzniklé z objektivních příčin, například na základě přírodních podmínek“ (Regionální rozvoj [online], 2017).

Podle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Cooperation and Development, OECD) jsou regionální disparity mírou rozdílnosti intenzity projevu pozorovaného ekonomického jevu zkoumaného v rámci regionů dané země. Územní disparita tak naznačuje míru intenzity odlišnosti daného ekonomického jevu mezi regiony v rámci dané země (Kutscherauer a kol., 2010).

Na regionální disparity by mělo být pohlíženo z více stran a měly by být opuštěny tak jednostranné přístupy. Regionální disparity mohou být velice složitým problémem, na který je nutno nahlížet a zkoumat ho **multidimenzionálním přístupem**. To znamená, že je zde nutnost systémového pohledu na předmět zkoumání disparit, který je spjat s evropským pojetím a chápáním disparit v kontextu politiky soudržnosti. Zkoumání disparit by se mělo zaměřit na všechny dimenze regionálních disparit (Melecký a Staníčková, 2015).

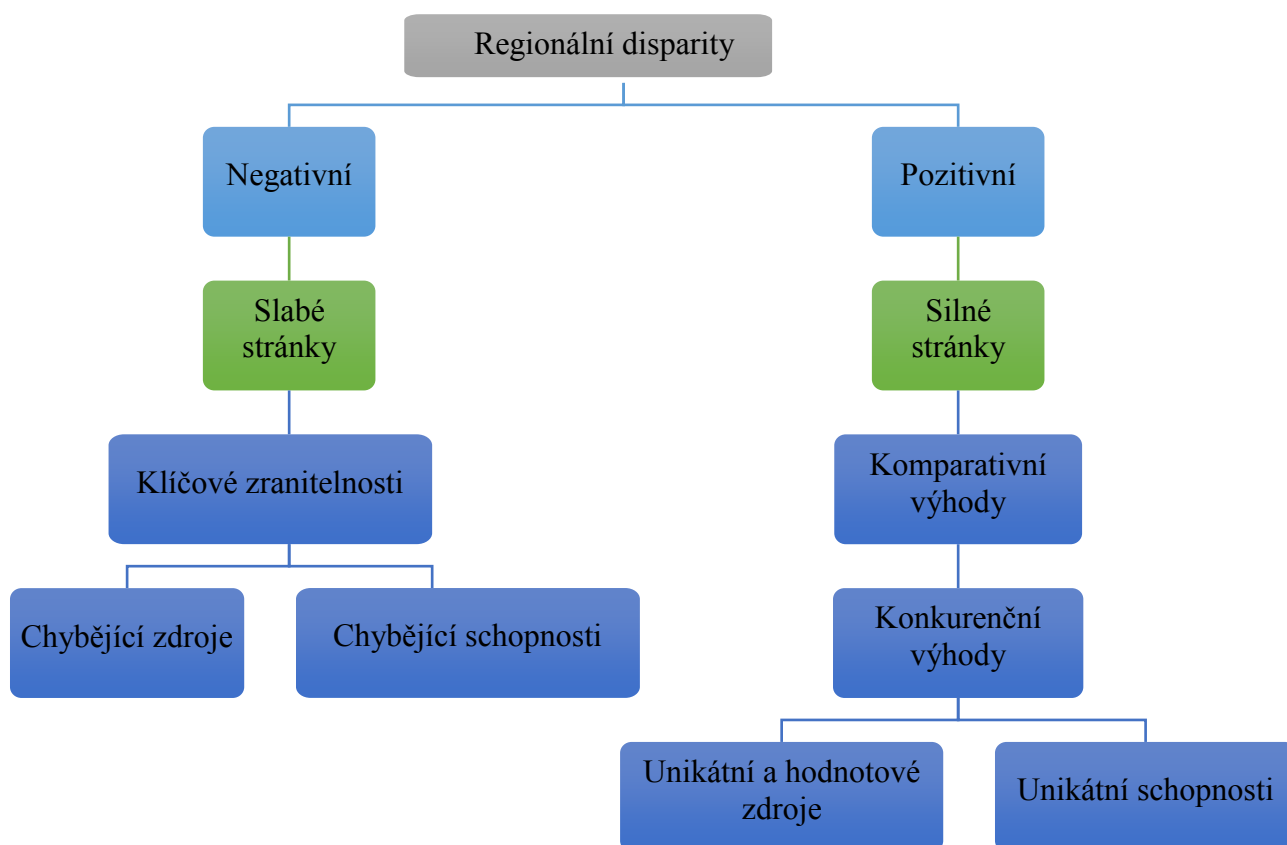
2.1.2 Charakter a informační hodnota regionálních disparit

V evropském pojetí regionálních disparit je možno pohlížet na disparity jako negativní a pozitivní (viz obrázek 2.1). V Evropské unii jsou disparity spíše chápány jako **negativní**, protože jsou měřítkem ekonomické, sociální a teritoriální úrovně soudržnosti evropského území. Jde o nežádoucí jev, který záporně ovlivňuje rozvoj regionů. Přestože je nerovnost regionů přirozeným jevem mnohdy nebývá na tento jev pohlíženo optimisticky. S negativními regionálními disparitami se pojí i **slabé stránky**, které spočívají v nedostatku zdrojů a chybějících schopnostech dostupné zdroje efektivně a účelně využívat. Avšak na disparity lze také nahlížet jako na **pozitivní** skutečnost, a to v tom případě, kdy jsou rozdíly spíše chápány jako motivace. Zejména pak motivace slabších regionů docílit takové úrovně, nebo se ji aspoň částečně přiblížit, jako mají nejlepší a nejvyspělejší regiony. Pozitivní regionální disparity mají **silnou stránku** spočívající v konkurenční výhodě zkoumaného objektu v rámci unikátních a hodnotných zdrojích a schopnostech je využívat (Fojtíková a kol., 2014; Kutscherauer a kol., 2010).

Podstata regionálních disparit může mít dvě polární dimenze, kdy regionální disparity s **hmotnou podstatou** mají své opodstatnění v realitě a zpravidla mohou být měřeny indikátory, kdežto regionální disparity s **nehmotnou podstatou** jsou disparity mající původ v hlavách lidí a jsou spojeny s měkkými lokalizačními faktory.

Poznání, sdružení a následné hodnocení regionálních disparit může uživatele obohatit o cenné informace a předává tím uživateli informační hodnotu. Užitek plynoucí z informací o regionálních disparitách může nabývat výčet čtyř hodnot, jak dokládá obrázek 2.2.

Obrázek 2.1: Negativní a pozitivní regionální disparity

Zdroj: Hučka a kol. 2009; vlastní úprava, 2017

Seskupené a vyhodnocené informace o regionálních disparitách zvyšují míru poznání regionálního managementu o regionu a jeho pozici vůči jiným regionům, o rozdílnostech mezi subjekty regionu a jejich výkonnosti struktuře a aktivitách. Zvýšení stavu poznání je nejčastějším důvodem pro analýzu a hodnocení disparit. Identifikovatelné, vyhodnocené a účelně seskupené informace jsou východiskem pro přijetí rozhodnutí. Obvykle jde o dlouhodobá nebo střednědobá rozhodnutí. Regionální disparity motivují uživatele k jednání, které dávají podnět k určitým činnostem, které jsou poté chápány jako dopady. Motivace příjemce informací k určitým postojům, aktivitám a chováním je velice důležitá. Regionální disparity mohou přimět uživatele k okamžitému operativnímu jednání, které je zacíleno na dosažení účinků v krátkém časovém horizontu v reakci na vzniklou situaci, jak uvádějí (Kutscherauer, Šotkovský, Adamovský a Ivan, (2013); Kutscherauer a kol., (2010); či Hučka, Kutscherauer a Tománek, (2008)).

Obrázek 2.2: Informační hodnoty regionálních disparit

poznávací	informace zvyšující stav poznání uživatele
rozhodovací	informace vytvářející uživateli východiska pro rozhodování
motivační	informace motivující uživatele k nějaké konkrétní činnosti
operační	informace poskytující uživateli impulzy pro operativní jednání

Zdroj: Kutscherauer, Šotkovský, Adamovský a Ivan 2013; vlastní úprava, 2017

2.1.3 Regionální disparity v teoriích regionálního rozvoje

Regionální rozvoj je charakterizován jako pozitivní vývoj klíčových socioekonomických atributů regionu. Regionálním rozvojem je rozuměno jako růstu socioekonomického a environmentálního potencionálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. Jedná se zejména o vyvážený a dynamický rozvoj regionální struktury územního celku nebo jeho částí a odstraňování, resp. zmírňování neopodstatněných regionálních disparit. Teorie regionálního rozvoje prošly několika vývojovými fázemi a liší se samotným pojetím regionálního rozvoje, vymezením aktérů a mechanismů rozvoje, ale i doporučeními pro tvorbu regionálních politik. Proto se množství teorií neustále rozšiřuje. V rámci teorií se odlišují také přístupy k regionálním disparitám. Klade se důraz na to, zdali v rámci prostorového vývoje se připisuje teorie ke *konvergenčním* tendencím nebo k *divergenčním* tendencím. Tato jednoduchá dichotomická klasifikace pojímá celou řadu problémů, které mohou být spjaty s regionálními disparitami.

Teorie regionálního rozvoje i přístupy k regionálním disparitám byly vždy velmi ovlivněny a poznamenány sociálními či ekonomickými paradigmaty, jež byly příznačné pro náležité období. V těchto obdobích se odrážela zkušenost účastníků ve sféře politické, ekonomické, ale i sociální. Na základě principu účelovosti můžeme rozlišit čtyři hlavní vývojové přístupy:

- liberální endogenně rozvojový přístup,
- exogenní keynesiánský přístup,
- marxisticko-socialistický přístup,
- moderní neo-endogenní přístup.

Typologie přístupů se zabývá regionálně-politickými opatřeními, protože regionální politika je důležitým aspektem při řešení regionálních disparit (Kutscherauer a kol., 2010).

Endogenní liberální přístup k regionálnímu rozvoji lze chápat jako typ regionálního rozvoje založený na využití vlastních ekonomických, sociálních a přírodních zdrojů daného regionu. Endogenní přístup spoléhá z větší části na interní rozvojový potenciál regionu snažící se o plné využití a produktivitu zdrojů, posléze je možno využívat vnější pomoc ze strany státu zejména daňovými zvýhodněními či dotacemi (Kutscherauer a kol., 2010). Blažek a Uhlíř (2011) teorii endogenního růstu definuje jako *novou teorii růstu*.

Liberální endogenní přístup regionálního rozvoje může být z širšího pojetí zařazen pod hospodářsko-politickou koncepci založenou na nerušeném působení tržních sil. Proto jsou všemožné zásahy státu považovány za nepřijatelné a vláda by neměla zasahovat do chodu svého hospodářství. Liberální koncepce spočívá v tom, že zásahy jsou přípustné pouze tehdy, pokud jsou ohroženy právě samotné atributy tržního systému. Kdežto **exogenní přístup** regionálního rozvoje je právě založen na externí pomoci aplikovanou dotacemi či daňovými zvýhodněními.

Exogenní keynesiánský přístup, který vznikl v průběhu velké hospodářské krize ve 30. letech 20. století, přikládá velký význam zásahů ze strany států, resp. vlády. Zástupci keynesiánského přístupu jsou méně optimističtí oproti neoklasickým modelům regionálního rozvoje, důraz je kladen na aktivní zásah do vývoje regionů a zabránit tak narůstání regionálních disparit. Koncepce má za cíl plnou zaměstnanost, regulaci agregátní poptávky, podporu hospodářského růstu a upřednostnění fiskálních nástrojů před monetárními. Na základě tohoto pojetí začaly být regionální disparity vnímány spíše jako problém, a proto toto období označujeme jako období vzniku skutečné regionální politiky. Využití keynesiánských směrů regionálního rozvoje ve státech nejvýraznější prostorové disparity a vytvořily tak pro regiony přibližně rovnoměrné vývojové podmínky.

Marxisticko-socialistický přístup je přístupem centrálně řízené ekonomiky, která považovala selhání tržního mechanismu při řešení sociálních a ekonomických problémů za absolutní. Typický je systém příkazový a stát plnil funkci univerzálního správce hospodářství regulovaného centrálními plány. Výstupem tohoto přístupu byla izolace poptávky od nabídky a maximalizace vstupů a minimalizace výstupu, tedy pravý opak tržního systému. Vznikaly extrémní nerovnováhy na trhu, což vedlo k izolaci vnitřních trhů od světových. Existence disparit lze chápat jako výsledek nepružnosti a byrokratičnosti rozhodování centrálního administrativně-politického aparátu.

Moderní neo-endogenní přístupy jsou typické pro svou odlišnost, rozdílným vymezením aktérů regionální politiky a mechanismů, na kterých je založen regionální rozvoj. *Brusco a Becattini* jsou autory *teorie výrobních okrsků*. Tento koncept byl založen v Itálii a je zaměřen na oblast třetí Itálie, která je atypická a nepatří tak mezi tradiční průmyslové oblasti, přesto se stala velice úspěšnou v ekonomické sféře, protože má kvalitní sociálně-kulturní a institucionální strukturu. *Teorie flexibilní specializace* (autoři *Pioer a Sabel*) říká, že příčinou regionálních disparit jsou formální a neformální instituce a klade důraz na existenci malých a středních podniků v dříve málo industrializovaných oblastech. Autoři *Lundvall, Florida a Saxenian* přichází s *teorií učících se regionů*, ti zdůrazňují, že je pro rozvoj regionu důležitá schopnost aktérů učit se přijímat nové technologie a postupy a zároveň získávat nové informace (Kutscherauer a kol., 2010; Blažek a Uhlíř, 2011).

2.1.4 Příčiny vzniku regionálních disparit

Příčiny vzniku regionálních problémů mohou být způsobeny celou řadou obecných faktorů, které mají ekonomickou i neekonomickou povahou. Mezi **primární faktory** vzniku regionálních disparit vztahující se k ekonomickým teoriím lze přiřadit nízkou mobilitu pracovní síly a kapitálu, fyzicko-geografické faktory, nevyhovující ekonomickou strukturu regionu, institucionální faktory a psychologické faktory. Nerovnoměrný rozvoj regionů také provází i **sekundární faktory** jako jsou vnější ekonomika, demografická situace, rigidita nákladů cen, široký rozsah regionální uniformity mezd pro určité kvalifikační skupiny, regionální difference v inovacích a další.

Relativně nízkou mobilitu pracovní síly, lze vysvětlit tak, že pracující lidé nereagují okamžitě na rozdíly ve mzdách. Jejich reakce se opoždí za poptávkou a je velice pomalá. Podmínky pro mobilitu pracovní síly mohou být ztížené, a to vede k regionální rozdílnosti v příjmech.

Relativně nízká mobilita kapitálu je dle odborné literatury považována za velice mobilní faktor vzniku regionálních disparit. Ve skutečnosti však tomu tak není, protože existuje silná rigidita v reakcích kapitálu na rozdíly ve výrobních nákladech. Nízká mobilita pracovní síly a nízká mobilita kapitálu tvoří dvě důležité příčiny vzniku regionálních disparit v příjmech a v zaměstnanosti.

Geografické faktory, mezi ně patří zejména geografická odlehlost regionu a dostatečné přírodní zdroje. Umístění regionu na periferii pro něj představuje jisté ekonomické nevýhody, jako například nadprůměrné dopravní náklady, omezený přístup k dostatečně velkým městským centrům poskytujícím specifické služby, velká vzdálenost od tržních informací a kontaktu se

zákazníkem nebo nízkou kvalitou dopravních spojů. Přírodní vybavení může být negativním nebo pozitivním faktorem, neboť některé regiony mohou být nedostatečně vybavené tímto bohatstvím (např. horské regiony, regiony se špatnou půdou) a naopak jiné regiony z výskytu přírodního bohatství (ropa, zemní plyn) mohou těžit.

Ekonomická struktura regionů je specifická příčina vzniku regionálních disparit, protože každý region má svou typickou ekonomickou strukturu. Záleží na tom, zda je region orientován na odvětví, které se ne moc dobře rozvíjí a na odvětví, které jsou na lepší cestě se rozvíjet, a to především v oblasti elektroniky, bankovníctví, spotřební průmysl aj., kde roste za normálních okolností poptávka po pracovních silách.

Mezi *další primární faktory* vzniku regionálních disparit můžeme přiřadit centralizaci či decentralizaci státních institucí, které centralizují vliv ústředních institucí, který může mít vliv na vznik regionálních nerovností. Dále zde patří i politická rozhodnutí ve státoprávním a územním uspořádání. Dalším důležitým faktory mohou být i psychologické.

Z primárních faktorů vycházejí faktory sekundární, ke kterým se řadí vnější ekonomika, která má nemalý vliv na zvyšující se počet nových firem do regionu. Na tento vliv působí faktory jako je například technická a finanční infrastruktura, které jsou spojovány dopravním systémem.

Dalším významnou příčinou vzniku regionálních disparit je daná *demografická situace regionu*, zde se jedná o rozdíl ve vzdělanosti venkovského obyvatelstva vůči městskému nebo také difference v přírůstcích obyvatelstva. *Rigidita nákladů a cen*, přičemž můžeme tvrdit, že v regionech existují specifické setrvačné síly, které znemožňují přirozené přizpůsobování trhů změnám v nabídce a poptávce. V poli působnosti tripartitních jednání jsou zaostávající regiony závislé na dohodách v otázkách mzdového růstu, a to bez ohledu na produktivitu práce, životní náklady nebo podmínky založené na vztahu mezi poptávkou a nabídkou. Tím se zamezí odsun pracovní síly z těchto regionů, ale současně i odstranění viditelného podnětu, který by byl schopen přilákat kapitál do těchto zaostávajících regionů.

Prostředí regionu je velice důležitým faktorem, ať už to jeho atraktivita či image regionu. Zde pak vybředají i zaostalé, zpustošené regiony, které by se měly uvést od původního stavu, tak aby byly atraktivní i pro zcela nová odvětví, ale i pro zahraniční kapitál, který by se měl do těchto regionů investovat. K sekundárním faktorům lze i zařadit regionální rozdíly v inovacích a nerovnost v průmyslovém a sociálním prostředí, kde by mohly vznikat nové firmy.

Ve výše zdůrazněných faktorech, ať už to primárních či sekundárních, které mají vliv na vznik a vývoj regionálních problémů, které vedou k regionální nerovnováze. Zde je důležitý fakt, že by měla být dodržena podmínka komplementarity ve vztazích mezi regionálními ekonomikami. Měla by být natolik silná, že by prosperující, vyspělý region mohl předávat efektivní růstové impulsy slabším, tedy chudým regionům (Melecký a Staníčková, 2015; Kutscherauer a kol., 2010; Wokoun, Malinovský, Damborský a Blažek, 2008).

V podmínkách EU pak můžeme za specifické faktory vzniku regionálních disparit označit proces postupného rozšiřování unie o další členské státy, především se jedná o rozšíření v roce 2004, a dále také skutečnost, že hospodářský růst v regionech bývá soustředěn v nejdynamičtějších oblastech členské země během počátečních fází rozvoje.

2.1.5 Klasifikace a typologie regionálních disparit v Evropské unii

Klasifikací rozumíme hierarchicky uspořádané třídění určitých znaků ekonomických, sociálních nebo demografických jevů či procesů. Klasifikace sleduje návaznost jevů či procesů od obecných ke specifitějším. Regionální disparity jsou klasifikovány ze dvou úzce souvisejících pohledů, zejména z perspektivy:

- **vertikální**, kdy se jedná o poznatek vycházející z toho, že disparity se mění v souladu s geografickým měřítkem, kdy hodnotíme rozdíly v kontextu odlišných geograficky zakotvených rámců (svět, Evropa, země) či rozlišných územních měřítek (země, region, obec), v posuzování těchto disparit nám je nabídnut velice rozmanitý pohled na míru těchto nerovností. V rámci této perspektivy mají disparity tendenci se zvyšovat, a to v souvislosti se snižováním územního měřítka;
- **horizontální** perspektiva souvisí s věcnou stránkou výskytu disparit, zahrnuje hmotné i nehmotné disparity, jejich členění může být shodné. Základem všech klasifikací je atribut věcného hlediska, který slouží pro klasifikaci v rámci horizontální perspektivy (Hučka, Kutscherauer a Sucháček, 2009).

Vertikální perspektiva představuje geografické měřítko a v širším kontextu je specifikována takto:

- disparity na evropské úrovni, zde existují mezi regiony nových a starých členských zemí obrovské rozdíly,
- disparity na národní úrovni mají disparity silné, stabilní a vnitřní,

- disparity na místní úrovni, jsou pro ně typické silné rozdíly mezi sousedními regiony, které pro ně vytvářejí jak ohrožení, tak i příležitosti (Hučka, Kutscherauer a Sucháček, 2009).

Podle vertikální perspektivy zkoumání disparit jsou regionální disparity v kontextu soudržnosti evropského území identifikovány na úrovni územní jednotky NUTS 2, která je základem pro přijetí opatření politiky soudržnosti EU (Melecký a Staníčková, 2015).

O klasifikaci regionálních disparit v rámci horizontální perspektivy hovoří hned několik autorů ve svých odborných publikacích, většina autorů se kloní k jedinému aspektu, a to k věcnému, který je základem všech klasifikací, které lze nalézt v odborné literatuře. Další hlediska nejsou analyzována v publikacích. Šířeji jsou potom analyzovány typy regionálních disparit např. v těchto publikacích Wishlade a Youill (1997), Camagni (2005), CEC (2007), Molle (2007). v této uvedené literatuře se uvádí zejména tři typy regionálních disparit, a to *územní, sociální a ekonomické* dle jednotlivých dimenzí soudržnosti (Hučka a kol., 2008).

Ekonomické disparity prezentují nerovnosti v ekonomickém vývoji mezi jednotlivými regiony a odrážejí míru hospodářské soudržnosti v evropském přístupu. Míry hospodářské soudržnosti může být dosaženo tehdy, pokud jsou všechny hospodářské segmenty začleněny do evropského hospodářství takovým způsobem, že jsou schopné čelit mezinárodní konkurenci. Za hlavní indikátor ekonomických disparit je považován hrubý domácí produkt na obyvatele (HDP/obyv.), který umožňuje srovnání mezi různými regiony či státy.

Sociální disparity jsou závislé na tom, jak lidé vnímají kvalitu života, životní úroveň, sociální nerovnosti aj. Indikátory, využívající se k identifikaci sociálních problémů, mohou být např. míra nezaměstnanosti, míra zaměstnanosti, míra rizika chudoby. Tyto indikátory však nejsou zcela vypovídající o celkové sociální problematice, proto by měly být zahrnuty i ukazatele dostupnosti zaměstnání, kvalita zaměstnání, kvalifikace pracovní síly a samozřejmě i kvalita a úroveň vzdělání. V rámci sociálních disparit je vhodné se zabývat více indikátory pro přesnější vyjádření tohoto typu disparity na rozdíl od ekonomické disparity, které zpravidla podněcují komplexnější indikátory jako např. hrubý domácí produkt na obyvatele.

Územní disparity jsou spjaty s geografickými a přírodními podmínkami. V souvislosti s územními disparitami se často využívá pojem územní nerovnováha, která vyjadřuje územní rozdíly, jako jsou rozdíly v hospodářské výkonnosti, fyzicko-geografickém potenciálu, dopravní a technické infrastruktury, kvalitě životního prostředí mezi jednotlivými státy a regiony. Územní disparity často odrážejí silné nerovnosti ve vybavení územními faktory

konkurenceschopnosti, které přispívají k asymetrické distribuci fyzického a lidského kapitálu. Taktéž v kontextu územních disparit existují rozdíly mezi periferiemi a jádrem, pokud jde o obyvatelstvo, bohatství, přístup ke službám obecného zájmu, k dopravě, energii, telekomunikacím a informační společnosti, pokud jde o výzkum a kapacity pro inovace (Melecký a Staníčková, 2015).

Ovlivnitelnost disparity lze vyjádřit jako možnost či účelnost určitými nástroji regionální politiky dosáhnout žádoucí změny disparity, a proto z hlediska ovlivnitelnosti lze pohlížet na disparity ovlivnitelné, u kterých dále rozlišujeme, jestli jsou disparity přímo ovlivnitelné anebo nepřímo ovlivnitelné mezi nimi neexistuje přímá vazba mezi disparitou a nástrojem regionální politiky. Neovlivnitelné disparity můžeme rozčlenit na skupinu neovlivnitelných ani v budoucnu a ani dočasně neovlivnitelné, které by se mohly stát ovlivnitelnými na základy rozvoje vědy.

Můžeme rovněž rozlišit disparity, které vznikají **samovolně** a jsou důsledkem geografických nebo zdrojových asymetrických šoků, jako je například povodeň, vichřice či další jiné kalamity. Disparity taktéž vznikají **činností člověka**, které jsou vyvolány ekonomickou činností, politickými výkyvy a vnější ekonomikou. Z hlediska časové dimenze dělíme disparity na **krátkodobé**, **střednědobé** a **dlouhodobé**. Toto členění je velice významné pro pozorování, zkoumání a hodnocení regionálních disparit. **Teritoriální hledisko** sleduje prostorové disparity, zde je velice důležité, aby byla správně zvolená velikost územních jednotek pro sledování a hodnocení disparit (Kutscherauer, Šotkovský, Adamovský a Ivan, 2013).

2.2 Ukazatelé regionálních disparit pro hodnocení soudržnosti v podmínkách EU

V rámci Evropské unie je utvářen koncept soudržnosti regionů, prostřednictvím ojedinělého modelu regionální politiky. Regionální politika je především zaměřena na konvergenci regionů bohatých a méně rozvinutých v celé EU. Z důvodu existence regionálních disparit mezi jednotlivými úrovněmi území, tedy regionu, je důležité tyto projevy nesouladu redukovat a zmírňovat. Prioritou je schopnost vyjádřit do jaké míry se tyto disparity vyskytují a posléze je eliminovat. Prostřednictvím jednotlivých ukazatelů, podle kterých je měřena velikost, struktura a úroveň disparit. V rámci regionální politiky Evropské unie existuje několik možností, jak mohou být disparity hodnoceny, a to v závislosti na povaze účelu, ke kterému se hodnocení vztahuje. Identifikace a charakter disparit může být hodnocen pomocí ukazatelů:

- pro hodnocení plnění cílů Lisabonské strategie EU (2000–2010),

- cílů Strategie Evropa 2020 (2010–2020),
- pro hodnocení soudržnosti podle zpráv o ekonomické, sociální a územní soudržnosti EU (1996–2017).

2.2.1 Ukazatele pro hodnocení plnění cílů Lisabonské strategie EU

V rámci *Lisabonské strategie* (The Lisbon Strategy, LS), která byla přijata v březnu 2000 Evropskou radou v Lisabonu s časovým horizontem na deset let, byly hodnoceny tzv. strukturální ukazatele neboli lisabonské ukazatele EU, které sledoval Evropský statistický úřad (Eurostat). Strategie měla reagovat na dlouhodobé slabiny v ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti zemí EU, předpokladem strategie bylo, že se EU stane nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou ve světě, která by byla založena na inovacích, byla by schopná dosahovat udržitelný hospodářský růst, nabídla by více pracovních míst s větší sociální soudržností a s větší úctou k životnímu prostředí. V rámci každoročního hodnocení míry plnění cílů LS byly ukazatele rozděleny do šesti základních oblastí, které počítala 79 ukazatelů, pro zjednodušení a efektivnějšího způsobu byl vytvořen zkrácený seznam 14 hlavních strukturálních ukazatelů původního seznamu, který se nazývá „Short-list“, který je uveden v příloze č. 1. Tyto ukazatele jsou souhrnem tří pilířů Lisabonské smlouvy, a to ekonomického, sociálního a environmentálního. Tyto ukazatele stanovovaly míru disparit mezi regiony EU a také míru dosažené konkurenceschopnosti a výkonnosti regionů (MPO, 2017; Kutscherauer a kol., 2010; Fojtíková a kol., 2014).

2.2.2 Ukazatele Strategie Evropa 2020

Lisabonská strategie, která předcházela *Strategii Evropa 2020*, nedosáhla svých stanovených cílů, a to především díky světové ekonomické krizi v letech 2008–2009, kdy došlo ve všech státech EU k výraznému poklesu výkonnosti ekonomiky a k růstu nezaměstnanosti. EU proto musela zabezpečit, že pro následující období přijali novou Strategii pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, která se více zavazuje a je lépe propojena s jednotlivými evropskými politikami (Kutscherauer a kol., 2010). Evropská unie vymezila úroveň, které by chtěla dosáhnout do roku 2020, proto Komise navrhla následující hlavní cíle EU k dosažení lepší úrovně (Vláda ČR [online], 2017):

- úsilí o dosažení 75% zaměstnanosti žen a mužů ve věku od 20 do 64 let, mimo jiné i prostřednictvím vyšší účasti mladých lidí, starších pracovníků a pracovníků s nízkou kvalifikací a lepší integrace legálních migrantů;

- zlepšení podmínek pro výzkum a vývoj, zejména s cílem zajistit, aby veřejné a soukromé investice v tomto odvětví dosáhly v úhrnu 3 % HDP. Komise vytvoří ukazatel, který bude vyjadřovat intenzitu výzkumu a vývoje a inovací;
- snížení emisí skleníkových plynů o 20 % oproti úrovním roku 1990 a zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů v konečné spotřebě energie na 20 % a posun ke zvýšení energetické účinnosti o 20 %;
- zlepšení úrovně vzdělání, zejména snahou snížit míru předčasného ukončování školní docházky pod 10 % a zvýšit podíl osob ve věku 30-34 let s dokončeným terciárním nebo srovnatelným vzděláním na nejméně 40 %;
- podpora sociálního začlenění, zejména prostřednictvím snižování chudoby, a to snahou snížit počet lidí ohrožených chudobou nebo vyloučením nejméně o 20 milionů.

Na základě těchto pěti cílů EU si každý členský stát formuluje své národní cíle (European Statistical Office, 2017).

2.2.3 Ukazatele pro hodnocení soudržnosti podle zpráv o ekonomické, sociální a územní soudržnosti EU

Ukazatele pro hodnocení soudržnosti podle zpráv o ekonomické, sociální a územní soudržnosti EU jsou zveřejňovány v tříletých intervalech Evropskou komisí ve Zprávách o hospodářské, sociální a územní soudržnosti Evropské unie (tzv. kohezní zprávy), které jsou vydávány na základě povinností stanovené primárním a sekundárním právem EU. Tyto zprávy přinášejí klíčové analytické studie celoevropského významu, které charakterizují současný a následný vývoj v blízké budoucnosti EU. Jednotlivé kohezní zprávy mají obdobný obsah, který se od roku 2001 ve struktuře neliší.

Kohezní zprávy hodnotí aktuální úroveň jednotlivých dimenzí soudržnosti (ekonomická, sociální a územní), taktéž vyhodnocují rozdíly mezi regiony a jednotlivými státy Evropské unie, dále pak dopad politiky soudržnosti EU na její území a obyvatele, dopady národních politik soudržnosti a stanovují orientaci politiky soudržnosti na příští období. Z hlediska periodicity publikování a struktury můžeme kohezní zprávy rozdělit do dvou samostatných kategorií, a to Zprávy o ekonomické a sociální soudržnosti a Zprávy o pokroku v oblasti hospodářské, sociální a územní soudržnosti (Melecký, Staníčková, 2015). Přehled dosud vydaných kohezních zpráv uvádí následující tabulka 2.1.

Tabulka 2.1: Přehled zpráv o hospodářské, sociální a územní soudržnosti EU

Pořadí zprávy	Zveřejnění	Název zprávy
1.	1996	První kohezní zpráva
2.	2001	Druhá zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti: Jednota, solidarita, diverzita pro Evropu, její obyvatele a její území
3.	2004	Třetí zpráva o hospodářské a sociální soudržnosti: Nové partnerství pro soudržnost konvergenční, konkurenceschopnost, spolupráci
4.	2007	Čtvrtá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti: Rostoucí regiony, rostoucí Evropa
5.	2010	Pátá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti: Investování do budoucnosti Evropy
6.	2014	Šestá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti. Investice pro růst a zaměstnanost: Podpora rozvoje a dobrého vládnutí v regionech a městech EU
7.	2017	Sedmá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti: Můj region, má Evropa, naše budoucnost

Zdroj: Melecký a Staníčková 2015; European Commission [online] 2017; vlastní úprava

2.3 Typologie metod využívaných pro měření regionálních disparit

Jelikož existuje několik druhů a typů regionálních disparit nemůže existovat pouze jedna metoda na jejich měření. Existuje mnoho institucí, které se zabývají problematikou měření disparit, pro které je také problémem vybrat množinu ukazatelů, které budou pro hodnocení regionálních disparit využity. Důležitým aspektem měření regionálních disparit je také vhodný výběr metody, protože při využití nesprávné metody by mohlo dojít ke špatné interpretaci regionálních disparit, a to by mohlo vést k negativním vlivům na regionální plánování, a tedy i na samotnou regionální politiku. V odborných publikacích lze nalézt několik rozličných metod pro měření regionálních disparit. Metody jsou rozříděny do tří nejběžněji používaných skupin, a to metoda meziregionální komparace, metody škálovací a metody matematicko-statistické.

2.3.1 Metoda meziregionální komparace

Metoda meziregionální komparace je založena na porovnání jednotlivých regionů a procesů, jež probíhají uvnitř těchto regionů, a to na základě znalostí a zkušeností. Cílem této metody je dosáhnout společných a odlišných rysů v jejich vývoji. Metoda je založena na srovnávání

struktur jednotlivých regionů a také na komparaci vybraných ekonomických, sociálních a environmentálních indikátorů, které poukazují na možné územní nerovnosti. Východiskem této metody je pouze verbální zhodnocení regionálních disparit, které je zaneseno zpravidla v regionálních analýzách. V této metodě můžeme nalézt určitá úskalí zejména ve srovnatelnosti informací, a to z hlediska věcného a časového, dále pak nízká kvalita informací a jejich dostupnost, ale i působení vedlejších faktorů, které by mohly snižovat objektivnost regionálních analýz.

Metody grafické a škálovací jsou vhodným doplňkem k různým typům metod meziregionální komparace, mezi které je možné zařadit také bodovou metodu, která patří mezi další metody, použité při vypracování bakalářské práce.

Bodová metoda

Bodová metoda je příkladem matematické metody využitelné k meziregionální komparaci v podobě nalezení vybraného regionu, který v případě analyzovaného indikátoru dosahuje **maximální** nebo na druhou stranu **minimální** kritériální hodnoty. Autorem této metody je americký matematik *M. K. Bennet*. Primární výhodou bodové metody je její schopnost sjednotit daná data vybraných ukazatelů, která jsou v různých měrných jednotkách na základě přiřazení konkrétního bodového hodnocení. Prostřednictvím nově obdrženého syntetického indikátoru tak lze určit pořadí jednotlivých regionů.

Dle Kutscherauera (2010) lze bodovou hodnotu příslušného indikátoru v případě maxima určit za pomoci rovnice (2.1):

$$B_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{i \max}}, \quad (2.1)$$

kdežto v případě minima pomocí rovnice (2.2):

$$B_{ij} = \frac{x_{i \min}}{x_{ij}}, \quad (2.2)$$

kde B_{ij} je bodová hodnota *i-tého* indikátoru pro *j-tý* region, x_{ij} je hodnota *i-tého* indikátoru pro *j-tý* region, $x_{i \max}$ je maximální hodnota *i-tého* indikátoru a $x_{i \min}$ je minimální hodnota *i-tého* indikátoru. Součtem takto vypočítaných bodů lze dospět k finální hodnotě souhrnného indikátoru, který má vypovídací schopnost ohledně sledované úrovně regionu a je možné ho tak využít ke stanovení míry disparit, které vznikají mezi jednotlivými regiony.

2.3.2 Metody grafické a škálovací

Pro metody grafické a škálovací je typická forma výstupů, která se odlišuje od jiných metod, pomocí různých map, grafů, obrázků, tabulek či metrických a nemetrických škál. Nejvíce využívanými metodami spadající pod tuto kategorii jsou metody využívající geografická data v rámci geografických informačních systémů (GIS), metoda semaforu a metoda umělých neuronových sítí (Melecký a Staníčková, 2015).

Za regionální disparity je považována jakákoliv nerovnoměrnost tedy rozdílnost, proto je její měření velice důležité pro zjištění, jak velká disparita mezi jednotlivými regiony nastává. Zkoumání, hodnocení a komparace má své opodstatnění především v otázce soudržnosti EU, jelikož mezi hlavní cíle Unie patří i zmenšování disparit.

Metoda semaforu

Mezi škálovací metody je zařazena metoda semaforu, jejíž podstata spočívá v přiřazení specifických symbolů či barevných škál, které odpovídají určité procentuální úrovni hodnoty daného ukazatele. Symboly nejčastěji nabývají podoby tří kruhů v barvách světla semaforu tedy **červená**, **žlutá** (oranžová) a **zelená**, od něhož je také tento název metody odvozen. Mezi kladné stránky metody semaforu je zejména její přehlednost, rychlost a využitelnost při zkoumání velkých skupin indikátorů.

Lze tedy poukázat na to, že pokud bude vycházeno z elementárního principu, kdy v rámci této metody bude přiřazena jednotlivým regionům barva, například region *K* bude mít barvu červenou, region *L* žlutou a region *M* zelenou, pak pomocí této metody bude možno určit přibližné rozdíly mezi jednotlivými regiony, ale nebude možné stanovit přesnou úroveň mezi regiony *K*, *L* a *M*.

Pro využití této metody při hodnocení regionálních disparit je nejvhodnější použití tabulkového procesoru *Microsoft Office Excel*, jehož součástí je funkce podmíněného formátování, která v podstatě odpovídá principu metody semaforu.

Funkci podmíněného formátování je možno využít k rychlému a snadnému sestavení níže uvedených hodnocení škál:

- **dvoubarevná škála** - tato škála využívá dvou barev k odlišení minimální a maximální hodnoty daného indikátoru, kdy intenzita těchto barev se mění zároveň s hodnotou příslušného indikátoru,
- **tříbarevná škála** - zpravidla se jedná o tři barvy semaforu (červená, žlutá, zelená), kdy žlutá je zpravidla rovna percentilu 50,
- **datová čára** - v tomto případě jsou hodnoty indikátorů rozlišeny pomocí dané datové čáry,
- škála vyjádřena **pomocí sady ikon**, vhodná k očíslování hodnoty indikátorů jsou přiřazeny sady ikon.

Metoda semaforu je dobře využitelný nástroj pro zhotovení nemetrických škál, jedná se tak o určitou podobu škálovacích technik (Kutscherauer, 2010 a Kutscherauer 2014). Podstata této metody je dána přiřazením specifických symbolů jednotlivým hodnotám vybraných ukazatelů, které zpravidla odpovídají specifické percentuální úrovni maximální, popřípadě minimální výše hodnoty analyzovaného ukazatele (Tuleja, 2008). Tato metoda je aplikována ve třetí kapitole bakalářské práce, a to v rámci identifikace regionálních disparit v regionech NUTS 2 vybraných nordických zemí.

2.3.3 Metody matematicko-statistické

Do skupiny metod matematicko-statistických můžeme zařadit metody jednorozměrné a vícerozměrné kvantitativní analýzy založené na matematických a statistických postupech. K jednorozměrným metodám zobrazení kvantitativních ukazatelů regionálních disparit lze přiřadit např. míry centrální tendence (průměr, modus, medián), míry rozptýlenosti (rozptyl, směrodatná odchylka, variační rozpětí, variační koeficient), míru šikmosti, špičatosti apod.

Autoři Hindls, Hronová, Seger a Fischer (2007) definují *rozptyl* jako průměr čtverců odchylek jednotlivých hodnot od jejich aritmetického průměru. *Směrodatná odchylka* popisuje variabilitu pomocí druhé odmocniny z rozptylu. Využitím směrodatné odchylky je možno zjistit, do jaké míry jsou hodnoty sledovaného souboru rozptýleny či odchýleny od aritmetického průměru hodnot. Jestliže se hodnota směrodatné odchylky zvyšuje, značí to větší rozptýlenost hodnot kolem aritmetického průměru, což signalizuje zvětšování regionálních rozdílů v dané oblasti. Poměrem směrodatné odchylky a aritmetického průměru je dosaženo *variačního koeficientu*,

který je bezrozměrným číslem, jehož stonásobek udává variabilitu v procentech. Pro zajištění odpovídající míry regionální variability nebo významu regionálních disparit je doporučováno použít jak variační koeficient, tak i směrodatnou odchylku především na srovnání regionálních disparit mezi různými zeměmi. *Variační rozpětí* je nejjednodušší, ale i nejhrubší mírou variability. Je definován jako rozdíl největší a nejmenší hodnoty daného znaku. Mezi jeho výhody patří snadnost a rychlost výpočtu a také jednoduchost interpretace.

Mezi vícerozměrné statistické metody, využívané při analýze regionálních disparit, řadíme obvykle *metodu hlavních komponent, faktorovou, shlukovou a diskriminační analýzu*. Poměrně rozsáhlou skupinu metod tvoří shluková analýza. Metody, jež jsou v ní zahrnuty, využívá k roztřídění, resp. shlukování určité množiny objektů do několika relativně homogenních celků, které jsou zpravidla označovány jako shluky nebo také klastry. Faktorová analýza, která patří mezi vícerozměrné statistické metody, je schopna nalézt nepřímo pozorované příčiny variability jednotlivých ukazatelů, které je využíváno k deskripci regionálních disparit. Vhodné využití této metody je při analýze velkých souborů dat poskytujících dostatečné množství informací o daném regionu, avšak souběžně kvůli svému objemu dat omezují interpretaci výstupů (Melecký a Staníčková, 2015).

3 Situační analýza a regionální struktura vybraných nordických zemí Evropy a identifikace regionálních disparit

V této kapitole je nastíněná zjednodušená situační analýza a regionální struktura vybraných nordických zemí a provedena základní identifikace regionálních disparit. Nordické země neboli severské země, ležící na severu Evropy, sdružují země jako je Dánsko, Finsko, Irsko, Norsko a Švédsko, taktéž se mezi ně řadí i Faerské ostrovy, Grónsko¹ a finské souostroví Åland. Tento *nordický region* (Nordic Region) spojuje mnoho společných znaků, mezi které patří rozvinutá ekonomika, podobné sociální systémy, bohatost přírodních surovin, ale i podobnost vlajek s tzv. skandinávským křížem. Dánsko, Finsko, Švédsko, ale i ostatní nordické země bývají mnohdy označovány jako Skandinávské státy. Avšak z geografického hlediska není toto označení správné, protože na Skandinávském poloostrově se nachází pouze Norsko a Švédsko, Finsko se na tomto poloostrově nachází jen z části, Island je ostrovem, Dánsko leží na Jutském poloostrově a mnoha dalších menších ostrovech. Vybrané nordické země – Dánsko, Finsko a Švédsko jsou členy Evropské unie. V rámci zjišťování, porovnávání a hodnocení statistických údajů prováděném Eurostatem, sdružuje vybrané země dle geografického hlediska do tzv. nordických členských států (Nordic Member States), především pak toto označení zemí využívá v regionálních ročenkách Evropského statistického úřadu *Eurostat Regional Yearbook* (European Statistical Office, 2017)

3.1 Dánsko

Dánsko patří mezi severské země a taktéž mezi země s nejstarší monarchií světa, která se rozprostírá až do věku Vikingů kolem roku 1000. Dánsko je často uváděno jako jedna z nejlepších světových zemí, ve které se žije nejlépe. Je silným sociálním státem, který zajišťuje ekonomickou rovnost ve společnosti a důležitá je také skutečná neexistence korupce. Je všeobecně známo, že Dánové patří mezi nejšťastnější lidi ve světě. Dánsko je malou zemí ve srovnání s nejbližšími sousedy, kdy Švédsko a Německo jsou desetkrát a osmkrát větší než Dánsko, na druhou stranu má Dánsko mimořádně dlouhé pobřeží v závislosti na velikosti svého území. Dánsko má řadu charakteristik, které ho odlišují od jeho severoevropských sousedů, a to především v těchto ohledech: Dánsko má 406 ostrovů a 7 314 km dlouhé pobřeží, nejvyšší vrchol země je pouhých 170 metrů nadmořské výšky. Průměrný rychlost větru je 7,6

¹ Faerské ostrovy a Grónsko jsou součástí Dánského království.

metrů za sekundu, proto je také Dánsko jedním z největších světových vývozců větrných turbín (Denmark.dk [online], 2018).

3.1.1 Obecná charakteristika území Dánska

Dánsko, oficiální název státu Dánské království (Kongeriget Danmark), je nejmenší ze severských zemí se svou rozlohou 43 560 km². Dánsko se rozprostírá na Jutském poloostrově, ostrově Fyn, Sjælland a stovkami dalších menších ostrovů. Pobřeží Dánska má délku více než 7 500 km. Dánsko je omýváno Severním mořem na západě a na východě Baltským mořem, jedinou suchozemskou hranici má Dánsko na jihu s Německem. Mezi další blízké země Dánska se řadí Norsko na severu a na severovýchodě Švédsko. Z geografického hlediska je Dánsko nížinaté a poměrně ploché, nemá žádné pohoří, přičemž nejvyšším bodem země je kopec, jehož výška je pouhých 170 metrů nad hladinou moře. Dánsko má mírné podnebí, proto jsou zde vhodné podmínky pro zemědělství, kdy zemědělská půda je rozložena na 63,4 %², lesy se rozprostírají na 12,9 % dánského území.

Kodaň patří mezi severské metropole, avšak je také hlavním městem Dánska, ve kterém žije skoro 1,3 milionů obyvatel, což tvoří asi jednu pětinu celkového obyvatelstva v této zemi. Mezi další velká významná města se řadí Aarhus, Odense a Aalborg. Dánština je oficiálním jazykem země.

Dánsko vstoupilo společně s Velkou Británií do Evropského společenství (European Communities, EC) v roce 1973, zároveň bylo i zakládajícím členem severoatlantické aliance (North Atlantic Treaty Organization, NATO) v roce 1949, to zapříčinilo konec politiky neutrality Dánska. Je plnoprávným členským státem EU, ale není součástí eurozóny. Navzdory tomu, že dříve splňovalo Dánsko kritéria pro vstup do Evropské hospodářské a měnové unie, jako jedna z mála zemí, které vstoupily do EU, si Dánsko sjednalo výjimku tzv. output, která zaručuje, že není povinno přijmout euro za svou národní měnu, kterou i nadále zůstává Dánská koruna. Další důležité postavení má Dánsko i v různých evropských či světových mezinárodních organizacích, jako jsou například Organizace spojených národů (United Nations Organization, UNO), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD), Mezinárodní měnový fond (International

² Dánsko má nejvyšší procento orné půdy na světě (2011).

Monetary Fund, IMF), Světová obchodní organizace (World Trade Organization, WTO) a spoustu dalších (Cia.gov [online], 2018a; Euroskop [online], 2018a).

3.1.2 Zjednodušená situační analýza Dánska

Dánská ekonomika se řadí mezi celosvětově nejlepší, nejsilnější a nejefektivnější ekonomiky. Dánsko má důkladné moderní tržní hospodářství, které je představováno velice pokročilým průmyslem s předními světovými firmami v oblasti farmacie, námořní dopravy a obnovitelných zdrojů energie a špičkovým zemědělským sektorem. Dánsko se vyznačuje svou vysokou životní úrovní, jelikož je dánská ekonomika charakterizována rozsáhlými opatřeními na ochranu veřejného zdraví a spravedlivým rozdělením příjmů. Pro Dánsko je charakteristické vysoké daňové zatížení. Vysoká kvalita veřejných služeb, vzdělávání a dalších sociálních oblastí, by mohlo být pro ostatní země, nejen Evropy, vzorem. Malá a otevřená ekonomika Dánska je vysoce závislá na zahraničním obchodu a vláda silně podporuje liberalizaci obchodu. Dánsko patří mezi čisté vývozce potravin, ropy a zemního plynu a má komfortní přebytek platební bilance, avšak je závislé na dovozu surovin pro zpracovatelský průmysl. V rámci srovnávání ekonomik, nebo zemí samotných v různých šetřeních a průzkumech se Dánsko umísťuje na předních pozicích (Cia.gov [online], 2018a). Podle Zprávy o globální konkurenceschopnosti (The Global Competitiveness Report 2017–2018), vydávanou Světovým ekonomickým fórem (World Economic Forum, WEF), je Dánsko na 12. pozici ze 137 porovnávaných zemí, v rámci EU se Dánsko umístilo na 7. pozici, a to ihned za Švýcarskem, Nizozemskem, Německem, Švédskem, Velkou Británií a Finskem (World Economic Forum [online], 2018).

Avšak přes svůj vysoký hospodářský potenciál se ekonomický růst Dánska v několika posledních letech zpomalil z důvodu reakce a dopadu na finanční a ekonomickou krizi. Hrubý domácí produkt na obyvatele je v Dánsku poměrně vysoký, za rok 2016 činil 36 100 EUR v paritě kupního standartu. V referenčním období 2008–2016 se dá zaznamenat poměrný růst HDP, i když v době hospodářské krize, která propukla v roce 2008, bylo tomu právě naopak, v období let 2012 a 2013, kdy se krize projevila, byl růst HDP zpomalen na 0,2 % a 0,9 % jak je možné vidět v tabulce 3.1. Inflaci si Dánsko udrželo na 1,1 % v roce 2017, nejvyšší míru inflace ve sledovaném období mělo Dánsko v roce 2008 (3,4 %), od roku 2013 se držela inflace okolo 0-0,5 % a to do roku 2016. Míra nezaměstnanosti se od roku 2011 v Dánsku poměrně snižuje, v posledním sledovaném období tedy roku 2017 dosahovala míra nezaměstnanosti 5,7 %. V důsledku hospodářské recese došlo k nárůstu úrovně nezaměstnanosti, ale i přesto je úroveň nezaměstnanosti v Dánsku jednou z nejnižších mezi zeměmi EU. Trh práce je velice

flexibilní v Dánsku, avšak v poslední době se dánské firmy setkaly s obtížemi najít vhodně kvalifikované pracovníky. Dánská vláda nabízí rozsáhlé programy pro nezaměstnané, kteří by se měli vyškolit v odvětvích, které mají nedostačující kapacitu kvalifikovaných pracovníků. Dánská vláda plánuje v roce 2018 řešit daňovou reformu a zaměřit se na zvýšení výdajů na obrannou politiku.

Tabulka. 3.1: Makroekonomické agregáty Dánska (2008–2016)

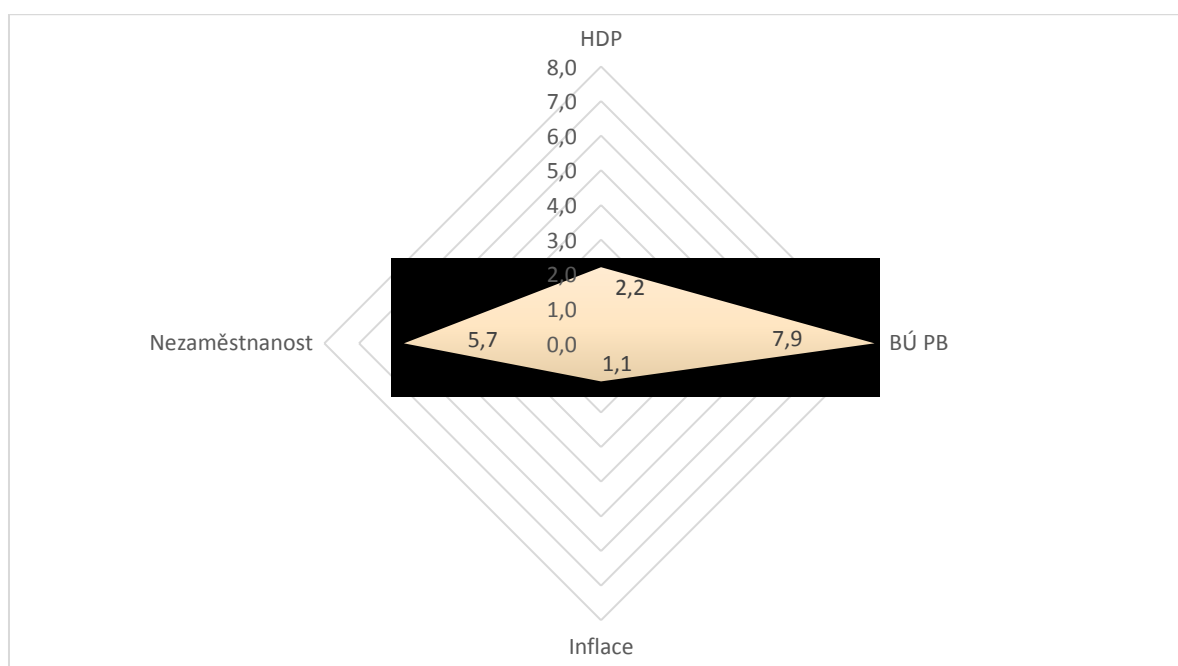
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
HDP/ob. (PPS)	32 600	30 700	32 900	33 500	33 900	34 300	35 300	36 800	36 100	0
Vývoj HDP (%)	-0,5	-4,9	1,9	1,3	0,2	0,9	1,6	1,6	2,0	2,2
Inflace (%)	3,6	1,0	2,2	2,7	2,4	0,5	0,4	0,2	0,0	1,1
Nezaměstnanost (%)	3,4	6,0	7,5	7,6	7,5	7,0	6,6	6,2	6,2	5,7
BÚ PB (mil. EUR)	7 046,6	8 016,0	15 956,5	16 325,0	15 989,3	20 076,0	23 721,5	23 955,7	20 321,8	22 869,7
BÚ PB (% HDP)	2,9	3,5	6,6	6,6	6,3	7,8	8,9	8,8	7,3	7,9

Zdroj: Eurostat [online], 2018b; vlastní zpracování

Co se týče dalšího ukazatele, a to běžného účtu platební bilance (BÚ PB), z tabulky 3.1 je zjevné, že se v posledních letech projevuje podstatný nárůst exportu a služeb, který je doprovázen progresivními příjmy z investic, projevující se přebytkem běžného účtu platební bilance. V roce 2017 dosahoval přebytek platební bilance bezmála 22 869,7 mil. EUR, což odpovídá 7,9 % HDP.

Ke zhodnocení úspěšnosti hospodářské politiky daného státu a taktéž výkonnosti ekonomiky lze aplikovat tzv. magický čtyřúhelník, který hodnotí ekonomický růst, plnou zaměstnanost, stabilitu cenové hladiny a vnější ekonomickou rovnováhu. Hlavními cíli vlády kterékoliv země jsou: zajištění růstu HDP, zmírňování nezaměstnanosti, ať už za pomoci aktivní nebo pasivní politiky zaměstnanosti, snižování inflace a taktéž i snižování schodku platební bilance. Tyto cíle hodnotí zejména magický čtyřúhelník a jeho diamant. Každý ze čtyř vrcholů ovlivňuje ostatní vrcholy, proto se mu říká magický čtyřúhelník, i když v praxi jsou si cíle čtyřúhelníku antagonistické. Většina světových ekonomik se snaží vhodně zkombinovat cíle za použití makroekonomické hospodářské politiky (Businessinfo [online], 2018a). Konkrétní konstrukci magického čtyřúhelníku pro Dánsko za rok 2017 zachycuje obrázek 3.1.

Obrázek 3.1: Magický čtyřúhelník Dánska (2017)

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

3.1.3 Regionální struktura Dánska

Administrativně správní členění Dánska je dáno 5 regiony (Severní Jutsko, Střední Jutsko, Jižní Dánsko, Sjaelland a region hlavního města Kodaň), které odpovídají regionům na úrovni NUTS 2, které nahradili dosavadních 13 oblastí a 98 komun (obcí), které jsou nižšími samosprávnými jednotkami. Součástí Dánského království jsou dvě autonomní oblasti Faerské ostrovy a Grónsko (Halásková, 2012). Severské země, ve kterých jsou pravomoci do velké míry delegovány na obecní úroveň, i členské státy s federální či regionální strukturou, kde je podíl veřejných výdajů vynakládaných na nižší než celostátní úrovni, je Dánsko v tomto ohledu nejvíce decentralizovanou zemí (European Commission, 2017).

Územně správní členění dle NUTS

Nomenklatura územních statistických jednotek (Nomenclature of Units for Territorial Statistics, (NUTS) byla vytvořena pro statistické účely Eurostatu v roce 1988, zejména pak pro porovnání a analýzu ekonomických ukazatelů, statistické monitorování, přípravu, realizaci a hodnocení regionální politiky zemí EU. Jednotky NUTS jsou uměle vytvořené územní celky dle kritéria počtu obyvatel. Území tak tvoří několik úrovní jednotek NUTS, které určuje počet obyvatel v dané úrovni. Tyto statistické územní jednotky byly uměle vytvořeny a zároveň respektují i tradiční regionální uspořádání jednotlivých členských států EU.

Tabulka 3.2: Úrovně jednotek NUTS podle počtu obyvatel

Statistická jednotka	Minimální počet obyvatel	Maximální počet obyvatel
NUTS 1	3 000 000	7 000 000
NUTS 2	800 000	3 000 000
NUTS 3	150 000	800 000

Zdroj: Eurostat, 2018c; vlastní úprava

Cílem klasifikace jednotek NUTS bylo zabezpečit porovnatelnost územních celků v rámci celé EU, tento systém funguje v pětistupňové úrovni, které je hierarchicky uspořádáno. První tři úrovně NUTS se vztahují na regionální úroveň, další dvě úrovně LAU jsou přiřazeny k nižším územněsprávním jednotkám, které nejsou až tak klíčové pro rozdělení prostředků z evropských a investičních fondů EU. Z hlediska vhodnosti podpory konkrétního regionu z prostředků fondů EU a následnou alokaci, jsou důležité především regiony na úrovni NUTS 2 (König Petr, 2009).

Současná klasifikace NUTS 2016 je platná od 1. ledna 2018 a obsahuje seznam 133 regionů úrovně NUTS 1, 311 regionů NUTS 2 a 1373 regionů na úrovni NUTS 3. Dle této platné klasifikace NUTS je Dánsko tvořeno regiony na úrovni NUTS 0, kterým je samotný stát Dánsko (Denmark.dk [online], 2018). Na úrovni NUTS 2 má Dánsko 5 regionů, které mi jsou Hovedstaden (region hlavního města), Midtjylland (Střední Jutsko), Syddanmark (Jižní Dánsko), Nordjylland (Severní Jutsko) a Sjælland, seřazené vzestupně z hlediska velikosti rozlohy, jejichž mapa se nachází v příloze č. 2. Regionů na úrovni NUTS 3 má Dánsko 11 odpovídajícím nižší samosprávním jednotce. Přehlednější struktura regionů NUTS 1, NUTS 2 a NUTS 3 Dánska je uvedena v příloze č. 3, v této příloze jsou uvedeny zejména kódy a názvy regionů (Evropská komise [online], 2018).

3.2 Finsko

V historii bylo Finsko po většinou provincií³, úplnou nezávislost získalo v roce 1917. Po druhé světové válce se Finsko změnilo z lesního hospodářství na diverzifikovanou moderní průmyslovou ekonomiku, kdy hrubý domácí produkt na obyvatele patří mezi nejvyšší v západní Evropě. Členem EU je od roku 1995. Finsko ve 21. století je charakteristické svým rysem

³ Finsko bylo provincií Švédského království ve 12. – 19. století, po roce 1809 spadalo pod nadvládu Ruska.

moderního státu, kvalitního vzdělávání, podpory rovnosti a taktéž národního systému sociálního zabezpečení.

3.2.1 Obecná charakteristika území Finska

Finsko, oficiální název státu je Finská republika (Suomen Tasavalta, Republiken Finland), patří mezi severské státy Evropy. Se svou rozlohou 338 145 km² je 5. největší zemí EU. Finsko se rozprostírá z části na Skandinávském poloostrově, někdy bývá Finsko označováno za jednu zemi ze Skandinávie, avšak se jedná o nesprávné označení, a to už z důvodu historických či jazykových odlišností od zbytku Skandinávie. Pod finskou suverenitu náleží také souostroví Ålandy, toto území má rozsáhlou autonomii. Finsko omývá Baltské moře na jihozápadě, Finským zálivem je omýváno na jihovýchodě a Botnickým zálivem na západě. Sousedními zeměmi Finska jsou Rusko na východě, Švédsko na severozápadě a Norsko na severu a na moři také hraničí s Estonskem. Finsko taktéž nazýváno jako země tisíce moří má na svém území přibližně 188 tisíc jezer, území Finska je převážně nízké rovinaté, které jsou roztroušené právě jezery a nízkými kopci. Finsko má mírné podnebí a v minulosti masivně zpracovávalo dřevo. I proto dnes zaujímají lesy 72,9 % území země.

Území Finska sčítá 5 518 371 obyvatel, kteří převážně žijí na jihu země, míra zalidnění je 18,1 osob na km² (nejnižší v celé EU). Hlavním městem jsou Helsinky, nejsevernější národní město na evropském kontinentu, ve kterém žije 1,18 milionu lidí. Oficiálním jazykem je finština a švédština, mezi regionální jazyky lze zařadit Sámi, který je mateřským jazykem asi 1900 osob. Finové patří mezi křesťanskou zemi, kde 73,8 % obyvatel tvoří luteráni. Finská republika je parlamentní republika, která má nejkvalitnější demokracii na světě. Finsko je jediným severským státem, který vstoupil v lednu 1999 do eurozóny, od roku 2002 byl finský mark nahrazen společnou měnou 19 členských států EU. Od roku 1995 je Finsko členem EU, v Radě EU má 7 hlasů a do evropského parlamentu volí 13 poslanců, a také je součástí Schengenského prostoru, avšak není členem NATO. Finsko je členem různých významných evropských a světových mezinárodních organizací a skupin jako je například OECD, Konference OSN o obchodu a rozvoji (United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD), OSN, Světová zdravotnická organizace (World Health Organization, WHO), WTO (Euroskop [online], 2018b; Cia.gov [online], 2018b). Finsko je členem Severské rady, jejímiž členy jsou také Dánsko, Švédsko, Island, Norsko a tři samosprávné území Ålandských ostrovů, Faerských ostrovů a Grónska (Knot Jaroslav [online], 2002).

3.2.2 Zjednodušená situační analýza Finska

Vysoký standard vzdělávání a sociální zabezpečení a zdravotní péče financována státem jsou klíčovými vlastnostmi finské ekonomiky. Finské hospodářství je vysoce industrializované a převážně volné tržní. Obchod je pro Fíny velice důležitý, protože vývoz tvoří více než třetinu HDP v posledních letech. Finsko je historicky konkurenceschopné ve výrobě, zejména v dřevařském odvětví, strojírenství, telekomunikací a elektroniky. Finsko je výjimečné v oblasti exportu technologií, podporuje začínající podnikatele v informační oblasti a komunikačních technologií. Finové musí zejména také řešit rychle stárnoucí populaci a snižovat tak produktivitu tradičních průmyslových odvětví, které ohrožují konkurenceschopnost, fiskální udržitelnost a hospodářský růst (Cia.gov. [online], 2018b a Finland.fi [online], 2018). Konkurenceschopnost Finska je dle WEF hodnocena v rámci Zprávy o konkurenceschopnosti z let 2016-2017 na 10. pozici ze 137 hodnocených ekonomik světa (World Economic Forum [online], 2018).

Finsko bylo jednou z nejvýkonnějších ekonomik v rámci EU před rokem 2009, jejíž banky a finanční trhy se vyhnuly nejhorší světové finanční krizi. Zpomalení zasáhlo vývoz a domácí poptávku, což zapříčinilo, že se růst finské ekonomiky v období roku 2012-2014 snížil. V roce 2016 se ekonomika Finska opět vrátila k růstu, přičemž v roce 2017 dosáhla nárůstu HPD o 2,6 %. Lze očekávat, že v následujících letech bude růst HDP o 2-3 %. Finsko má vysoký životní standard. Vyváží se téměř třetina HDP, proto je obchod pro Finsko velice důležitý. Vláda je otevřená a aktivně podniká kroky k získání přímých zahraničních investic.

Finsko se po hospodářské recesi potýká s ekonomickými problémy, proti nimž zavedli Finové několik reforem, které mají napomáhat k oživení ekonomiky, zejména pak v oblasti zaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti se pohybuje na 8,6 % v roce 2017, proto by finská vláda chtěla v budoucnu zvýšit poptávku po vývozu a snižovat vysoké náklady na pracovní sílu, zvýšit odpracované hodiny a zavést větší pružnost do systému vyjednávání o mzdách.

Míra inflace se pohybovala v roce 2008 na hranici 3,9 %, postupem let se snižovala a opět snižovala, v roce 2015 nabývala dokonce záporných hodnot a to -0,2 %. Běžný účet platební bilance dosahoval v letech 2011–2016 záporných hodnot, jak je možné vidět v tabulce 3.3, avšak v předchozím roce se dostal zpět do kladných hodnot.

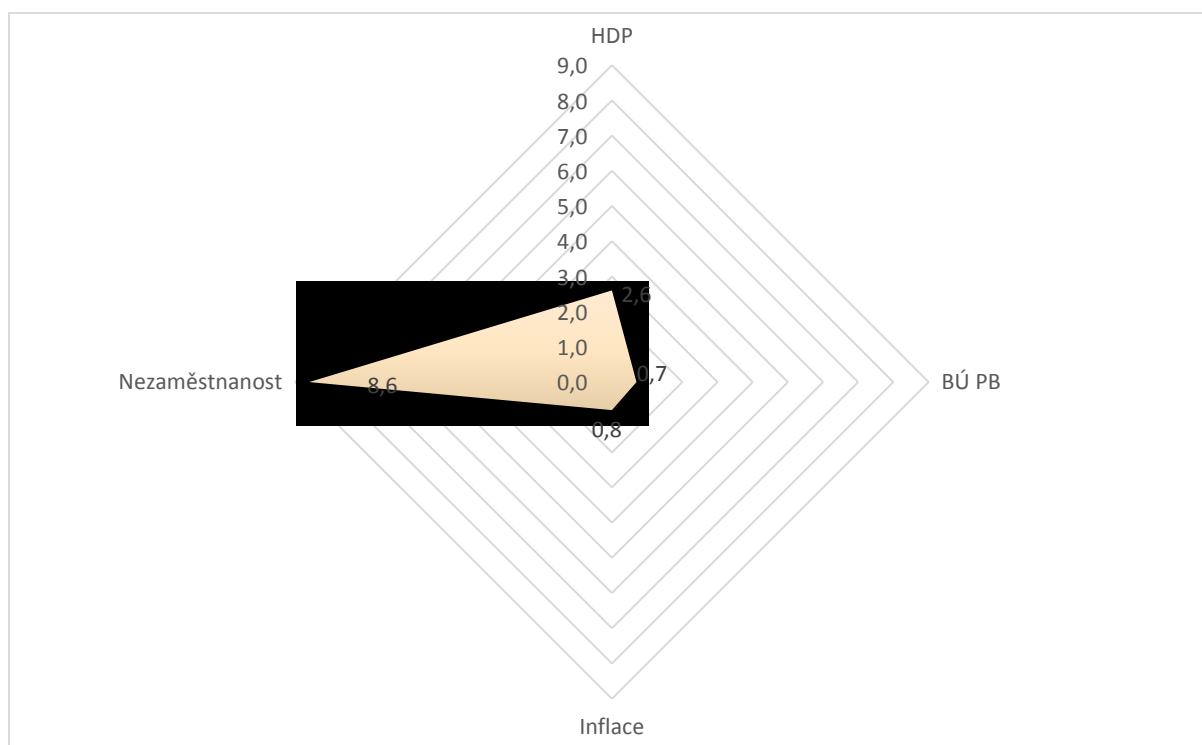
Tabulka 3.3: Makroekonomické agregáty Finska (2008–2016)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
HDP/ob. (PPS)	31 600	28 800	29 600	30 700	30 700	30 300	30 600	31 800	31 900	0
Vývoj HDP (%)	0,7	-8,3	3,0	2,6	-1,4	-0,8	-0,6	0,1	2,1	2,6
Inflace (%)	3,9	1,6	1,7	3,3	3,2	2,2	1,2	-0,2	0,4	0,8
Nezaměstnanost (%)	6,4	8,2	8,4	7,8	7,7	8,2	8,7	9,4	8,8	8,6
BÚ PB (mil. EUR)	4 045,0	2 964,0	2 046,0	-3 425,0	-4 548,0	-4 571,0	-3 754,0	-1 539,0	-740,0	1 600,0
BÚ PB (% HDP)	2,1	1,6	1,1	-1,7	-2,3	-2,2	-1,8	-0,7	-0,3	0,7

Zdroj: Eurostat [online], 2018b; vlastní zpracování

Magický čtyřúhelník zkonstruovaný pro Finsko na obrázku 3.2 lépe graficky interpretuje hodnoty, které byly získány z databáze Eurostatu. Finsko by mělo zapracovat na své ekonomické rovnováze a ekonomickém růstu, který není příliš vysoký. Finsko podniklo několik kroků k oživení a ozdravení finského hospodářství, a to především formou sofistikovanější ekonomiky. Důležitým krokem je zejména podpora start-upů. Aby Finsko obnovilo svou konkurenceschopnost, potrvá to nejméně deset let. Dalším problémem Finska je, že rozdíly v příjmech neustále rostou, proto se Finsko řadí mezi přední země, kde rozdíly v příjmech vzrostly nejvíce za posledních třicet let (Businessinfo [online], 2018b).

Obrázek 3.2: Magický čtyřúhelník Finska (2017)

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

3.2.3 Regionální struktura Finska

Země se od roku 1997 administrativně rozdělila na 6 provincií (lääni) – Jižní Finsko, Západní Finsko, Východní Finsko, Oulu, Laponsko a Ålandy. Dále je pak Finsko členěno na 19 provincií (maakunta). Dále se Finsko, člení na 70 subregionů. Základní administrativní jednotkou je obec (kunta, kommun), jichž je 336, tyto obce mají poměrně rozsáhlé pravomoci v oblasti dopravy, zdravotnictví, sociální, ale i vzdělávací a kulturní. Municipality odpovídají za veškeré veřejné služby, vykonávají funkce v oblasti životního prostředí, územního plánování nebo regulace výstavby a řízení odpadového hospodářství. Zvláštní postavení mají souostroví Ålandy, díky ústavě, která jim zaručuje autonomii. Toto území je právně, legislativně i kulturně velice odlišné od kontinentu Finska, i když jsou nezbytnou součástí Finského kontinentu jako takového (Halásková, 2012).

Podle nomenklatury územních statistických jednotek NUTS odpovídá úrovni NUTS 0 celý stát Finsko, pro úroveň NUTS 1 je Finsko rozděleno do dvou oblastí, a to Finsko jako pevnina (Manner-Suomi) a autonomní oblast Ålandy. Největším regionem v rámci nomenklatury územně statistických jednotek je finský region Manner-Suomi se svou rozlohou 336 837 km² na úrovni NUTS 1.

Region Manner – Suomi se skládá z regionů na úrovni NUTS 2, kterých je 5 – Západní Finsko (Länsi-Suomi), Helsinki-Uusimaa, Jižní Finsko (Etelä-Suomi), Severní a východní Finsko (Pohjois – ja Itä-Suomi) a Ålandy (Åland). Oblast kolem hlavního města Etelä-Suomi byla rozdělena do dvou částí, aby se rozlišila metropolitní oblast od zbytku regionu. Další dvě oblasti, které jsou zřídka osídleny a nacházejí se v severovýchodním Finsku, se spojily do regionu Pohjois – ja Itä-Suomi, z důvodu lepší porovnatelnosti mezi regiony úrovně NUTS 2 v Evropě. Region Pohjois – ja Itä-Suomi je největším regionem na této úrovni a jeho rozloha činí 226 775 km². NUTS 2 regiony ve Finsku patří mezi největší, jsou to vcelku rozsáhlé oblasti, které se dále rozčleňují na úroveň NUTS 3. Tyto regiony odpovídají finským krajům, kterých je celkem 19, jejich oficiálním názvem je Maakunnat / Landskap neboli také provincie.

Zvláštní postavení, jak již bylo výše zmíněno má souostroví Åland, které je zvláštní tím, že má svou pozici jak na úrovni NUTS 1, NUTS 2 tak i NUTS 3. Jedná se o jakousi výjimku, jelikož Ålandy sčítají okolo 28 500 obyvatel, což podle členění nomenklatury neodpovídá ani jedné hranici minimálního počtu obyvatel na danou úroveň. Jednotlivé regiony úrovně NUTS ve Finsku jsou zobrazeny v příloze č. 5. mapa regionů NUTS 2 se nachází v příloze č. 4. (Evropská komise [online], 2018).

3.3 Švédsko

Poslední zkoumanou nordickou zemí je Švédsko, které je vůbec z nich největší. V rámci evropského kontinentu je sedmou nejrozsáhlejší zemí, i když zde žije pouhých 10 milionů obyvatel, obdobně jako v České republice, avšak ta je pětikrát menší než tato skandinávská země. Švédsko je proslulé svou skandinávskou tradicí, vyspělou ekonomikou, také patří k velice inovativním zemím, zejména pak v IT technologiích, zdravotnictví, Švédsko je neutrálním státem, není členem žádné vojenské aliance či organizace.

3.3.1 Obecná charakteristika území Švédska

Švédsko, oficiální název země je Švédské království (Konungariket Sverige), je jednou ze zemí ležících na Skandinávském poloostrově a řadí se tak i k severským zemím Evropy. Území Švédska se rozprostírá na 450 295 km² a tím taky zaujímá 3. místo v žebříčku největších zemí EU v rozloze. Švédsko má na západě hranici s Norskem, které se taktéž nachází na Skandinávském poloostrově, na východě s Finskem a na jihu je spojen s Dánskem unikátním mostem přes průliv Öresund. Ve Skandinávii se nachází Skandinávské pohoří, které tvoří přírodní hranici s Norskem, a nejvyšším bodem Švédska je právě hora Kebnekaise se svými 2 111 metry, která se na tomto pohoří nachází. Švédské lesy pokrývají necelých 70 % území tohoto státu. Strategické umístění Švédska podél dánských úžin, které spojují Baltské a Severní moře je velikou výhodou pro Švédsko, které má z větší části území již v arktických podmínkách. Ve Švédsku se nachází téměř 100 000 jezer, z nichž největší je Vanern, které je třetí největší v Evropě.

Švédsko vstoupilo do Evropské unie 1. května 1995 společně s Finskem a Rakouskem. V Radě EU má 10 hlasů a do Evropského parlamentu volí 20 poslanců. Švédsko také podepsalo Schengenskou úmluvu. Obdobně jako Finsko není členem NATO, ale je dočasně členem Rady bezpečnosti OSN. V referendu, které proběhlo v roce 2003, občané zamítli přijetí eura a tím i vstup do eurozóny, především má Švédsko obavy, že vstup do Evropské hospodářské a měnové unie by snížil svrchovanost země nad svým systémem sociálního zabezpečení, měnou tedy i nadále zůstává švédská koruna (SEK). Taktéž je členem několika významných jak evropských, tak i zahraničních organizací a skupin např. Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (International Bank for Reconstruction and Development, IBRD), OSN, UNCTAD, WTO.

Hospodářství Švédska je malé, otevřené a konkurenceschopné. Švédsko dosáhlo nebývalé životní úrovně, a to díky kombinace kapitalismu volného trhu a rozsáhlých sociálních výhod. Dřevo, vodní elektrárny a železná ruda představují pro Švédsko hlavní komodity v podobě produkce surovin, která se především spoléhá na zahraniční obchod.

Většina Švédů kvůli klimatickým podmínkám žije na jihu země, jelikož je zde klima mírnější a je zde i lepší spojení s evropskou pevninou. Co do počtu obyvatel z vybraných nordických zemí Evropy má Švédsko nejpočetnější skupinu a obyvatelstvo činí tedy 9 960 487 lidí. Stockholm je hlavním městem, které je často nazýváno jako „Benátky severu“, jelikož se rozprostírá na 14 ostrovech, je také i největším městem, ve kterém žije přibližně 1, 486 milionu obyvatel. Dalšími velkými a významnými městy jsou Göteborg, Malmö a Uppsala. Úředním jazykem je švédština, i když finština, Sami, Romani, Jidiš a Meankieli jsou také oficiálními menšinovými jazyky. Luteránství vyznává 63 % obyvatel Švédska (Cia.gov [online], 2018c; Euroskop [online], 2018c).

3.3.2 Zjednodušená situační analýza Švédska

Švédsko má rozmanitou, vysoce konkurenceschopnou a úspěšnou ekonomiku. Švédská ekonomika patří mezi nejsilnější a nejrychleji rostoucí ekonomiky. Znakem švédské ekonomiky je její otevřenost a liberální přístup k obchodu, Švédsko je tradičně exportně orientovaným státem, i když v posledních letech více dováželo, než vyváželo. Světové ekonomické fórum řadí Švédsko na sedmé místo nejkonkurenceschopnější země na světě.

Přestože je Stockholm centrem hospodářské činnosti, není jediným prosperujícím a úspěšným regionem. Bohatství Švédska je rovnoměrně rozloženo napříč regiony než kdekoli jinde v celé EU. Význačné je také to, že Švédsko je jedinou zemí EU, ve které má každý region vyšší HDP na obyvatele, než je průměr Evropské unie. Současná ekonomická a sociální prosperita byla založena na zkušenostech, které Švédsko získalo z finanční krize na počátku 90. let 20. století. Uskutečňované reformy a fiskální udržitelnost se staly institucionalizovanými. Stabilní hospodářská politika se spojuje s konkurenceschopností, inovacemi a otevřeným přístupem k obchodu. Ve Švédsku nastal silný růst v odvětví moderních služeb, které zahrnují informační a komunikační technologie (Sweden.se [online], 2018; Cia.gov [online], 2018c).

Švédsko se řadí k nejbohatším zemím EU, proto se jedná o zemi čistého plátce do rozpočtu EU. Švédský výdaj do rozpočtu Unie byl v roce 2016 ve výši 3, 513 miliardy EUR. Významnou roli v ekonomice udává fakt, že Švédsko patří mezi země s největším podílem lesů na svém území, které tvoří 68,7 %, zemědělská půda zaujímá pouhých 7,5 %. Proto je nejdůležitějším odvětvím

primárního sektoru lesní hospodářství a těžba dřeva. Nejvíce dřeva se těží v oblasti Norrland. Společně se surovým dřevem souvisí i produkce dřevěné buničiny a výrobků z papíru. Co se týče zemědělské půdy, která je soustředěna na jih země, Švédsko produkuje pouze pár zemědělských produktů, jako jsou ječmen, pšenice, cukrová řepa, oves, brambory a další plodiny, a to z důvodu špatných klimatických podmínek, protože podnebí zde bývá chladné. Chovají se zde skot a vepři, a v menším rozsahu i ovce. Důležitý je chov norků a lišek. Švédský rybolov je dostačující pouze pro domácí spotřebu. V zemědělském sektoru jsou zastoupeny pouze 2 % pracovní síly. Kromě dřevařského odvětví klade Švédsko důraz především na vývoz průmyslových komodit, jako jsou motory, stroje, motorová vozidla, telekomunikační zařízení. Tyto komodity představují více než 44 % HDP. Nejdůležitějším průmyslovým odvětvím je strojírenství, které je zaměřené na výrobu automobilů jak osobních, tak i nákladních. Významná je i výroba lodí, letadel zbraní a strojů na zpracování dřeva i elektrotechniky. Co se týče terciálního sektoru – služeb, které se podílí na HDP 65,4 % a zaměstnává 86 % pracovní síly ve Švédsku, která zaměstnává přibližně 4,5 milionů Švédů (Učební texty UTB [online], 2018).

Švédská konkurenceschopnost je hodnocena WEF jako sedmá nejlepší ekonomika v této oblasti. Země má dobré postavení na to, aby mohla přispívat k technologickému pokroku a také ho dostatečně využívat. V tomto hodnocení Švédsko vyšlo jako nejlepší zemí ze všech tří vybraných nordických zemí Evropy. V závěsu za ním je Finsko následované Dánskem (World Economic Forum [online], 2018).

Švédská ekonomice se daří v oblasti růstu HDP, v roce 2017 zaznamenala růst ve výši 2,4 %, v předchozích letech se také dařilo růstu, i když tak jako každá jiná ekonomika byla zasažena hospodářskou recesí. Úspěšnost vlády v posledních pěti letech v oblasti nezaměstnanosti se projevu ve snížení nezaměstnanosti v loňském roce dosahovala nezaměstnanost 6,7 %. Ve Švédsku komplikuje nezaměstnanost především přistěhovalci a žadatelé o azyl, kteří tvoří většinu nezaměstnaných.

Tabulka 3.4: Makroekonomické agregáty Švédska (2008–2016)

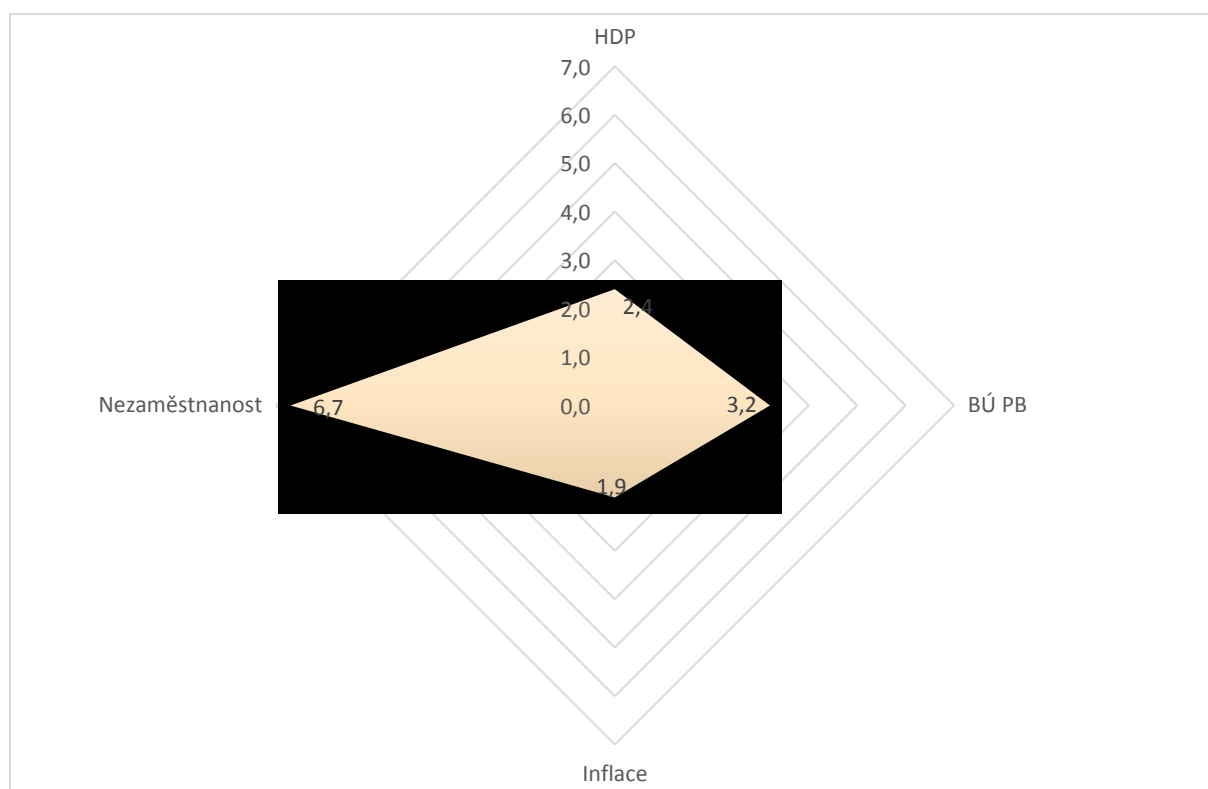
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
HDP/ob. (PPS)	33 100	30 200	31 800	33 000	33 800	33 500	34 300	36 200	36 000	0
Vývoj HDP (%)	-0,6	-5,2	6,0	2,7	-0,3	1,2	2,6	4,5	3,2	2,4
Inflace (%)	3,3	1,9	1,9	1,4	0,9	0,4	0,2	0,7	1,1	1,9
Nezaměstnanost (%)	6,2	8,3	8,6	7,8	8,0	8,0	7,9	7,4	6,9	6,7
BÚ PB (mil. EUR)	27 711,2	18 651,7	22 014,8	22 572,4	23 676,3	22 816,1	19 666,4	20 334,5	19 661,3	15 094,0
BÚ PB (% HDP)	7,8	6,0	6,0	5,6	5,6	5,2	4,5	4,5	4,2	3,2

Zdroj: Eurostat [online], 2018b; vlastní zpracování

Cíle 2% inflace se Švédské centrální bance (Riksbank) nedaří dosáhnout, i když je švédská koruna oslabena a banka zavedla agresivní politiku uvolňování, v letech 2012-2015 nedosahovala ani jednoho procenta. Inflaci se sice podařilo v roce 2017 zvýšit na 1,9 %, ale očekává se pokles v roce 2018. Běžný účet platební bilance je v kladných hodnotách oproti finskému hospodářství, avšak jeho podíl na HDP od roku 2008 stále klesá.

Zhodnocení ekonomiky pro rok 2017 pomocí magického čtyřúhelníku, který je graficky znázorněn v obrázku č. 3.3. Švédské vládě se daří ve všech oblastech, s růstem švédského HDP se snižuje i nezaměstnanost, roste export i spotřeba domácností. Malé, otevřené a konkurenceschopné hospodářství Švédska dosáhlo výborné životní úrovně, a to především díky dobré kombinaci kapitalismu volného trhu a rozsáhlých sociálních výhod. Dokonce i inflaci se podařilo přiblížit inflačnímu cíli a to 1,9 %. Přebytek běžného účtu je jeden z nejvyšších v Evropě. Pro švédskou ekonomiku je důležitý vývoz zejména pak motorů, různých strojů, motorových vozidel a telekomunikačních zařízení, ten tvoří 44 % HDP.

Obrázek 3.3: Magický čtyřúhelník Švédska (2017)

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

3.3.3 Regionální struktura Švédska

Z hlediska výkonu místní správy, a tedy administrativního členění Švédska se dělí na obce a na regionální úrovni na oblasti a regiony. Rozdělení švédského území prošlo výraznou proměnou v rámci reformy veřejné správy, došlo k intenzivnímu slučování obcí a k následnému zvyšování počtu územních celků municipalit. Před zahájením několika reforem mělo Švédsko obdivuhodný počet obcí a to kolem 2 500, v současné době má Švédsko již jen 290 samosprávných obcí (kommun), které mají přenesenou působnost státní správy na místní úrovni v oblastech školství, sociálních služeb, aj. Nadřazeným územním uspořádáním jsou kraje, kterých je 21 (län) (Halásková, 2012).

Územní členění Švédska vychází z nomenklatury územních statistických jednotek (NUTS) s ohledem na statistický zdroj dat (Eurostat) pro kompletaci datové základny k hodnocení soudržnosti. Základní úroveň pro sledování regionálních disparit ve Švédsku zůstává úroveň NUTS 2, která byla uměle vytvořena na základě norem, důvodem volby právě této úrovně je samotná existence politiky soudržnosti a následná realizace strukturální pomoci v členských zemích EU, která se zkoumá, porovnává a realizuje právě na této úrovni.

Dle platné klasifikace statistických jednotek NUTS odpovídá úrovni NUTS 0 celý stát tzn. Švédsko. Pro úroveň NUTS 1 byly stanoveny 3 oblasti (Lands, Landsdelar), a to na Severní Švédsko (Norra Sverige), které je druhým největším regionem NUTS 1 v rámci EU se svou rozlohou 309 936 km², Východní Švédsko (Östra Sverige) a Jižní Švédsko (Södra Sverige). Tyto tři části Švédska se dále člení do osmi regionů NUTS 2 – Stockholm, Östra Mellansverige, Småland med öarna, Sydsverige, Västsverige, Norra Mellansverige, Mellersta Norrland a Övre Norrland, který se rozprostírá na 164 077 km² a je tedy největším regionem na této úrovni. Regionů NUTS 3 existuje ve Švédsku 21, které odpovídají švédským krajům (län). Ve Švédsku není stanovena úroveň LAU 1, avšak vytyčuje se pouze úroveň LAU 2, která zahrnuje 290 jednotek, které tvoří obce Švédska (kommun) (Evropská komise [online], 2018).

3.4 Identifikace disparit regionů NUTS 2 ve vybraných nordických zemích Evropy

Identifikaci vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí lze vyvodit z dat, které byly získány z databáze Eurostatu a OECD. Data jsou dále škálovány s využitím metody semaforu pomocí tříbarevné škály s červenou, žlutou a zelenou barvou. Pro účely bakalářské práce bude červená barva značit regiony s nežádoucími hodnotami indikátorů, žlutá barva bude zobrazovat průměrné hodnoty ukazatelů v regionech

a zelenou barvou bude určeno nejlepších hodnot daného indikátoru. V následujících podkapitolách bude uvedeno škálování vybraných ukazatelů podle dimenzí politiky soudržnosti EU vybraných nordických zemí Evropy. Pomocí tříbarevného škálování za pomoci metody semaforu lze zajistit určitou identifikaci disparitních hodnot a zjistit tak dané vývojové trendy vybraných ukazatelů. Datová základna škálovaná pomocí metody semaforu je podrobně uvedena v přílohách č. 8 - 10.

3.4.1 Charakteristika datové základny pro identifikaci regionálních disparit

Základním aspektem pro výběr ukazatelů pro identifikaci regionálních disparit je existence ukazatelů na základě Lisabonské smlouvy, Strategie Evropa 2020 a tzv. kohézních zpráv. Dalším určujícím kritériem výběru ukazatelů bylo rozdělení soudržnosti do tří dimenzí, a to na dimenzi ekonomickou (hospodářskou), sociální a územní, kde v každé této dimenzi bylo vybráno 6 ukazatelů, které jsou výstižné pro danou dimenzi. Pro analýzu a identifikaci regionálních disparit dánských, finských a švédských regionů NUTS 2 bylo vyselektováno 18 ukazatelů, které zachycuje následující tabulka č. 3.4, jejíž struktura spočívá v rozdělení ukazatelů do dimenzí, jejich měrných jednotek a kriteriálních hodnot, které jsou klíčové pro aplikaci metody semaforu a bodové metody v praktické části bakalářské práce.

Stěžejním měřítkem pro výběr indikátorů byla dostupnost dat u vybraných ukazatelů v daném referenčním období let 2000–2016 u vybraných nordických regionů. Aktuálnější data některých vybraných ukazatelů jsou již dostupná, avšak z důvodu zachování shodné délky referenčního období zůstala nevyužita. Zdroji pro zpracování této kapitoly se staly databáze *Eurostatu* a *OECD*. Pro zpracování dat z dostupných databází byl využit zejména program *Microsoft Office Excel 2016*. Jelikož nastala existence absence určitých dat, které byly získány z databáze Eurostatu, musel být uskutečněn odhad chybějících hodnot ukazatelů pomocí metody lineární extrapolace trendu, na základě, které lze vytýčit pravděpodobný průběh určitého jevu mimo obor dat, z něhož byl směr vývoje trendu zkonstruován. Extrapolace trendů je metodou umožňující předpovědět průběh nějakého jevu z jeho dosavadního vývoje (Kutscherauer a kol., 2010).

Tabulka 3.5: Vybrané ukazatele pro identifikaci a hodnocení regionálních disparit

Dimenze disparit	Ukazatel/Indikátor	Zkratka	Jednotky	Kritérium
Ekonomická	Hrubý domácí produkt	GDPpc	v PPS na obyvatele	maximalizace
	Disponibilní příjem domácností	DI	PPS založená na konečné spotřebě na obyvatele	maximalizace
	Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj	GERD	% HDP	maximalizace
	Přihlášky patentů u Evropského patentového úřadu	EPO	počet přihlášek na milion obyvatel	maximalizace
	Lidské zdroje ve vědě a technologiích	HRST	% ekonomicky aktivního obyvatelstva	maximalizace
	Zaměstnanost v sektoru technologií a znalostně náročných odvětvích	ETKI	% celkové zaměstnanosti	maximalizace
Sociální	Míra zaměstnanosti	ER15-64	% celkové populace 15-64 let	maximalizace
	Míra nezaměstnanosti	UR15-64	% pracovní síly 15-64 let	minimalizace
	Podíl mladých lidí ve věku 30-34 let na vysokoškolském nebo srovnatelném vzdělání	PATE25-34	% populace 30-34 let	maximalizace
	Míra nezaměstnanosti mladých	UR15-24	% pracovní síly 15-24 let	minimalizace
	Dlouhodobá míra nezaměstnanosti	LTUR15-64	% pracovní síly 15-64 let	minimalizace
	Míra zaměstnanosti starších pracovníků	EROW55-64	% populace 55-64 let; % dle pohlaví	maximalizace
Územní	Kojenecká úmrtnost	IMR	% celkové úmrtnosti dětí ve věku do jednoho roku	minimalizace
	Střední délka života	LE	průměrný věk	maximalizace
	Oběti dopravních nehod	VRA	počet úmrtí na milion obyvatel	minimalizace
	Příjezdy do ubytovacích zařízení cestovního ruchu	ATA	počet na milion obyvatel	maximalizace
	Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu	TAE	Počet	maximalizace
	Osobní lety	PF	počet (RCI)	maximalizace

Zdroj: Eurostat [online]; OECD [online], 2018; vlastní zpracování

3.4.2 Ukazatele ekonomické dimenze disparit

Dánské, finské a švédské regiony na úrovni NUTS 2 byly podrobeny analýze, hodnocení a komparaci pomocí metody semaforu, která vede k identifikaci ekonomických regionálních disparit v jednotlivých datových maticích pomocí vybraných ekonomických ukazatelů jako je hrubý domácí produkt na obyvatele, disponibilní příjem domácností, hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj, přihlášky patentů u Evropského patentového úřadu, lidské zdroje ve vědě a technologiích a zaměstnanost v sektoru technologií a znalostně náročných odvětví, které jsou blíže uvedeny v příloze č. 8.

Hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele je nejpoužívanějším a jedním z nejužívanějších makroekonomických agregátů. Vyjadřuje se především v paritě kupního standartu (PPS) na jednoho obyvatele, což usnadňuje mezinárodní srovnání, jedná se o uměle vytvořenou jednotku k vyjádření objemu ekonomických souhrnných ukazatelů při přepočtu na obyvatele. HDP je součtem všech peněžních hodnot zboží a služeb vytvořených na určitém území za dané období, zároveň vyjadřuje ekonomickou výkonnost státu, popřípadě regionu (Jurečka, 2013). Změny HDP v regionech NUTS 2 nordických regionů ve stanoveném referenčním období jsou vyobrazeny pomocí metody semaforu v příloze č. 8 tabulky č. 1. Z údajů v tabulce č. 1 přílohy č. 8 HDP na obyvatele (PPS) v regionech NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy je patrné, že z hlediska tohoto ukazatele jsou v zeleném pásmu regiony *Hovedstaden*, *Helsinki-Uusimaa* a *Stockholm*, jež dosahují dlouhodobě nejvyššího HDP, v těchto třech regionech se nacházejí hlavní města, to mohlo zapříčinit, že jsou na tom z hlediska HDP na obyvatele nejlépe hodnoceny regiony, přičemž *Stockholm* je dlouhodobě regionem mající nejvyšší HDP ze všech sledovaných regionů. Nejnižších hodnot pak dosahují regiony, *Sjælland*, *Pohjois – ja Itä-Suomi* a *Norra Mellansverige*, které se nacházejí v červeném pásmu. V referenčním období let 2000–2016 vypukla hospodářská krize v roce 2008, kdy z hlediska makroekonomické řady lze pozorovat zpoždění ovlivnění krizí u jednotlivých regionů, které se projevilo především poklesem HDP v roce 2009, i přesto však lze zaznamenat progresivní růst HDP ve všech regionech. Na začátku sledovaného období se regiony nacházely spíše v červeném pásmu, ke konci referenčního období se již regiony nacházejí v zelených či žlutých pásmech kromě dánského regionu *Sjælland* a finského regionu *Pohjois – ja Itä-Suomi*, které se nacházejí v oranžovém pásmu.

Disponibilní příjem domácností (v PPS založená na konečné spotřebě na obyvatele) je ukazatel, který má vypovídací schopnost o tom, jakou částkou mohou domácnosti disponovat a využívat ji poté ke spotřebě. V příloze č. 8 se nachází tabulka č. 2, která obsahuje hodnoty ukazatele dosažené jednotlivými regiony NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy v daném referenčním období 2000-2016 s použitím metody semaforu. Z těchto údajů lze zjistit, že v zeleném pásmu se pohybují regiony především v posledních letech *Östra Mellansverige*, *Småland med öarna* a *Pohjois – ja Itä-Suomi*. Nejvyšších hodnot dlouhodobě dosahuje švédský region *Östra Mellansverige*. Ve sledovaném období se v červeném pásmu objevili pouze dva finské regiony *Länsi-Suomi* a *Helsinki-Uusimaa*, u kterých lze postupem let vidět nárůst disponibilního důchodu domácností, kdy přešly do oranžového až žlutého pásma. Pozitivní

vývoj, tedy nárůst disponibilního příjmu domácnosti, je zaznamenán i u všech ostatních nordických regionů i za předpokladu hospodářské recese v roce 2008.

Hrubé domácí výdaje na výzkum a experimentální vývoj představují podíl vynaložených nákladů na výzkum a vývoj vůči HDP. Tento ukazatel je uveden v tabulce č. 3 přílohy č. 8 s použitím metody semaforu, kdy lze jednoznačně určit dominanci nejlepšího regionu, tj. *Hovedstaden* v Dánsku, v rámci celého sledovaného období se nachází v zeleném pásmu, tzn., že vynakládá největší podíl HDP na vědu a výzkum. Dominanci v červeném pásmu lze zaznamenat u regionu finského souostroví *Åland*. *Övre Norrland* se dlouhodobě nachází ve žlutém pásmu, které značí medián sledovaných dat. Hrubé domácí výdaje na výzkum a experimentální vývoj jsou vynakládány v rámci jednotlivých regionů na stejné úrovni v průběhu sledovaných sedmnácti let, jde však zaznamenat, které regiony vynakládají ať už méně či více do této oblasti.

Příhlášky patentů u Evropského patentového úřadu (počet přihlášek na milion obyvatel) tento ukazatel přímo souvisí s předchozím ukazatelem. Jeho podstatou je změřit, kolik se podalo patentů u Evropského patentového úřadu (EPO – European Patent Office). Tento ukazatel má maximální kritériální hodnotu, protože cílem každého regionu by mělo být mít co nejvíce inovativních návrhů či nápadů v daném regionu, zejména z důvodu zvýšení konkurenceschopnosti regionu. Měření inovativních schopností je obtížné, jelikož ukazatel postihuje pouze inovace, které lze patentovat a v případě EU, pouze ty inovace, které jsou registrovány u Evropského patentového úřadu. Regiony s nejvyšším počtem přihlášek, tedy ty nejinnovativnější se převážně nacházejí v Dánsku a Švédsku, ale i jiných zemí například Nizozemsku, Německu a Rakousku (European Commission, 2017).

Počet přihlášek je udán na milion obyvatel v rámci každého sledovaného regionu, kdy tento počet je uveden v tabulce č. 4 přílohy č. 8. Tento ukazatel má vcelku kladné hodnoty, jelikož v červeném pásmu se nachází pouze region *Åland*, a to v rozmezí let 2005-2010, i když v roce 2016 se nachází v červeném poli také region *Sjælland*, u kterého lze zaznamenat dlouhodobý pokles přihlášených patentů. Viditelný pokles přihlášek u EPO je i u regionu *Hovedstaden* v Dánsku, který přešel ze zeleného pásma do žlutého. Nejvíce přihlášek je podáváno v regionu *Helsinki-Uusimaa*, kde však počet patentů ubývá, zatímco ve švédských regionech *Sydsverige* a *Stockholm* se počet zvyšuje.

Lidské zdroje ve vědě a technologiích (% ekonomicky aktivního obyvatelstva) je ukazatel, který určuje procento ekonomicky aktivního obyvatelstva, kterými jsou osoby, jež tvoří pracovní sílu, která zahrnuje jak zaměstnané, tak i nezaměstnané osoby. Lidskými zdroji jsou brány osoby s terciálním vzděláním, které jsou zaměstnány v oblasti vědy a technologie. Data jsou uvedena v tabulce č. 5 přílohy č. 8, z této tabulky je zřejmé, že všechny regiony v daném referenčním období mají progresivní vývoj, což znamená, že se zvyšuje počet osob s terciálním zaměstnáním, které jsou zaměstnány v oblasti vědy a technologií. V zeleném pásmu s nejvyššími hodnotami se nacházejí regiony *Hovedstaden*, *Helsinki-Uusimaa* a *Stockholm*, které dominují ostatním regionům. V červeném pásmu se na počátku období nacházely regiony *Syddanmark*, *Nordjylland*, *Norra Mellansverige* a *Småland med Öarna*. Lze říci, že jednotlivé regiony se v posledních letech nacházejí spíše v kladných hodnotách, což značí, že se pohybují v zeleném i žlutém pásmu.

Zaměstnanost v sektoru technologií a znalostně náročných odvětvích (% celkové zaměstnanosti), tento ukazatel nám určuje procento zaměstnaných osob v sektoru high-technology na celkové zaměstnanosti. V tabulce č. 6 přílohy č. 8 lze opět zaznamenat dominující postavení třech regionů, a to *Hovedstaden*, *Helsinki-Uusimaa* a *Stockholm*. Kdy region *Hovedstaden* neustále zvyšuje zaměstnanost v sektoru technologií a znalostně náročných odvětví, kdežto v regionu *Stockholm* lze zaznamenat snížení zaměstnanosti, přičemž se stále pohybuje v zeleném pásmu. Snížení zaměstnanosti v průběhu let jde především přiřadit švédským regionům kromě regionu *Stockholm*, regiony se dostaly ze žlutého, popř. zeleného pásma až do červeného pásma, do kterého se dostaly i regiony *Dánska*, a to *Syddanmark*, *Midtjylland* a *Nordjylland*. V rámci tohoto ukazatele lze v grafickém znázornění pomocí semaforu vidět velké rozdíly mezi jednotlivými regiony a zejména pak jejich rozmanitost v poslední dekádě.

3.4.3 Ukazatele sociální dimenze disparit

Podkapitola vybraných ukazatelů sociální dimenze disparit regionů NUTS 2 se orientuje na analýzu, hodnocení a komparaci pomocí již zmíněné metody semaforu, která vede k identifikaci sociálních regionálních disparit v regionech vybraných nordických zemí Evropy. Změny ukazatelů jsou zahrnuty v příloze č. 9. Pro tuto dimenzi soudržnosti, a tedy i skupinu ukazatelů byly vybrány ukazatele především z oblasti zaměstnanosti, popř. nezaměstnanosti. Níže bude rozebráno všech 6 ukazatelů, které napomohou identifikovat disparity v sociální oblasti.

Míra zaměstnanosti (% celkové populace 15-64 let) jedná se o ukazatel, který určuje procento zaměstnaných osob z celkové populace, a to osob v produktivním věku, tj. 15-64, které žijí v soukromých domácnostech. Zaměstnanými osobami jsou všechny osoby ve věku 15 a více let, kteří během referenčního období pracovali nejméně jednu hodinu za výplatu, zisk nebo rodinný zisk, nebo nebyly v práci, ale měli práci nebo podnik, ve kterém byly dočasně nepřítomni. Data pro tento ukazatel se nacházejí v tabulce č. 1 v příloze č. 9. Dlouhodobě vykazuje finský region *Pohjois – ja Itä-Suomi* nejnižší míru zaměstnanosti ze všech sledovaných nordických regionů. Naopak nejvyšší míru zaměstnanosti má dlouhodobě dánský region *Hovedstaden* a finský region *Åland*. Pro dánské regiony platí, že zaměstnanost se od roku 2000 postupně snižovala, i když v celkovém hodnocení všech tří zemí má Dánsko vysoký podíl zaměstnanosti, pohybuje se v průměru okolo 75 %. Pro finské regiony je průměr zaměstnanosti za celkové sledované období 70 %. Pro švédské regiony je průměrná zaměstnanost cca 73 %. V roce 2016 se pohybovala míra zaměstnanosti nad cílovou úrovní strategie Evropa 2020, která je 75 % pouze v 6 členských státech EU a to Švédsko, Německo, Dánsko, Spojené království, Estonsko a Nizozemsko (European Commission, 2017).

Míra nezaměstnanosti (% pracovní síly 15-64 let) je ukazatelem, který se každá vláda snaží snižovat, tedy minimalizovat. Ukazatel určuje, kolik procent osob není zaměstnáno. Míra nezaměstnanosti se vyjadřuje procentním podílem nezaměstnaných, kteří aktivně hledají práci k aktivnímu obyvatelstvu. Nezaměstnanost je znázorněna v tabulce č. 2 přílohy č. 9, která je dlouhodobě nejnižší ve finském regionu *Åland* a jako jediný region se v referenčním období nachází v zeleném pásmu. Za to region *Pohjois – ja Itä-Suomi* se nachází v červeném pásmu a je pro něj příznačná vysoká míra nezaměstnanosti. Po hospodářské krizi v roce 2008 lze zaznamenat oslabení, kdy se zvýšila nezaměstnanost ve všech regionech, kromě regionu *Ålandy*, u kterého nastalo spíše snížení nezaměstnanosti. Region *Länsi-Suomi* vykazuje taktéž jako region *Pohjois – ja Itä-Suomi* vysokou míru nezaměstnanosti zejména na začátku a na konci sledovaného období.

Míra nezaměstnanosti mladých (% pracovní síly 15-24 let) je dalším důležitým ukazatelem, který se vypočítá stejně jako předchozí ukazatel, specifitější je věková struktura, která se zaměřuje na lidi po ukončení svého vzdělání, a to v letech od 15-24 let. Nejpříznivější hodnoty vykazují dánské regiony, u kterých je však zaznamenán mírný pokles. V tabulce č. 3 přílohy č. 9 je evidentní, že dominuje region *Åland* s nejnižší mírou nezaměstnanosti mladých ve věku 15-24. *Mellersta Norrland* má nejvyšší míru nezaměstnanosti mladých, dokonce v roce 2010 dosahovala úrovně 32,4 %. U švédských a finských regionů lze zaznamenat po krizi

zvýšení nezaměstnanosti, které místy dosahují oranžového až červeného pásma. Region *Länsi-Suomi* na začátku sledovaného období vykazuje vysokou míru nezaměstnanosti, která se v průběhu let pozvolně snižovala.

Podíl mladých lidí ve věku 30-34 let na vysokoškolském nebo srovnatelném vzdělání (% populace 30-34 let) vyjadřuje podíl osob ve věku 30-34 let, které úspěšně absolvovali vysokoškolské vzdělání nebo vzdělání na jeho úrovni (Vyšší odborná škola apod.). Z tabulky č. 4 přílohy č. 9 pro nordické regiony je patrné, že data se nacházejí spíše ve žlutém pásmu, avšak v některých regionech lze zaznamenat rozdíly, a to především v regionech *Hovedstaden*, *Helsinki-Uusimaa* a *Stockholm*, které se nacházejí v zeleném pásmu a mají tedy vysoký podíl mladých lidí s vysokoškolským vzděláním. Nejmenší podíl vzdělaných pak měly švédské regiony na počátku sledovaného období.

Dlouhodobá míra nezaměstnanosti (% pracovní síly 15-64 let), značí takovou míru nezaměstnanosti, kdy nezaměstnanost trvá déle než 1 rok. Data pro daný ukazatel jsou uvedena v tabulce č. 5 v příloze č. 9. dlouhodobě se v zeleném pásmu nachází pouze region *Åland*. Nejhuře však na tom jsou regiony *Pohjois – ja Itä-Suomi* a *Etelä-Suomi* zejména však na začátku sledovaného období. U dánských regionů si lze všimnou po roce 2009 zvýšení dlouhodobé nezaměstnanosti. Hodnoty v daných regionech jsou zejména ve žlutém pásmu a pohybují se kolem mediánu.

Míra zaměstnanosti starších pracovníků (% populace 55-64 let; % dle pohlaví), ukazatel určuje míru zaměstnanosti starších pracovníků, a to ve věku 55-64 let. V tabulce č. 6 přílohy č. 9 se nachází data pro tento ukazatel, jež jsou uvedena v procentech. Při pohledu na datovou matici, která je za pomoci metody semaforu oškálovaná, lze zjistit, že míra zaměstnanosti starších pracovníků postupem času vzrostla, nejvyšší zaměstnanosti dosáhl region *Åland* v roce 2015. Finské a dánské regiony v období let 2000-2009 se nacházely v červeném pásmu vyjma regionu *Helsinki-Uusimaa* a *Åland*. Od roku 2000 se průměrně zvýšila zaměstnanost o 20 %.

3.4.4 Ukazatele územní dimenze disparit

Pro územní dimenzi bylo vybráno šest ukazatelů, které byly využity na regiony NUTS 2 vybraných nordických zemí, podle nichž budou identifikovány disparity za pomoci metody semaforu. Jednotlivé ukazatele jsou uvedeny v datových maticích v příloze č. 10.

Kojenecká úmrtnost (% celkové úmrtnosti dětí ve věku do jednoho roku) vyjadřuje úmrtnost dětí v prvním roce života. Kvocient kojenecké úmrtnosti se vypočítává počtem zemřelých dětí do jednoho roku života na 1000 živě narozených dětí za dané období (rok). V tabulce č. 1 přílohy č. 10 jsou za použití metody semaforu zobrazeny hodnoty tohoto ukazatele. Region *Åland* má extrémní hodnoty, kdy v roce 2003 dosahuje 7,6 % kojenecké úmrtnosti, přičemž v následujících letech má převážně nulovou procentní hodnotu, v roce 2016 dokonce zápornou hodnotu (-0,9 %). Nejvyšší kojeneckou úmrtnost pak mají zejména dánské regiony, ty se nachází víceméně pouze v oranžovém pásmu. Z hlediska časové řady lze říci, že kojenecká úmrtnost spíše stagnuje, i když v několika regionech se snižuje. Pro rok 2016 je průměrná kojenecká úmrtnost ve všech regionech okolo 2,3 %.

Střední délka života neboli očekávaná naděje dožití udává počet let, kterých se pravděpodobně dožije osoba, která se právě narodila. Z tabulky č. 2 přílohy č. 10 lze vyčíst, že se očekávaná délka dožití neustále zvyšuje ve všech sledovaných osmnácti regionech. V posledním sledovaném roce (2016) se téměř každý region nachází v zeleném pásmu, kromě regionu *Sjælland*, který se nachází ve žlutém pásmu. Červeným pásmem byly znázorněny hodnoty především dánských a finských (vyjma regionu *Åland*) regionů na počátku referenčního období.

Oběti dopravních nehod (počet úmrtí na milion obyvatel), ukazatel určuje počet osob, které byli dopravní nehodou zraněni nebo zabiti. Tento indikátor je zobrazen v tabulce č. 3 v příloze č. 10. Nejméně obětí bylo zaznamenáno v regionu *Stockholm*, který se po celé referenční období nachází v zeleném pásmu. Pro rok 2016 měl vůbec nejmenší počet což je 6 obětí dopravních nehod. Dalším regionem, který má nižší počet obětí je region *Hovedstaden*. V červeném pásmu je největší počet obyvatel, který v roce 2008 měl region *Åland* tj. 184 obětí na jeden milion obyvatel. Po roce 2008 se většina regionů dostává převážně do zeleného pásma, což značí, že ubývalo osob, které byly zraněni nebo zabiti během nehody.

Příjezdy od ubytovacích zařízení cestovního ruchu (počet příjezdů na milion obyvatel), pomocí tohoto ukazatele se může zjistit intenzita cestovního ruchu. Z tabulky č. 4 v příloze č. 10 je patrné, že dva švédské regiony jsou v zeleném pásmu, a to *Västsverige* a *Stockholm*. Avšak pro tuto datovou matici platí, že se spíše regiony nachází v červeném až oranžovém pásmu, mezi nejméně navštěvované regiony patří finské *Ålandy* a dánský *Sjælland* následovaný regiony *Midtjylland* a *Nordjylland*. Region *Hovedstaden* a *Helsinki-Uusimaa* zaznamenávají mírný nárůst návštěvnosti.

Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu (počet), patří mezi ukazatele územní dimenze, kdy tento ukazatel vypovídá o počtu ubytovacích zařízení v daném regionu. V tabulce č. 5 přílohy č. 10 lze vidět stagnující vývoj počtu ubytovacích zařízení, lze zaznamenat jen mírné změny v rámci jednotlivých regionů. Avšak mezi regiony nastaly velké rozdíly především mezi regionem *Ålandy*, který má nejmenší počet, a švédským regionem *Västsverige*, který má největší počet ubytovacích zařízení. Nejvíce ubytovacích zařízení vlastní švédské regiony naopak dánské regiony jich mají nejméně. Mezi finskými regiony nastávají větší rozdíly, a to již zmiňovaný region *Ålandy* s nejnižším počtem ubytovacích zařízení a region *Pohjois – ja Itä-Suomi* naopak s největším počtem, kdy v roce 2016 byl mezi těmito regiony rozdíl 545 ubytovacích zařízení.

Počet osobních letů, je vypočítán za pomoci RCI, což je kombinovaný index letů (průměrná populace/oblast, EU27 = 100). Z tabulky č. 6 přílohy č. 9 vyplývá, že v červeném pásmu se nachází regiony *Ålandy*, *Pohjois – ja Itä-Suomi*, *Mellersta Norrland*, *Övre Norrland*, *Helsinki-Uusimaa* a *Nordjylland*, ty mají nejméně uskutečněných letů. Za to regiony *Hovedstaden*, *Sjælland*, *Stockholm* a *Sydsverige* se nacházejí v zeleném pásmu, což značí, že mají největší počet uskutečněných letů oproti jiným regionům. *Syddanmark*, *Midtjylland* a *Västsverige* jsou ve žlutém pásmu, které odpovídá mediánu všech hodnot. O všech regionech se dá říct, že jejich vývoj je spíše stagnující v rámci referenčního období.

4 Komparativní analýza a zhodnocení regionálních disparit vybraných nordických zemí Evropy

Následující kapitola se zabývá regiony NUTS 2 vybraných nordických zemí zejména Dánska, Finska a Švédska, a to z hlediska komparativní analýzy regionálních disparit na základě vybraných ukazatelů a metod a následně pak jejich zhodnocením. Klíčovou statistickou jednotkou pro meziregionální komparaci na úrovni EU byly zvoleny regiony na úrovni NUTS 2, které taktéž slouží pro poskytování finančních prostředků z fondů EU. Na této úrovni bude porovnáno celkem 18 regionů úrovně NUTS 2, kde Dánsko a Finsko čítá po pěti regionech a Švédsko má 8 regionů.

4.1 Východiska analýzy regionálních disparit

V této kapitole je věnována pozornost vybraným ukazatelům, které jsou rozčleněny do tří dimenzí disparit (ekonomická, sociální a územní), podle kterých lze analyzovat a hodnotit úrovně regionálních disparit v kontextu politiky soudržnosti EU, a to za pomoci aplikace bodové metody, respektive kombinace již zmíněné metody semaforu a metody bodové. Při této analýze byly využity ukazatele a data, jež byly využity i v předcházející metodě semaforu, zachována zůstává i délka referenční období, tj. období 2000–2016.

4.2 Deskriptivní analýza regionálních disparit

Deskriptivní statistika je větní disciplína, která je orientována na práci s daty, sbírá je, zpracovává a nejrůznějšími analytickými postupy a metody je popisuje. Zkoumáním daného statistického souboru lze docílit širších kvalitativních vlastností dat, které soubor obsahuje, pomocí různých statistických charakteristik, jež jsou minimum, maximum, jejich podíl, aritmetický průměr, směrodatná odchylka, variační koeficient, šikmost a špičatost.

Za minimální hodnotu považujeme nejnižší hodnotu statistického souboru, kdežto maximum je nejvyšší hodnotou daného souboru. Medián je prostřední hodnota souboru, jedná se o 50% kvantil, který člení soubor na dvě stejné četné poloviny. Aritmetický průměr lze vypočítat součtem všech hodnot, které jsou vyděleny jejich celkovým počtem.

Ke zpracování dat v datovém souboru vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí byla použita standardizace hodnot, tzv. *Z-transformace* za pomoci funkce *Z-skóre* (4.1), která kombinuje sloupcové centrování a sloupcovou standardizaci:

$$zx_{i,r,t} = \frac{x_{i,r,t} - \bar{x}_i}{s_{x_i}}, \quad (4.1)$$

kde $zx_{i,r,t}$ je standardizovaná proměnná pro i -tý ukazatel a r -tý region; $x_{i,r,t}$ je výchozí hodnota i -tého ukazatele pro r -tý region; \bar{x}_i je aritmetický průměr i -tého ukazatele; s_{x_i} představuje směrodatnou odchylku i -tého ukazatele. Tyto standardizované hodnoty ukazatelů mají po standardizaci střední hodnotu rovnu 0 a rozptyl roven 1 a vstupují do dalších výpočtů míry centrální tendence (mediánu) a míry vzdálenosti. Při kalkulaci hodnot, standardizovaných prostřednictvím Z-skóre byl aritmetický průměr vypočten následujícího vzorce:

$$\bar{x}_i = \frac{\sum_r \sum_t x_{i,r,t}}{n}, \quad (4.2)$$

kde $x_{i,r,t}$ znázorňuje hodnotu i -tého ukazatele pro r -tý region v čase t ; $n=r \cdot t$, r představuje region, $r = \{1 = DK01, \dots, 10 = FI20, \dots, 18 = SE33\}$; t čas = $\{2000, \dots, 2016\}$ (Melecký, 2014). Ostatní statistické deskriptivní charakteristiky jsou již popsány v kapitole 2.3.3.

Krabičkový graf či tzv. box-plot slouží ke grafickému vyobrazení rozložení hodnot v datovém souboru podle kvartilů. Umožňuje rychlé a přehledné porovnávání analyzovaných vlastností, a to jak v případě více krabičkových grafů najednou, konstruovaných buď pro různé statistické znaky jednoho statistického souboru, tak také pro jeden statistický znak sledovaný v různých statistických souborech (Hindls R., S. Hronová, J. Seger a J. Fischer, 2007).

4.3 Hodnocení regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy pomocí základních deskriptivních charakteristik

Následující popisné statistiky: maximum, minimum, průměr, medián, směrodatná odchylka, variační koeficient, šikmost, špičatost a podíl maxima a minima, byly vypočteny u všech 18 vybraných ukazatelů v rámci referenčního období 2000-2016 byly statistické ukazatele vypočteny na začátku (2000), uprostřed (2008) a na konci (2016) tohoto období. K hodnocení regionálních disparit bylo využito dvou počítačových programů; tabulkového procesoru *Microsoft Office Excel 2016* a statistického softwaru *IBM SPSS*.

Tabulka 4.1: Vybrané popisné charakteristiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí pro rok 2000

Ukazatel	Minimum	Maximum	Průměr	Medián	Směrod. odchylka	Var. koef.	Šik-most	Špičatost	Min/Max
GDPpc	17 900,00	36 000,00	18 100,00	22 550,00	4 732,65	0,26	1,33	1,41	0,50
DI	4 220,00	12 098,18	7 878,18	9 741,82	2 026,26	0,26	-1,83	3,52	0,35
GERD	0,21	5,73	5,52	2,54	1,82	0,33	0,35	-1,22	0,04
EPO	101,50	541,98	440,48	179,20	127,39	0,29	1,30	0,91	0,19
HRST	29,90	55,40	25,50	37,69	6,90	0,27	1,00	0,80	0,54
ETKI	3,24	10,90	7,66	5,16	2,06	0,27	1,73	2,84	0,30
ER15-64	62,28	79,59	17,31	73,00	5,19	0,30	-0,42	-0,73	0,78
UR15-64	0,80	11,50	10,70	4,80	2,87	0,27	0,66	-0,09	0,07
UR15-24	3,40	29,10	25,70	14,15	6,72	0,26	0,62	0,24	0,12
PATE25-34	23,40	54,28	30,88	32,06	8,16	0,26	0,93	0,96	0,43
LTUR15-64	0,01	3,90	3,89	1,24	1,24	0,32	0,67	-0,58	0,00
EROW55-64	36,26	69,70	33,44	55,05	11,06	0,33	-0,07	-1,21	0,52
IMR	2,60	5,80	3,20	3,61	0,82	0,26	0,76	0,55	0,45
LE	75,26	80,30	5,04	78,70	1,67	0,33	-0,43	-1,26	0,94
VRA	37,00	139,27	102,27	87,50	31,81	0,31	0,11	-0,93	0,27
ATA	237 871,00	3 959 491,00	3 721 620,00	1 768 156,00	987 470,40	0,27	0,73	0,42	0,06
TAE	74,00	604,34	530,34	333,50	152,68	0,29	0,11	-0,94	0,12
PF	10,77	670,34	659,57	143,23	240,75	0,37	0,85	-0,89	0,02

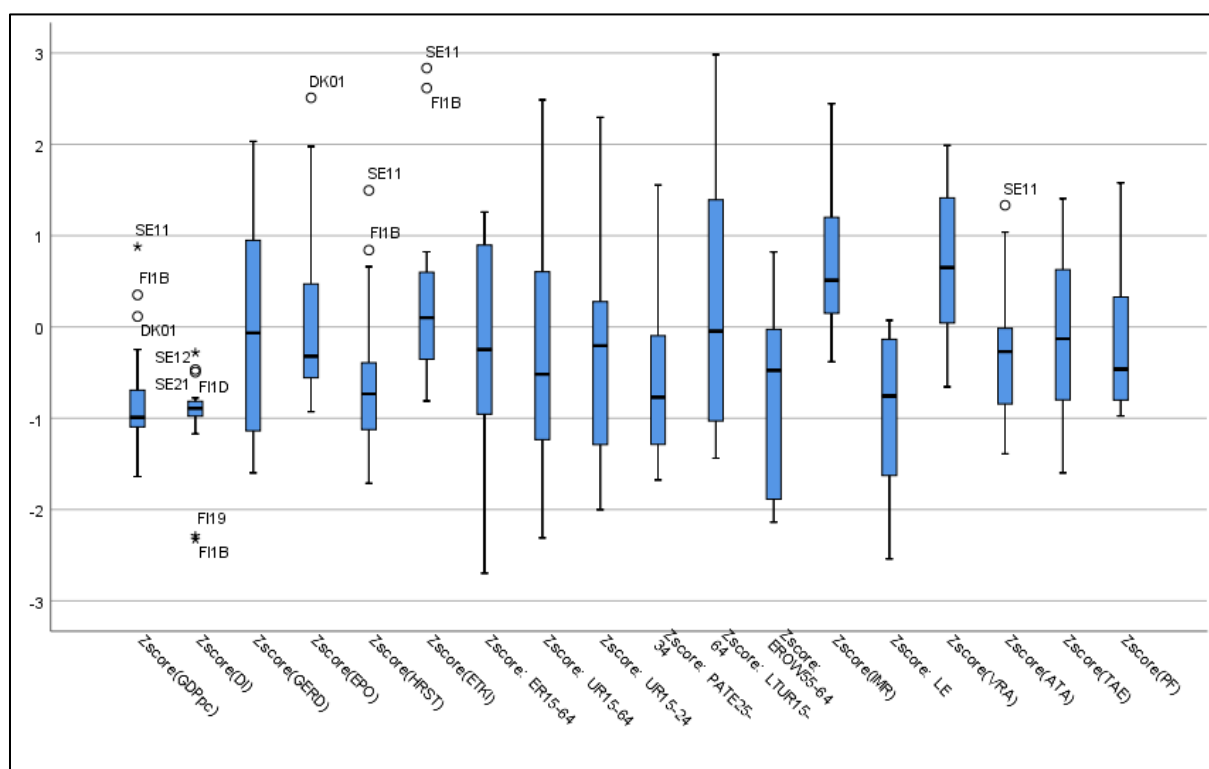
Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2018

Tabulka 4.1 zobrazuje deskriptivní statistiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy za rok 2000. U deskriptivní statistiky Minimum bylo zjištěno, že minimální hodnoty nabývá ukazatel Dlouhodobá míra nezaměstnanosti (LTUR15-64) následovaný ukazatelem Hrubé domácí výdaje na výzkum a experimentální vývoj (GERD) a ukazatel Míry nezaměstnanosti (UR15-64), naopak maximálních hodnot a nejvyššího průměru nabývá ukazatel Příjezdy do ubytovacích zařízení (ATA) s dominantním postavením, dále pak Hrubý domácí produkt na obyvatele v PPS (GDPpc) a Disponibilní příjem domácnosti (DI) v rámci všech hodnocených ukazatelů. Ukazatelé ATA, GDPpc a DI vykazují nejvyšší hodnoty i v popisných charakteristikách směrodatné odchylky a mediánu. Vysoká hodnota u popisné charakteristiky variačního koeficientu vybraných ukazatelů značí, že průměr „špatně“ zastupuje data statistického souboru, tím pádem je nevhodným ukazatelem míry centrální tendence datového souboru a zároveň je soubor dat heterogenní, tzn. že obsahuje odlehle hodnoty. Avšak pokud je variační koeficient ukazatelů nižší než 0,5, vypovídá to o větší homogenitě souboru dat. Z toho vyplývá, že v roce 2000 u vybraných ukazatelů regionálních disparit jsou disparity mezi danými regiony menší ve všech sledovaných ukazatelích. Všechny

variační koeficienty se nachází pod hranicí 0,5, proto je tento soubor velice homogenní. Nejmenší disparitu pak lze vysledovat v ukazatelích, Hrubý domácí produkt v PPS na obyvatele (GDPpc), Disponibilní důchod (DI), Míra nezaměstnanosti mladých (UR15-24), Podíl mladých lidí ve věku 30-34 let na vysokoškolském nebo srovnatelném vzdělání (PATE25-34) a ukazatel Kojenecká úmrtnost (IMR), kde je u všech variační koeficient roven 0,26.

Vhodným nástrojem pro grafické zobrazení rozložení dat v datovém souboru je krabicový graf (diagram) s fousy neboli box plot. Krabicový graf s fousy vhodně graficky interpretuje 18 vybraných ukazatelů regionálních disparit, z něhož lze vyčíst maximální a minimální hodnotu, ale i medián.

Obrázek 4.1: Box plot vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí pro rok 2000

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Box ploty v obrázku 4.1 graficky interpretují standardizované hodnoty (Zscore) 18 vybraných ukazatelů, které byly vybrány pro identifikaci, komparaci a zhodnocení regionálních disparit. Diagram udává data, jež představují počátek referenčního období, což je rok 2000. Krabičkový diagram obsahuje odlehlé hodnoty (°) a také extrémně odlehlé hodnoty (*). Extrémně odlehlé hodnoty vykazuje ukazatel Hrubý domácí produkt v PPS na obyvatele (GDPpc) a Disponibilní příjem domácností (DI), který taktéž obsahuje i odlehlé hodnoty, kterých nabývá i ukazatel

Příhlášky patentů na Evropský patentový úřad (EPO), Lidské zdroje ve vědě a technologiích (HRST), Zaměstnanost v sektoru technologií a znalostně náročných odvětví (ETKI) a Příjezdy do ubytovacích zařízení cestovního ruchu (ATA). Nejvyšší četnost odlehklých hodnot lze vypočítat u regionu *Stockholm* (SE11). Nejnížší hodnotu mediánu lze vidět u ukazatele Hrubý domácí produkt v PPS na obyvatele (GDPpc).

Tabulka 4.2: Vybrané popisné charakteristiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí pro rok 2008

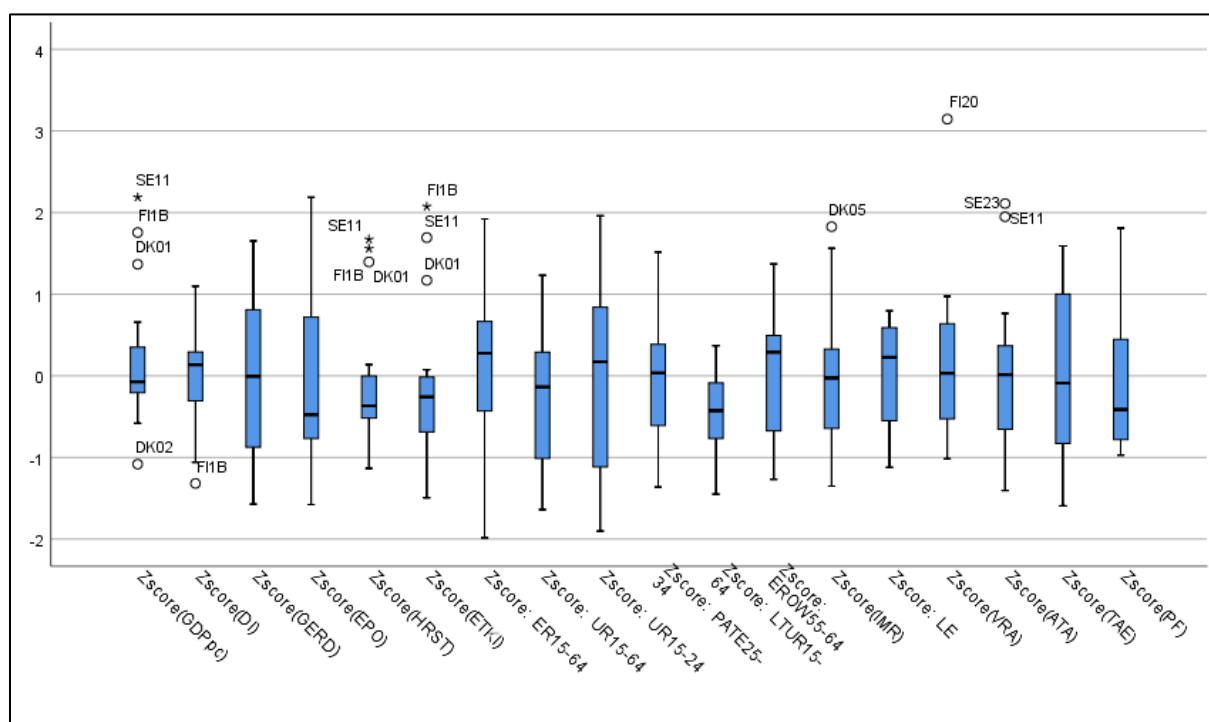
Ukazatel	Minimum	Maximum	Průměr	Medián	Směrod. odchylka	Var. koef.	Šikmost	Špičatost	Min/Max
GDPpc	21 900,00	45 400,00	23 500,00	29 150,00	5 895,44	0,25	1,25	1,36	0,48
DI	8 100,00	17 400,00	9 300,00	13 700,00	2 368,12	0,25	-0,43	0,64	0,47
GERD	0,25	5,15	4,90	2,63	1,49	0,30	-0,01	-1,44	0,05
EPO	18,41	500,60	482,19	159,47	132,71	0,28	0,78	-0,32	0,04
HRST	34,50	56,80	22,30	40,60	6,64	0,30	1,29	0,83	0,61
ETKI	1,80	9,30	7,50	4,40	1,97	0,26	1,12	1,17	0,19
ER15-64	65,40	82,50	17,10	75,30	3,99	0,23	-0,30	0,61	0,79
UR15-64	2,30	8,70	6,40	5,65	1,79	0,28	-0,06	-0,98	0,26
UR15-24	4,00	27,10	23,10	16,40	6,45	0,28	-0,17	-0,92	0,15
PATE25-34	26,40	53,90	27,50	39,75	7,84	0,29	0,23	-0,46	0,49
LTUR15-64	0,00	1,60	1,60	0,90	0,46	0,29	-0,25	-0,69	0,00
EROW55-64	46,10	75,90	29,80	63,70	8,95	0,30	-0,03	-1,20	0,61
IMR	1,50	5,10	3,60	3,00	0,96	0,27	0,65	0,45	0,29
LE	78,00	81,70	3,70	80,60	1,18	0,32	-0,47	-1,11	0,95
VRA	23,00	184,00	161,00	63,50	36,45	0,23	1,89	5,26	0,13
ATA	216 886,00	5 022 736,00	4 805 850,00	2 154 280,50	1 289 061,83	0,27	0,85	0,77	0,04
TAE	75,00	637,00	562,00	340,50	181,56	0,32	0,15	-1,37	0,12
PF	11,72	729,95	718,23	155,97	262,16	0,37	0,85	-0,89	0,02

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2018

Tabulka 4.2 znázorňuje základní deskriptivní statistiky regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy za rok 2008. Maximálních hodnot opět dosahují tři ukazatelé, tak jak tomu bylo i v předchozím sledovaném období v rámci všech sledovaných ukazatelů, akorát se zvýšila jejich hodnota oproti předchozímu období (2000). Minimum se nachází v ukazateli Dlouhodobá míra nezaměstnanosti (LTUR15-64), které má hodnotu v bodě 0, druhé minimum vykazuje ukazatel Hrubé výdaje na výzkum a experimentální vývoj (GERD), jež má hodnotu 0,25. Nejvyšší směrodatnou odchylku a medián mají ukazatelé Příjezdy do ubytovacích zařízení cestovního ruchu (ATA), Hrubý domácí produkt v PPS na obyvatele (GDPpc), Disponibilní příjem domácností (DI), Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu (TAE), Počet osobních letů (PF) a Příhlášky patentů u Evropského patentového úřadu (EPO). Variační koeficient u všech

sledovaných ukazatelů se nachází pod hranicí 0,5, což značí, že datový soubor je homogenní a mezi jednotlivými ukazateli jsou pouze minimální rozdíly, i když největší hodnotu variačního koeficientu lze spatřit u ukazatele GERD a EROW55-64. Šikmost určuje, kterým směrem se daný ukazatel rozkládá. Pokud je většina hodnot kladných nachází se pod průměrem a jedná se tak o šikmost pravostrannou, jsou-li hodnoty naopak nad průměrem, jedná se o šikmost zápornou neboli levostrannou (Hendl Jan, 2009). Sledovaný soubor dat pro rok 2018 se rozděluje na dvě poloviny hodnot, jež jsou záporná, a tedy levostranná a pak kladná a tento soubor je pak pravostranný. Největší podíl minimálních a maximálních hodnot je zjevný u ukazatele Střední délka života (LE).

Obrázek 4.2: Box plot vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí pro rok 2008

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Obrázek 4.2 obsahuje box ploty vybraných ukazatelů regionálních disparit za rok 2008. Nejvíce odlehlých hodnot má dánský region *Hovedstaden* následovaný finským regionem *Helsinki-Uusimaa*, jak lze vidět v diagramu, kdy odlehlé hodnoty obsahují ukazatele regionálních disparit Hrubý domácí produkt (GDPpc), Disponibilní příjem domácností (DI), Lidské zdroje vědě a technologiích (HRST), Zaměstnanost v sektoru technologií a znalostně náročných odvětvích (ETKI), Kojenecká úmrtnost (IMR), Oběti dopravních nehod (VRA), Příjezdy do ubytovacích zařízení cestovního ruchu (ATA). Nejnížší medián má ukazatel Lidské zdroje vědě

a technologiích (HRST), Dlouhodobá míra nezaměstnanosti (LTUR15-64) a Počet osobních letů (PF). Medián box plotů se vyskytuje spíše v horní hranici pásma. Z diagramů lze vyzorovat rozdílnou délku kvantilových rozpětí z jednotlivých ukazatelů.

Tabulka 4.3: Vybrané popisné charakteristiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí pro rok 2016

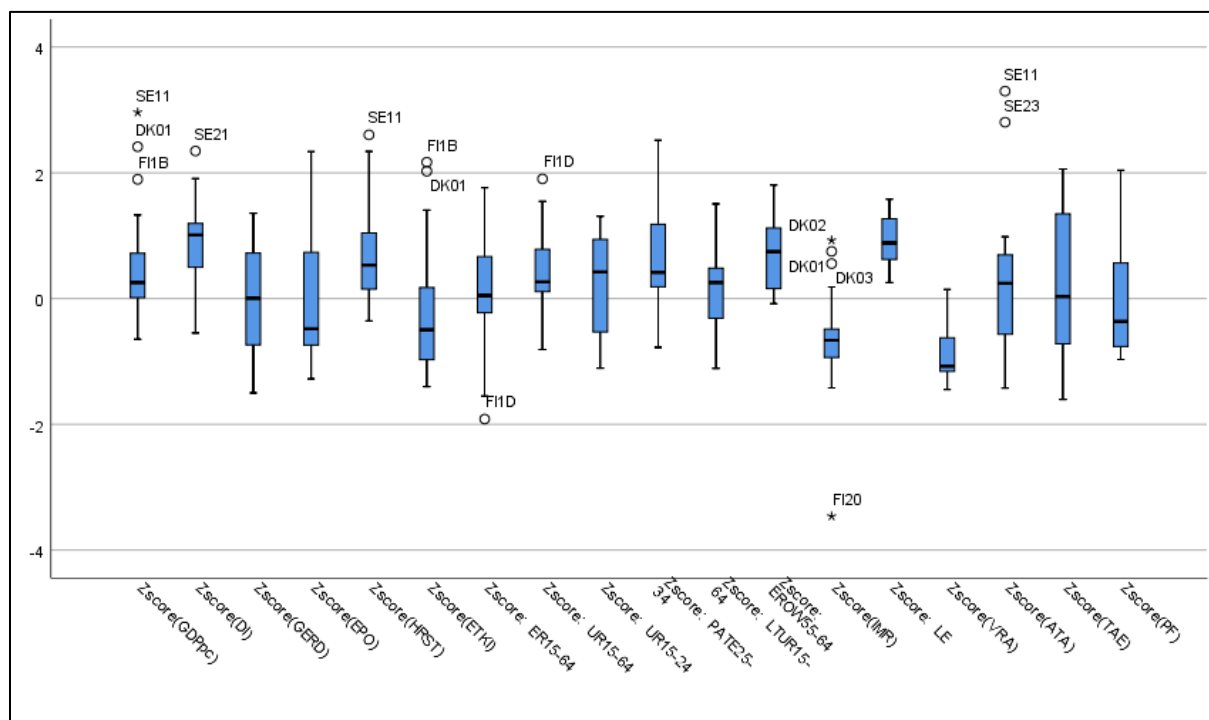
Ukazatel	Minimum	Maximum	Průměr	Medián	Směrod. odchylka	Var. koef.	Šikmost	Špičatost	Min/Max
GDPpc	25 027,50	50 975,00	25 947,50	31 505,00	6 931,08	0,27	1,31	1,17	0,49
DI	11 070,91	22 218,18	11 147,27	17 074,55	2 701,06	0,24	-0,09	0,51	0,50
GERD	0,36	4,70	4,34	2,65	1,28	0,30	-0,17	-1,17	0,08
EPO	56,85	519,84	462,99	158,96	130,56	0,28	1,11	0,36	0,11
HRST	40,70	64,20	23,50	47,75	6,84	0,29	0,98	0,24	0,63
ETKI	2,00	9,50	7,50	3,90	2,21	0,30	1,31	0,88	0,21
ER15-64	65,70	81,80	16,10	74,30	4,00	0,25	-0,56	0,53	0,80
UR15-64	4,15	10,20	6,05	6,55	1,50	0,25	0,51	0,27	0,41
UR15-24	8,75	23,20	14,45	17,90	4,43	0,31	-0,40	-1,15	0,38
PATE25-34	32,00	63,50	31,50	43,40	8,76	0,28	0,53	0,19	0,50
LTUR15-64	0,30	2,60	2,30	1,50	0,63	0,27	0,53	0,05	0,12
EROW55-64	59,50	80,80	21,30	68,85	6,93	0,33	0,16	-1,35	0,74
IMR	-0,89	4,08	4,97	2,28	1,10	0,22	-1,01	3,62	-0,22
LE	80,65	83,21	2,56	81,87	0,71	0,28	0,05	-0,91	0,97
VRA	6,40	67,95	61,55	20,77	16,59	0,27	0,99	0,36	0,09
ATA	192 310,28	6 647 840,10	55 529,82	70 283,91	697 755,01	0,26	1,12	1,42	0,03
TAE	73,00	719,90	646,90	361,99	199,21	0,31	0,20	-1,32	0,10
PF	12,68	789,48	776,80	168,69	283,54	0,37	0,85	-0,89	0,02

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2018

V tabulce 4.3 jsou vyjádřeny vybrané deskriptivní statistiky regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy v roce 2016, který je konečným rokem referenčního období. Maximální hodnoty lze opět spatřovat v ukazatelích (GDPpc), (DI) a (ATA), ve kterých je dosaženo nejvyšších hodnot v mediánu, průměru ale i směrodatné odchylce. Jak je patrné z této tabulky, tak minima dosahuje ukazatel Kojenecké úmrtnosti (IMR), který je dokonce záporný a má tak hodnotu -0,89, přičemž jeho maximální hodnota se pohybuje na hranici 4,08. Nejnížší hodnotu mediánu, směrodatné odchylky a průměru má ukazatel Dlouhodobá míra nezaměstnanosti (LTUR15-64). Ani v tomto roce nedosahuje variační koeficient hodnoty nad 0,5, nejvyšší variační koeficient (0,37) je zřejmý u ukazatele regionálních disparit Počet osobních letů (PF) a variabilita ukazatelů disparit je u vybraných nordických regionů nižší. U většiny ukazatelů jsou hodnoty koeficientu šikmosti větší než 0 a data lze označit za pravostranná. U koeficientu špičatosti je většina ukazatelů kladná a rozdělení hodnot je

špičatější. Největší podíl (0,97) mezi minimem a maximem má ukazatel Střední délka života (LE). Na druhou stranu nejmenší podíl (-0,22) je parný u ukazatele Kojenecké úmrtnosti (IMR).

Obrázek 4.3: Box plot vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí pro rok 2016

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Konec referenčního období vybraných ukazatelů regionálních disparit v roce 2016 zachycují také box ploty na obrázku 4.3. Extrémních hodnot nově nabývají dánský region *Sjælland*, finský region *Åland*, který nabývá záporné hodnoty, a švédský region *Stockholm*. Diagram obsahuje také odlehlé hodnoty především v ukazatelích Hrubý domácí produkt (HDPpc), Disponibilní příjem domácností (DI), Lidské zdroje ve vědě a technologiích (HRST), Zaměstnanost v sektoru technologií a znalostně náročných odvětví (ETKI), Míra zaměstnanosti (ER15-64), Míra nezaměstnanosti (UR15-64), Kojenecká úmrtnost (IMR), Příjezdy do ubytovacích zařízení (ATA). Nejnižší medián se vyskytuje u ukazatele Oběti dopravních nehod (VRA), který se nachází i na spodní hranici 2. kvartilu.

4.4 Komparativní hodnocení regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy pomocí bodové metody

Bodová metoda byla zvolena pro praktickou část bakalářské práce, tj. komparativní hodnocení regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy. Pro výpočet bodové hodnoty ukazatelů regionálních disparit vybraných nordických regionů NUTS 2, která byla teoreticky popsána v kapitole 2.3.1, byly stanoveny kritériální hodnoty pro singulární ukazatele. Maximální hodnota, v případě maximalizace kritériální hodnoty ukazatele byla zvolena na úrovni 100 bodů. Rovněž minimální kritériální hodnota, v případě minimalizace hodnoty ukazatele, byla stanovena na úrovni 100 bodů. Nalezení maxima či minima u vybraných indikátorů zachycuje tabulka 3.5.

Do **ekonomické dimenze** lze zařadit následujících 6 ukazatelů, které byly vybrány a popsány v kapitole 3.4.2. Na data těchto ukazatelů byla použita bodová metoda umožňující komparaci jednotlivých regionů. Podrobné tabulky s aplikací bodové metody v této dimenzi ukazatelů jsou zahrnuty v příloze č. 11 v tabulkách 1-6.

Tabulka 4.4: Hrubý domácí produkt na obyvatele (v PPS – bodová metoda)

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	1 700	1
DK02	Sjælland	1 059	11
DK03	Syddanmark	1 050	12
DK04	Midtjylland	1 065	10
DK05	Nordjylland	1 178	5
FI19	Länsi-Suomi	1 010	15
FI1B	Helsinki-Uusimaa	1 086	9
FI1C	Etelä-Suomi	1 121	6
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	1 509	2
FI20	Åland	855	18
SE11	Stockholm	1 098	8
SE12	Östra Mellansverige	1 116	7
SE21	Småland med öarna	1 046	13
SE22	Sydsverige	1 008	16
SE23	Västsverige	1 506	3
SE31	Norra Mellansverige	1 013	14
SE32	Mellersta Norrland	908	17
SE33	Övre Norrland	1 380	4

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Jako první ze zvolených ukazatelů je Hrubý domácí produkt na obyvatele v PPS, jehož bodové hodnoty pro všechny regiony jsou zaznamenány v tabulce 4.4. Na první pozici se nachází region *Hovedstaden*, u kterého součet všech bodů, po aplikaci bodové metody, je roven 1 700. Naopak poslední místo v žebříčku hodnot pro tento ukazatel zaujímá region *Åland*, jehož součet se rovná 855, což je zhruba polovina bodů, které má region *Hovedstaden*. Regiony *Stockholm* (8. pozice) a *Helsinki-Uusimaa* (9. pozice), se umístily ve středu žebříčku po součtu všech bodů za celé období zvoleného referenčního rámce tj. 2000–2016, přičemž se jedná o regiony v aglomeraci hlavních měst, kde by se očekával větší počet bodů.

Tabulka 4.5: Disponibilní příjem domácností – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	1 322	11
DK02	Sjælland	1 255	13
DK03	Syddanmark	1 230	16
DK04	Midtjylland	1 247	14
DK05	Nordjylland	1 234	15
FI19	Länsi-Suomi	833	17
FI1B	Helsinki-Uusimaa	751	18
FI1C	Etelä-Suomi	1 324	10
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	1 578	3
FI20	Åland	1 355	8
SE11	Stockholm	1 263	12
SE12	Östra Mellansverige	1 637	2
SE21	Småland med öarna	1 674	1
SE22	Sydsverige	1 393	5
SE23	Västsverige	1 366	7
SE31	Norra Mellansverige	1 382	6
SE32	Mellersta Norrland	1 429	4
SE33	Övre Norrland	1 334	9

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Mezi další ukazatel ekonomické dimenze disparit byl zvolen Disponibilní příjem domácností, jehož bodová matice je uvedena v tabulce 4.5. Ze získaného součtu bodů lze zjistit, že švédský region *Småland med öarna* dosáhl největšího počtu bodů (1 674) z celého sledovaného období, nejméně bodů (751) získal finský region *Helsinki-Uusimaa*. Z uvedených dat, lze vyhodnotit, že dánské regiony se nacházejí spíše na posledních místech v žebříčku, finské regiony jsou rozděleny na dvě poloviny, kdy region *Länsi-Suomi* a *Helsinki-Uusimaa* jsou na dvou posledních pozicích a zbývající tři regiony se nachází v první desítce nejlépe hodnocených regionů. Švédské regiony jsou hodnoceny nejlépe z vybraných nordických regionů.

Tabulka 4.6: Hrubé výdaje na výzkum a experimentální vývoj – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	1 696	1
DK02	Sjælland	433	13
DK03	Syddanmark	447	12
DK04	Midtjylland	725	11
DK05	Nordjylland	405	16
FI19	Länsi-Suomi	1 159	7
FI1B	Helsinki-Uusimaa	1 413	2
FI1C	Etelä-Suomi	920	9
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	1 116	8
FI20	Åland	79	18
SE11	Stockholm	1 253	6
SE12	Östra Mellansverige	1 280	5
SE21	Småland med öarna	421	15
SE22	Sydsverige	1 399	3
SE23	Västsverige	1 385	4
SE31	Norra Mellansverige	431	14
SE32	Mellersta Norrland	255	17
SE33	Övre Norrland	813	10

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Třetím vybraným ukazatelem jsou Hrubé výdaje na výzkum a experimentální vývoj, jehož bodové hodnoty a pozice v žebříčku počtu bodů jsou uvedeny v tabulce 4.6. V celkovém pořadí součtu bodů se umístil dánský region *Helsinki-Uusimaa* na prvním místě s počtem bodů, který je roven 1696, zatímco nejmenšího počtu bodů, tj. pouhých 79 bodů, dosáhl region *Åland*. V každé nordické zemi lze spatřit bodové rozdíly mezi jednotlivými regiony, i přesto lze říci, že finské regiony mají nejlepší umístění, co se týče celkového počtu bodů za období let 2000-2016, vyjma regionu *Åland*.

Tabulka 4.7: Přihlášky patentů u Evropského patentového úřadu – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	1 303	4
DK02	Sjælland	463	13
DK03	Syddanmark	563	9
DK04	Midtjylland	866	7
DK05	Nordjylland	449	15
FI19	Länsi-Suomi	857	8
FI1B	Helsinki-Uusimaa	1 531	1
FI1C	Etelä-Suomi	554	10
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	479	11
FI20	Åland	293	18
SE11	Stockholm	1 511	2
SE12	Östra Mellansverige	959	5
SE21	Småland med öarna	425	16
SE22	Sydsverige	1 327	3
SE23	Västsverige	909	6
SE31	Norra Mellansverige	456	14
SE32	Mellersta Norrland	310	17
SE33	Övre Norrland	464	12

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Přihlášky patentů k Evropskému patentovému úřadu se řadí mezi další ukazatel ekonomické dimenze disparit, jehož hodnoty po aplikaci bodové metody jsou uvedeny v tabulce 4.7. Finský region *Helsinki-Uusimaa* s 1 531 body je na prvním místě v součtu bodů všech regionů v období 2000-2016. Druhým nejlépe hodnoceným regionem je švédský region *Stockholm*. Třetí místo zaobírá švédský region *Sydsverige*. Na konci žebříčku se umístil region *Åland* pouze s 293 body. Z tabulky lze vypožorovat, že jen čtyři regiony mají součet bodů vyšší než 1 300, všechny ostatní regiony mají počet bodů, spadajících pod hranice 1 000.

Tabulka 4.8: Lidské zdroje ve vědě a technologiích – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	1 596	3
DK02	Sjælland	1 186	11
DK03	Syddanmark	1 086	16
DK04	Midtjylland	1 178	12
DK05	Nordjylland	1 048	18
FI19	Länsi-Suomi	1 235	8
FI1B	Helsinki-Uusimaa	1 658	2
FI1C	Etelä-Suomi	1 223	9
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	1 168	14
FI20	Åland	1 257	7
SE11	Stockholm	1 699	1
SE12	Östra Mellansverige	1 268	6
SE21	Småland med öarna	1 077	17
SE22	Sydsverige	1 335	4
SE23	Västsverige	1 315	5
SE31	Norra Mellansverige	1 095	15
SE32	Mellersta Norrland	1 175	13
SE33	Övre Norrland	1 222	10

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Mezi ukazatele ekonomické dimenze lze zařadit i ukazatel Lidské zdroje ve vědě a technice, jehož bodové vyjádření je uvedeno v tabulce 4.8. Švédský region *Stockholm* obsadil první příčku s celkovým součtem bodů 1 699, nejmenší hodnotu 1 048 zaznamenal region *Nordjylland*. Mezi těmito krajními hodnotami je menší rozdíl než u předchozích ukazatelů tj. 651 bodů. O bodovém rozmístění lze říci, že je rovnoměrnější než u jiných vybraných ukazatelů z ekonomické dimenze. Je zřejmé, že rozdíly mezi jednotlivými regiony jsou menší. Nejvíce bodů však získaly švédské regiony tj. 10 187, finské regiony obdržely 6 541 a dánské 6 095. Ze součtu těchto bodů lze usoudit, že dánské regiony a finské regiony mají menší rozdíl v součtu všech bodů, kdežto švédské regiony dominují v tomto ukazateli.

Posledním vybraným ukazatelem z dimenze ekonomické je Zaměstnanost v sektoru technologií a znalostně náročných odvětvích, jehož hodnoty za pomoci aplikace metody bodové jsou zaneseny v tabulce 4.9. Na prvních třech místech se umístily regiony *Helsinki-Uusimaa*, *Stockholm* a *Hovedstaden*, které se umístily jako jediné v zeleném pásmu s převládajícím počtem bodů. Nejmenší počet bodů má region *Småland med öarna*, region *Syddanmark* má jen o dva body více než region *Småland med öarna*. Více regionů se nachází ve žlutém pásmu, které tvoří medián součtu bodů.

Tabulka 4.9: Zaměstnanost v sektoru technologií a znalostně náročných odvětvích – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	1 415	3
DK02	Sjælland	783	9
DK03	Syddanmark	470	17
DK04	Midtjylland	727	12
DK05	Nordjylland	657	14
FI19	Länsi-Suomi	731	11
FI1B	Helsinki-Uusimaa	1 682	1
FI1C	Etelä-Suomi	772	10
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	828	7
FI20	Åland	836	6
SE11	Stockholm	1 538	2
SE12	Östra Mellansverige	884	5
SE21	Småland med öarna	468	18
SE22	Sydsverige	906	4
SE23	Västsverige	807	8
SE31	Norra Mellansverige	512	16
SE32	Mellersta Norrland	693	13
SE33	Övre Norrland	610	15

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Další skupina vybraných ukazatelů charakterizujících **sociální dimenzi disparit**, byla taktéž analýza za použití bodové metody, jejíž cílem je dosažení společných a odlišných rysů v jejich vývoji, pro dané referenční období, tj. 2000–2016. Aplikace bodové metody byla provedena na všech 18 nordických regionů NUTS 2 a je podrobně zobrazena v příloze č. 12 v tabulkách č. 1-6. Prvním z ukazatelů regionálních disparit sociální dimenze je ukazatel Míry zaměstnanosti pro věkovou skupinu 15-64 let, jehož bodové vyjádření je vyjádřeno v následující tabulce 4.10.

Nejvyšší počet bodů 1694 získal finský region *Åland*, na druhém místě se umístil švédský region *Stockholm* se svými 1 642 body, na třetím místě pak dánský region *Hovedstaden*, který dosáhl stejného počtu bodů jako region *Hovedstaden*. Z tabulky lze vypožorovat, že sumy bodů v jednotlivých regionech se pohybují v malém rozmezí, kdy mezi těmito sumami jsou jen nepatrné rozdíly, i přesto zde je region, který má výrazně menší počet bodů 1 362, a to finský region *Pohjois- ja Itä-Suomi*. Dalšími dvěma regiony, které se umístili na posledních místech v žebříčku, jsou finské regiony *Länsi-Suomi* a *Etelä-Suomi*. Proto lze říci, že mezi finskými,

dánskými a švédskými regiony existují rozdíly, ale nejsou až tak velké jako v jiných ukazatelích.

Tabulka 4.10: Míra zaměstnanosti – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	1 642	3
DK02	Sjælland	1 608	5
DK03	Syddanmark	1 587	9
DK04	Midtjylland	1 621	4
DK05	Nordjylland	1 577	10
FI19	Länsi-Suomi	1 452	17
FI1B	Helsinki-Uusimaa	1 594	7
FI1C	Etelä-Suomi	1 464	16
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	1 362	18
FI20	Åland	1 694	1
SE11	Stockholm	1 642	2
SE12	Östra Mellansverige	1 534	12
SE21	Småland med öarna	1 606	6
SE22	Sydsverige	1 522	15
SE23	Västsverige	1 590	8
SE31	Norra Mellansverige	1 524	14
SE32	Mellersta Norrland	1 538	11
SE33	Övre Norrland	1 526	13

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Mezi další ukazatele regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí sociální dimenze je ukazatel Míry nezaměstnanosti v rozmezí let 15-64, jehož bodové ohodnocení je patrné z tabulky 4.11. Nejvyšší počet bodů za období 2010–2016 získal opět region *Åland* s převládající hodnotou 1 698. Následných pět míst obsadily všechny dánské regiony, které se takřka nacházejí v světle zeleném pásmu, jejich vzestupné pořadí je *Sjælland*, *Midtjylland*, *Syddanmark*, *Hovedstaden* a *Nordjylland*. Za to však švédské regiony dosahují menšího počtu bodů a nacházejí se v oranžovém až žlutém pásmu. Ve Finsku je jednoznačně dominantní region *Åland*, region *Pohjois – ja Itä-Suomi* (521 bodů) a *Etelä-Suomi* (602 bodů) obsadily závěrečné místa v žebříčku.

Tabulka 4.11: Míra nezaměstnanosti – bodová hodnota

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	964	5
DK02	Sjælland	1 138	2
DK03	Syddanmark	1 064	4
DK04	Midtjylland	1 113	3
DK05	Nordjylland	937	6
FI19	Länsi-Suomi	602	17
FI1B	Helsinki-Uusimaa	918	7
FI1C	Etelä-Suomi	679	14
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	521	18
FI20	Åland	1 698	1
SE11	Stockholm	900	9
SE12	Östra Mellansverige	710	13
SE21	Småland med öarna	909	8
SE22	Sydsverige	643	16
SE23	Västsverige	801	10
SE31	Norra Mellansverige	676	15
SE32	Mellersta Norrland	719	12
SE33	Övre Norrland	723	11

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Tabulka 4.12 interpretuje výsledky aplikace bodové metody v jednotlivých regionech NUTS 2 vybraných nordických zemí pro ukazatel Míra nezaměstnanosti mladých. Z této tabulky je patrné, že dánské regiony dosahují nejvyššího počtu bodů a nachází se tak na předních příčkách žebříčku celkového součtu bodů jednotlivých regionů v období let 2000–2016. Nejnižších bodových hodnot pak dosahují finské regiony *Länsi-Suomi* a *Pohjois- ja Itä-Suomi* a švédské regiony *Mellersta Norrland*, *Sydsverige*, *Norra Mellansverige* a *Östra Mellansverige*, jež se všechny nacházejí v červeném pásmu tříbarevné škály. Finský region *Åland* s 1 700 body dosahuje na první místo a jeho počet bodů má převyšující hodnotu nad ostatními regiony.

Následující ukazatelem je Podíl mladých lidí ve věku 30-34 let na vysokoškolském nebo srovnatelném vzdělání, jehož hodnoty jsou zaneseny v tabulce 4.13. Trojici regionů, jejichž součet bodů za období let 2000–2016 je nejvyšší ze všech sledovaných regionů, tvoří region *Hovedstaden*, *Helsinki-Uusimaa* a *Stockholm*. Naopak nejnižší sumu bodů vykazuje region *Syddanmark*. Větší rozdíl pak lze zaznamenat mezi švédskými regiony, které přechází přes všechny tři barvy metody semaforu. Finské regiony po součtu všech bodů mají jedny z nejvyšších bodů, mezi těmito regiony jsou pouze menší rozdíly, regiony se nacházejí převážně v zeleném až žlutém pásmu.

Tabulka 4.12: Míra nezaměstnanosti mladých – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	971	 4
DK02	Sjælland	906	 6
DK03	Syddanmark	954	 5
DK04	Midtjylland	1 010	 2
DK05	Nordjylland	1 003	 3
FI19	Länsi-Suomi	470	 14
FI1B	Helsinki-Uusimaa	654	 7
FI1C	Etelä-Suomi	535	 10
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	436	 18
FI20	Åland	1 700	 1
SE11	Stockholm	570	 9
SE12	Östra Mellansverige	479	 13
SE21	Småland med öarna	591	 8
SE22	Sydsverige	458	 16
SE23	Västsverige	534	 11
SE31	Norra Mellansverige	468	 15
SE32	Mellersta Norrland	448	 17
SE33	Övre Norrland	530	 12

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Tabulka 4.13: Podíl mladých lidí ve věku 30-34 let na vysokoškolském nebo srovnatelném vzdělání – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	1 537	 2
DK02	Sjælland	997	 15
DK03	Syddanmark	889	 18
DK04	Midtjylland	1 081	 12
DK05	Nordjylland	1 037	 14
FI19	Länsi-Suomi	1 285	 4
FI1B	Helsinki-Uusimaa	1 641	 1
FI1C	Etelä-Suomi	1 225	 7
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	1 259	 5
FI20	Åland	1 090	 11
SE11	Stockholm	1 509	 3
SE12	Östra Mellansverige	1 162	 10
SE21	Småland med öarna	995	 16
SE22	Sydsverige	1 250	 6
SE23	Västsverige	1 219	 8
SE31	Norra Mellansverige	914	 17
SE32	Mellersta Norrland	1 053	 13
SE33	Övre Norrland	1 167	 9

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Bodové ohodnocení ukazatele Dlouhodobá míra nezaměstnanosti ukazuje tabulka 4.14. Po aplikaci bodové metody v tomto ukazateli, lze říci, že finský region *Åland* má specifické dominantní postavení, jež dosáhl nejvyššího bodového ohodnocení (1 308) v letech 2000-2016. Na druhé pozici se nachází dánský region *Midtjylland* s celkovým počtem bodů 566. Mezi finskými regiony dochází ke značným rozdílům, kdy zbývající čtyři regiony jsou spíše na konci žebříčku bodového hodnocení a nachází se tak v červeném pásmu.

Tabulka 4.14: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	459	 3
DK02	Sjælland	256	 9
DK03	Syddanmark	421	 4
DK04	Midtjylland	566	 2
DK05	Nordjylland	241	 10
FI19	Länsi-Suomi	161	 16
FI1B	Helsinki-Uusimaa	219	 13
FI1C	Etelä-Suomi	153	 17
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	149	 18
FI20	Åland	1 308	 1
SE11	Stockholm	307	 6
SE12	Östra Mellansverige	205	 15
SE21	Småland med öarna	413	 5
SE22	Sydsverige	218	 14
SE23	Västsverige	270	 8
SE31	Norra Mellansverige	229	 12
SE32	Mellersta Norrland	240	 11
SE33	Övre Norrland	274	 7

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Posledním ukazatelem ze skupiny ukazatelů regionálních disparit sociální dimenze je Míra zaměstnanosti starších pracovníků za pomoci aplikace bodové metody, která je uvedena jak v příloze č. 12 tabulce č. 6, tak i v tabulce 4.15, která ukazuje pořadí regionů v součtu všech bodů v daném referenčním období, tj. období 2000–2016. Jak je zřejmé z tabulky, dánské regiony dosahují malého počtu bodů a nachází se tak v červeném pásmu hodnot. Kromě finského regionu *Åland*, který má druhý nejvyšší počet bodů (1 604) hned po regionu Stockholm (1 614), jsou ostatní finské regiony také v červeném pásmu. Kdežto švédské regiony vykazují značný rozdíl oproti ostatním regionům, jejichž součet bodů se nachází převážně v zeleném pásmu a regiony zaobírají přední pozice v žebříčku.

Tabulka 4.15: Míra zaměstnanosti starších pracovníků – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	1 277	11
DK02	Sjælland	1 124	16
DK03	Syddanmark	1 092	17
DK04	Midtjylland	1 207	13
DK05	Nordjylland	1 091	18
FI19	Länsi-Suomi	1 197	14
FI1B	Helsinki-Uusimaa	1 449	10
FI1C	Etelä-Suomi	1 234	12
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	1 130	15
FI20	Åland	1 604	2
SE11	Stockholm	1 614	1
SE12	Östra Mellansverige	1 499	7
SE21	Småland med öarna	1 596	3
SE22	Sydsverige	1 480	9
SE23	Västsverige	1 570	4
SE31	Norra Mellansverige	1 492	8
SE32	Mellersta Norrland	1 511	5
SE33	Övre Norrland	1 510	6

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Poslední skupinou ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí je **územní dimenze**. Datové matice ukazatelů územní dimenze jsou zakotveny v příloze č. 13 tabulka 1-6. Referenční období zůstává i nadále stejné, tj. období 2000-2016 pro všech 18 regionů NUTS 2. Prvním ukazatel, který je vyobrazen v tabulce 4.16, je Kojenecká úmrtnost. Bodové ohodnocení ukazuje, že region *Åland* vykazuje nejvyšší počet bodů oproti ostatním regionům, jako jediný se nachází v zeleném pásmu, což značí jeho rozdílnost od ostatních regionů i v rámci jeho země Finska. Většina regionů se nachází ve žlutém pásmu, což tvoří medián bodových hodnot získaných za celé referenční období. Regiony s nejnižším sumou bodů jsou vyznačeny červenou barvou, jsou to regiony: *Syddanmark*, *Nordjylland*, *Övre Norrland*, *Sjælland* a *Småland med öarna*.

Tabulka 4.16: Kojenecká úmrtnost – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	409	 11
DK02	Sjælland	364	 15
DK03	Syddanmark	316	 18
DK04	Midtjylland	395	 13
DK05	Nordjylland	342	 16
FI19	Länsi-Suomi	412	 10
FI1B	Helsinki-Uusimaa	444	 8
FI1C	Etelä-Suomi	413	 9
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	478	 5
FI20	Åland	1 362	 1
SE11	Stockholm	489	 4
SE12	Östra Mellansverige	401	 12
SE21	Småland med öarna	365	 14
SE22	Sydsverige	490	 3
SE23	Västsverige	464	 6
SE31	Norra Mellansverige	462	 7
SE32	Mellersta Norrland	535	 2
SE33	Övre Norrland	336	 17

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Tabulka 4.17: Střední délka života – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	1 628	 17
DK02	Sjælland	1 617	 18
DK03	Syddanmark	1 637	 15
DK04	Midtjylland	1 647	 13
DK05	Nordjylland	1 634	 16
FI19	Länsi-Suomi	1 662	 11
FI1B	Helsinki-Uusimaa	1 664	 10
FI1C	Etelä-Suomi	1 652	 12
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	1 644	 14
FI20	Åland	1 692	 2
SE11	Stockholm	1 693	 1
SE12	Östra Mellansverige	1 685	 6
SE21	Småland med öarna	1 688	 3
SE22	Sydsverige	1 686	 5
SE23	Västsverige	1 688	 4
SE31	Norra Mellansverige	1 671	 8
SE32	Mellersta Norrland	1 667	 9
SE33	Övre Norrland	1 671	 7

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Dalším posuzovaným ukazatelem je Střední délka života neboli očekávaná naděje dožití, na něhož byla taktéž použita bodová metoda, jejíž výsledky jsou uvedeny v tabulce 4.17 a podrobnější přehled bodů je znázorněn v příloze č. 13 tabulka č. 2. Tento ukazatel po bodovém ohodnocení se vyznačuje především srovnatelným počtem bodů mezi jednotlivými regiony, lze spatřit pouze mírné rozdíly mezi regiony, kdy nejvyšší součet bodů má region *Stockholm* (1693), ostatní švédské regiony taktéž dosahují vyššího počtu bodů než ostatní regiony. Naopak všechny dánské regiony se nachází v červeném až oranžovém pásmu.

Tabulka 4.18: Oběti dopravních nehod – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	1 020	2
DK02	Sjælland	432	15
DK03	Syddanmark	459	13
DK04	Midtjylland	443	14
DK05	Nordjylland	413	17
FI19	Länsi-Suomi	427	16
FI1B	Helsinki-Uusimaa	969	3
FI1C	Etelä-Suomi	469	12
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	409	18
FI20	Åland	756	4
SE11	Stockholm	1 500	1
SE12	Östra Mellansverige	711	7
SE21	Småland med öarna	606	8
SE22	Sydsverige	742	5
SE23	Västsverige	738	6
SE31	Norra Mellansverige	498	10
SE32	Mellersta Norrland	540	9
SE33	Övre Norrland	481	11

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Mezi dimenzi územní patří také ukazatel Oběti dopravních hodnot, na který byla taktéž aplikována metoda bodová, přičemž jeho kritérium je minimalizační. Jeho bodové hodnoty jsou uvedeny v příloze č. 13 tabulka 3, kdy součet těchto bodů za všechny roky je uveden v tabulce 4.18. Z této tabulky je zřejmé, že značně dominují dva regiony, a to dánský region *Hovedstaden* (1 020 bodů) a švédský region *Stockholm* (1 500 bodů), následovaný finským regionem *Helsinki-Uusimaa* (969 bodů). Nejmenší sumu bodů (409) má region *Pohjois- ja Itä-Suomi*. V červeném pásmu se nachází převážně zbývající 4 regiony Dánska. Zbývající švédské regiony jsou ve světle zeleném až žlutém pásmu.

Tabulka 4.19: Příjezdy do ubytovacích zařízení – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	723	10
DK02	Sjælland	184	17
DK03	Syddanmark	484	13
DK04	Midtjylland	294	15
DK05	Nordjylland	284	16
FI19	Länsi-Suomi	723	9
FI1B	Helsinki-Uusimaa	875	5
FI1C	Etelä-Suomi	573	11
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	1 039	3
FI20	Åland	72	18
SE11	Stockholm	1 680	1
SE12	Östra Mellansverige	873	6
SE21	Småland med öarna	751	8
SE22	Sydsverige	892	4
SE23	Västsverige	1 596	2
SE31	Norra Mellansverige	827	7
SE32	Mellersta Norrland	394	14
SE33	Övre Norrland	510	12

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Příjezdy do ubytovacích zařízení je jedním z ukazatelů, jež byly použity pro analýzu a komparaci regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí v daném referenčním období let 2000-2016. Po uplatnění bodové metody, která je zanesena v tabulce 4.19 a v příloze č. 13 tabulka č. 3. Opět je zde vidět značné dominující postavení, a to regionů švédských: *Stockholm* (1 680 bodů) a *Västsverige* (1 596 bodů). Na třetí pozici se umístil finský region *Pohjois- ja Itä-Suomi*. Naopak nejhorší hodnoty vykazuje region *Åland* se svými pouhými 72 body.

Předposledním ze skupiny ukazatelů územní dimenze je ukazatel Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu, po aplikaci bodové metody na zdrojová data vzniklo pořadí jednotlivých regionů, pořadí je zakotveno v tabulce 4.20. Do předních pozic v součtu bodů za období let 2000-2016 se dostaly především švédské regiony. Největší počet bodů (1 667) získal region *Västsverige*, následovaný finským regionem *Pohjois- ja Itä-Suomi* s celkovým součtem bodů 1 619, *Norra Mellansverige* se umístil na třetí pozici s 1 586 body. Mezi regiony s nejnižším počtem bodů lze zařadit finský region *Åland* pouze se 197 body. Dánské regiony se pohybují kolem mediánu součtu bodů, jelikož se nachází ve žlutém až oranžovém pásmu hodnot.

Tabulka 4.20: Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	600	 13
DK02	Sjælland	381	 17
DK03	Syddanmark	806	 10
DK04	Midtjylland	580	 14
DK05	Nordjylland	506	 15
FI19	Länsi-Suomi	801	 11
FI1B	Helsinki-Uusimaa	398	 16
FI1C	Etela-Suomi	604	 12
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	1 619	 2
FI20	Åland	197	 18
SE11	Stockholm	999	 9
SE12	Östra Mellansverige	1 419	 5
SE21	Småland med öarna	1 422	 4
SE22	Sydsverige	1 264	 6
SE23	Västsverige	1 667	 1
SE31	Norra Mellansverige	1 586	 3
SE32	Mellersta Norrland	1 064	 8
SE33	Övre Norrland	1 089	 7

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Tabulka 4.21: Počet osobních letů – bodová metoda

Kód	Region	Σ bodů (2000-2016)	Pořadí
DK01	Hovedstaden	1 700	 1
DK02	Sjælland	1 562	 3
DK03	Syddanmark	356	 10
DK04	Midtjylland	371	 9
DK05	Nordjylland	144	 13
FI19	Länsi-Suomi	881	 5
FI1B	Helsinki-Uusimaa	142	 14
FI1C	Etela-Suomi	872	 6
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	54	 17
FI20	Åland	27	 18
SE11	Stockholm	1 604	 2
SE12	Östra Mellansverige	829	 7
SE21	Småland med öarna	175	 12
SE22	Sydsverige	1 549	 4
SE23	Västsverige	405	 8
SE31	Norra Mellansverige	192	 11
SE32	Mellersta Norrland	73	 16
SE33	Övre Norrland	78	 15

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Posledním sledovaným ukazatelem z této skupiny je ukazatele Počet osobních letů, jehož bodové ohodnocení se nachází v tabulce 4.21. Pro regiony NUTS vybraných nordických zemí Evropy byl největší počet bodů zaznamenán u regionu *Hovedstaden* (1 700), naopak nejmenší počet bodů má region *Åland* tj. 27 bodů. Z toho lze posoudit, že mezi těmito regiony nastává velký rozdíl bodů, což může značit fakt, že finský region *Åland* a dánský region *Hovedstaden* jsou z hlediska velikosti, umístění a velikosti obyvatel zcela odlišnými regiony, kdy míra intenzity uskutečněných letů má právě na tento fakt velký vliv.

Souhrnnou tabulku vybraných ukazatelů, na které byla aplikována bodová metoda, obsahuje příloha č. 14. Tato tabulka zobrazuje veškerý součet bodů jednotlivých regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí za daný ukazatel v referenčním období 2000–2016, tyto body byly sečteny a bylo stanovené vzestupné pořadí regionu, kdy první region sčítá nejvíce bodů ze všech sledovaných ukazatelů a poslední region nejméně bodů. Tabulka 4.22 charakterizuje jednotlivé regiony a jejich celkovou sumu bodů za celé referenční období a následné pořadí těchto regionů.

Tabulka 4.22: Celkové bodové hodnocení vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy (2000–2016)

Kód	Region	Σ bodů	Pořadí
DK01	Hovedstaden	74 428	2
DK02	Sjælland	53 956	14
DK03	Syddanmark	51 351	15
DK04	Midtjylland	56 412	8
DK05	Nordjylland	50 107	17
FI19	Länsi-Suomi	53 552	12
FI1B	Helsinki-Uusimaa	68 040	3
FI1C	Etelä-Suomi	53 851	10
FI1D	Pohjois- ja Itä-Suomi	54 692	9
FI20	Åland	66 833	5
SE11	Stockholm	77 448	1
SE12	Östra Mellansverige	61 014	7
SE21	Småland med öarna	54 239	11
SE22	Sydsverige	63 631	6
SE23	Västsverige	65 368	4
SE31	Norra Mellansverige	50 620	16
SE32	Mellersta Norrland	49 744	18
SE33	Övre Norrland	53 162	13

Zdroj: Vlastní tvorba, 2018

Jak je patrné z této tabulky nejvíce bodů a tím i relativně nejlepší výsledek ve zkoumaném vzorku ukazatelů regionálních disparit, obdržel švédský region *Stockholm*, na druhé pozici se umístil dánský region Hovedstaden a na třetím místě se nachází finský region *Helsinki-Uusimaa*. Další tři regiony se ještě nachází v zeleném pásmu (*Åland*, *Sydsverige*, *Västsverige*, a *Östra Mellansverige*). Nejnižších bodových hodnota a tím i relativně nejhorších výsledků v oblasti regionálních disparit dosahují regiony *Mellersta Norrland*, *Nordjylland*, *Norra Mellansverige* a *Syddanmark*. Nezmíněné regiony se pohybují ve žlutém až oranžovém pásmu, což značí, že se jejich celkové bodové ohodnocení přibližuje mediánu všech hodnot.

5 Závěr

„Jednotná v rozmanitosti“ je heslem Evropské unie. I přesto se Evropská unie snaží v některých oblastech tuto „rozmanitost“ snižovat, především tehdy, není-li tato rozmanitost ku prospěchu celé Unie. Cílem Evropské unie je především prosazení míru a hodnot, na kterých je založena, zajišťování svobody bezpečnosti a spravedlnosti, boj proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci, udržitelný rozvoj atd. V oblasti regionálních disparit jsou však důležitějšími cíli zvyšování ekonomické, sociální a územní soudržnosti, podpora vědecko-technického pokroku a zvýšení konkurenceschopnosti jednotlivých regionů.

Bakalářská práce se věnovala především situační analýze a regionální struktuře vybraných nordických zemí (Dánsko, Finsko, Švédsko) a identifikaci regionálních disparit regionů NUTS 2 těchto zemí. Celkový počet identifikovaných regionů byl stanoven na 18, z toho je 5 dánských, 5 finských a 8 švédských. Situační analýza byla provedena především v rámci hlavních makroekonomických agregátů, které byly vybrány na základě dostupných statistik databáze Eurostatu, a pro lepší orientaci pak bylo zpracováno grafické vyobrazení pomocí magického čtyřúhelníku.

Cílem bakalářské práce byla identifikace, hodnocení a komparace vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy v referenčním období 2000–2016. Na základě indikátorů sestavených z ukazatelů pro hodnocení plnění cílů Lisabonské Strategie Evropské unie, ukazatelů Strategie Evropa 2020 a ukazatelů pro hodnocení soudržnosti dle zpráv o ekonomické, sociální a územní soudržnosti Evropské unie, bylo vybráno 18 ukazatelů regionálních disparit v rámci ekonomické, sociální a územní dimenze. Zdrojem datové základny byla databáze Eurostatu a databáze OECD.

Hodnocení regionálních disparit bylo provedeno za pomoci aplikace vybraných matematicko-statistických metod, které tvoří deskriptivní statistiky, bodová metoda škálování s využitím metody semaforu.

Metoda semaforu, která byla využita v bakalářské práci, byla zvolena pro lepší identifikaci regionálních disparit, která názorně charakterizuje data pomocí třibarevné škály. Metoda je rychlá a přehledná. Metoda ukazuje pomocí barev (zelená, žlutá a červená) jaký byl vývoj hodnot jednotlivých regionů v průběhu let. Základní deskriptivní charakteristiky byly vypočteny v rozmezí let 2000 jako počátečního období, rok 2008 jako mezník v tomto období, a rok 2016 jako konec referenčního období. Na základě těchto charakteristik bylo zjištěno, že nejvyšších hodnot maxima a minima za všechny zvolené tři roky dosahoval ukazatel Příjezdy

do ubytovacích zařízení (ATA) následovaný ukazatelem Hrubý domácí produkt na obyvatele v PPS (GDPpc) a Disponibilní příjem domácností (DI).

Pomocí bodové metody bylo zjištěno, že nejvyššího počtu bodů, v rámci nejnižších regionálních disparit, dosahuje trojice regionů NUTS 2, které jsou aglomerací hlavních měst vybraných zemí, tj. Hovedstaden, Helsinky-Uusimaa a Stockholm. Naopak největší disparity a tedy nejnižší bodové hodnocení, byly zaznamenány v regionech Mellersta Norrland, Nordjylland, Norra Mellansverige a Syddanmark, které měly nejmenší počet bodů v rámci celkového hodnocení regionů.

Disparity, jež byly identifikovány mezi jednotlivými regiony NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy dlouhodobě přetrvávají, avšak lze říci, že v některých oblastech nebyly tak vysoké ve srovnání s ostatními regiony. V posledních letech dochází k postupnému snižování úrovně regionálních disparit, což vede k pozitivnímu rozvoji států a k vyšší soudržnosti ve všech dimenzích.

Pro rozšíření výsledků bakalářské práce by bylo možno využít mnohem více ukazatelů a identifikovat či hodnotit je za pomoci více metod, kterými mohou být např. metoda reálné konvergence, shluková a faktorová analýza, metoda měření Euklidovské vzdálenosti aj. Dalším možným přístupem zkoumání by mohlo být využití integrovaného přístupu pomocí konstrukce syntetických indexů disparit, které však svou konstrukcí překračují rozsah této bakalářské práce.

Seznam literatury

Odborné knihy

1. BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. 2. rozšířené vydání. Praha: Karolinum, 2011. 342 s. ISBN 978-80-246-1974-3.
2. BUDÍK, Josef. *Evropské strukturální fondy a jejich využívání*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2009. 80 s. ISBN 978-80-7408-014-2.
3. EUROPEAN COMMISSION. *Seventh Report on Economic, Social and Territorial Cohesion. My Region, My Europe, Our Future*. Luxembourg: Publication Office of the European Union. 2017. 249 s. ISBN 978-92-79-71843-2.
4. EUROPEAN STATISTICAL OFFICE. *Eurostat Regional Yearbook 2017*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2017. 276 s. ISBN 978-92-79-71617-1.
5. FOJTÍKOVÁ, L. a kol. *Postavení Evropské unie v podmínkách globalizované světové ekonomiky*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2014. 388 s. ISBN 978-80-248-3333-0.
6. HALÁSKOVÁ, Martina. *Veřejná správa a veřejné služby v Evropské unii*. 2012. 198 s. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrav. ISBN 978-80-2482-808-4.
7. HENDL, Jan. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. 3.vyd. Praha: Portál. 2009. 695 s. ISBN 978-80-7367-482-3.
8. HINDLS, R., S. HRONOVÁ, J. SEGER a J. FISCHER. *Statistika pro ekonomy*. 8. vydání. Praha: Professional Publishing. 2007. 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
9. JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 2. aktualiz. vyd. 2013. 352 s. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4386-8.
10. KUTSCHERAUER, Alois a kol. *Regionální disparity. Disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava. 2010b. 266 s. ISBN 978-80-248-2335-5.
11. MELECKÝ, Lukáš. *Regionální disparity, soudržnost a konkurenceschopnost v regionech NUTS 2 zemí Visegrádské čtyřky*. Ostrava 2014. Doktorská dizertační práce.
12. MELECKÝ, Lukáš a Michaela STANÍČKOVÁ. *Soudržnost a konkurenceschopnost vybraných zemí a regionů Evropské unie*. SAEI, vol. 44. Ostrava: VŠB-TU Ostrava. 2015. 336 s. ISBN 978-80-248-3838-0.

13. MOLLE, Willem. *European Cohesion Policy: Regions and Cities*. London: Routledge. 2007. 347 s. ISBN 978-0-415-43812-4.
14. NAVRÁTIL, B., R. KAŇA a B. ZLÝ. *Evropská unie a integrační procesy. Terminologický slovník (aktualizovaný po Lisabonské smlouvě)*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava. 2012. 178 s. ISBN 978-80-248-2904-3.
15. NOVOTNÁ, Martina. *Regionální politika EU*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita. 2008. 210 s. ISBN 978-80-248-1413-1.
16. SKOKAN, Karel. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava: Repronis. 2003. 114 s. ISBN 80-7329-023-5.
17. WOKOUN, R., J. MALINOVSKÝ, M. DAMBORSKÝ, J. BLAŽEK a kol. *Regionální rozvoj. Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde Praha, a.s. 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

Periodika

18. TULEJA, Pavel. *Praktická aplikace vybraných metod měření regionálních disparit na oblast sociální vybavenosti regionů*. Regionální disparity [online]. 2010. č. 7 [5. 4. 2018]. ISSN 1802-9450.

Elektronické publikace

19. EVROPSKÁ KOMISE. *Regions in the European Union - Nomenclature of territorial units for statistics - NUTS 2013/EU-28* [online]. Itálie: Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015 [8. 4. 2018]. ISBN 978-92-79-38657-2. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/6948381/KS-GQ-14-006-EN-N.pdf/b9ba3339-b121-4775-9991-d88e807628e3>.
20. HUČKA, M., A. KUTSCHERAUER a J. SUCHÁČEK. *Teorie, Metodologie a klasifikace regionálních disparit*. Regionální disparity [online], 2009. č. 6 [26. 12. 2017]. ISSN 1802-9450. Dostupné z: http://disparity.idealnihosting.cz/dokumenty2/RD_0906.pdf.
21. HUČKA, Miroslav. *Vznik a příčiny územních nerovností*. Regionální disparity [online]. 2007. č. 1/2007 [26. 12. 2017]. ISSN 1802-9450. Dostupné z: http://disparity.idealnihosting.cz/dokumenty2/RD_0701.pdf.

22. HUČKA, Miroslav a Alois KUTSCHERAUER. *Teoretické otázky regionálních disparit* [online]. 2010 [26. 12. 2017]. Dostupné z: <http://emi.mvso.cz/EMI/2010-03/06%20Hucka/Hucka.pdf>.
23. KUTSCHERAUER, Alois. *Fenomén disparit v regionálním managementu* [online]. 2009. [27. 12. 2017]. Dostupné z: http://www.konference.dobra-rada.cz/web/document/cms_library/78.pdf.
24. KUTSCHERAUER, Alois a kol. *Disparity v regionálním rozvoji země – pojetí, teorie, identifikace a hodnocení* [online]. 2010a [26. 12. 2017]. Dostupné z: http://alkut.cz/edice_cd/cd10_regdis_monografie/pdf/region_disparity_monografie.pdf.
25. KUTSCHERAUER, Alois. Regional disparities. Disparities in country regional development – concept, theory, identification and assessment [online]. 2010c [26. 12. 2017]. Dostupné z: http://disparity.idealnihosting.cz/edice_cd/cd11_regdis_mono_angl/pdf/Regional%20disparities.pdf.
26. KUTSCHERAUER, Alois. *Analýza dat v regionalistice socioekonomické analýzy a prognózy na podporu regionálního rozvoje* [online]. 2014 [26. 4. 2018]. Dostupné na: http://alkut.cz/adr/texty/adr_studijni_opora.pdf.
27. STANIČKOVÁ M., POLEDNÍKOVÁ E., SKOKAN K. *Konkurenceschopnost a soudržnost v zemích V4 po Lisabonské strategii* [online]. 2011 [3. 1. 2018]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=se&pdf=32.pdf>.
28. TULEJA, Pavel. *Možnosti měření regionálních disparit – nový pohled* [online]. 2008 [12. 4. 2018]. Dostupné z: http://disparity.idealnihosting.cz/regdis_2008/pdf/13%20regdis_2008.pdf.
29. UČEBNÍ TEXTY UTB. *Evropa – část 2. severoevropské země*. [online] 2018 [21. 4. 2018]. Dostupné z: http://www.utb.cz/file/22015_1_1/.
30. WORLD ECONOMIC FORUM. *The Global Competitiveness Report 2017-2018*. Geneva: World Economic Forum [online]. 2018 [24. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>.

Internetové zdroje

31. BUSINESSINFO. *Souhrnné teritoriální informace: Dánsko. Businessinfo.cz* [online]. 2018a [30. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/dansko.html>.
32. BUSINESSINFO. *Souhrnné teritoriální informace: Finsko. Businessinfo.cz* [online]. 2018b [30. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/finsko.html>.
33. BUSINESSINFO. *Souhrnné teritoriální informace: Švédsko. Businessinfo.cz* [online]. 2018c [30. 4. 2018]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/svedsko.html>.
34. CIA. *The World Factbook. Denmark. Cia.gov* [online]. 2018a [28. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/da.html>.
35. CIA *The World Factbook. Finland. Cia.gov* [online]. 2018b [28. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/fi.html>.
36. CIA. *The World Factbook. Sweden. Cia.gov* [online]. 2018c [28. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sw.html>.
37. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Evropa – NUTS2. *Czso.cz* [online]. 2018 [10. 4. 2018]. Dostupné z www: <http://www.czso.cz/cz/mapy/nuts2/index.html>.
38. DENMARK.dk The Official Website of Denmark. *Denmark.dk* [online]. 2018 [19. 4. 2018]. Dostupné z: <http://denmark.dk/en/>.
39. EUROSKOP. Členské státy – Dánsko. *Euroskop.cz* [online]. 2018a [19. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/509/sekce/dansko/>.
40. EUROSKOP. Členské státy – Finsko. *Euroskop.cz* [online]. 2018b [19. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/522/sekce/finsko/>.
41. EUROSKOP. Členské státy – Švédsko. *Euroskop.cz* [online]. 2018c [19. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/834/sekce/svedsko/>.
42. EUROSTAT. Lisbon Indicators. *Epp.eurostat.ec.europa.eu* [online]. 2018a [18. 1. 2018]. Dostupné z www: http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/structural_indicators/indicators/short_list.

43. EUROSTAT. Statistics. *Epp.eurostat.ec.europa.eu* [online]. 2018b [15. 4. 2018]. Dostupné z www: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>.
44. EUROSTAT. NUTS – Nomenclature of Territorial Unit for Statistics. *Epp.eurostat.ec.europa.eu*. [online]. 2018c [10. 4. 2018]. Dostupné z www: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/national-structures-eu>.
45. EVROPSKÁ KOMISE. Evropa 2020. *Ec.europa.eu* [online]. 2017 [27. 12. 2017]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm1111.
46. FINLAND.fi. The Official Website of Finland. *Finland.fi* [online]. 2018 [19. 4. 2018]. Dostupné z: <https://finland.fi/>.
47. KNOT Jaroslav. *Severská rada – neznámá evropská organizace?* *Severskelisty.cz* [online]. 2002 [20. 4. 2018]. Dostupné z <https://www.severskelisty.cz/cesty/cest0404.php>
48. METODICKÁ PODPORA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE. Definice pojmu disparita. *Regionalnirozvoj.cz* [online]. 2013 [27. 12. 2017]. Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/diskuze.437/items/definice-pojmu-disparita.html>.
49. OECD. Regions and cities. *Stats.oecd.org* [online]. 2018 [23. 4. 2018]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/>.
50. STŘEDOEVROPSKÉ POLITICKÉ STUDIE. Ústřední pojmy regionální politiky EU. *Cepsr.com*, [online]. 2004 [26. 12. 2017]. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=192>.
51. SWEDEN.se. The Official Website of Sweden. *Sweden.se* [online]. 2018 [19. 4. 2018]. Dostupné z: <https://sweden.se/>
52. ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. Strategie 2020. *Vlada.cz* [online]. 2017 [27. 12. 2017]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/strategie-evropa-2020-78695/>.

Seznam zkratek

EU	European Communities Evropské společenství
EU	European Union Evropská unie
EPO	European Patent Office Evropský patentový úřad
EUROSTAT	The Statistical Office of the European Union Statistický úřad Evropské unie
GERD	Gross Domestic Expenditure on Research and Development Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj
GIS	Geografický informační systém
HDP	Hrubý domácí produkt
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj
IMF	International Monetary Fund Mezinárodní měnový fond
LS	Lisbon Strategy Lisabonská strategie
NATO	North Atlantic Treaty Organization Severoatlantická aliance
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
PPS	Purchasing Power Standards Parita kupního standardu

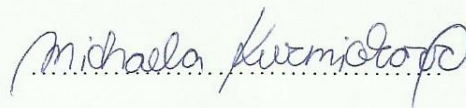
RD	Regional Disparities Regionální disparity
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development Konference OSN o obchodu a rozvoji
WB	World Bank Světová banka
WEF	World Economic Forum Světové ekonomické fórum
WHO	World Health Organization Světová zdravotnická organizace
WTO	World Trade Organization Světová obchodní organizace

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, který byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. května 2018

Michaela Kuzmiaková

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 2.1: Negativní a pozitivní regionální disparity

Obrázek 2.2: Informační hodnoty regionálních disparit

Obrázek 3.1: Magický čtyřúhelník Dánska (2017)

Obrázek 3.2: Magický čtyřúhelník Finska (2017)

Obrázek 3.3: Magický čtyřúhelník Švédska (2017)

Obrázek 4.1: Box plot vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí pro rok 2000

Obrázek 4.2: Box plot vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí pro rok 2008

Obrázek 4.3: Box plot vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí pro rok 2016

Tabulka 2.1: Přehled zpráv o hospodářské, sociální a územní soudržnosti EU

Tabulka 3.1: Makroekonomické agregáty v Dánsku v období let 2008-2016

Tabulka 3.2: Úrovně jednotek NUTS podle počtu obyvatel

Tabulka 3.3: Makroekonomické agregáty ve Finsku v období let 2008-2016

Tabulka 3.4: Makroekonomické agregáty ve Švédsku v období let 2008-2016

Tabulka 3.5: Vybrané ukazatele pro identifikace a hodnocení regionálních disparit podle dimenze soudržnosti a jejich kritériální hodnota

Tabulka 4.1: Vybrané popisné charakteristiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí pro rok 2000

Tabulka 4.2: Vybrané popisné charakteristiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí pro rok 2008

Tabulka 4.3: Vybrané popisné charakteristiky ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí pro rok 2016

Tabulka 4.4: Hrubý domácí produkt na obyvatele v PPS – bodová metoda

Tabulka 4.5: Disponibilní příjem domácností – bodová metoda

Tabulka 4.6: Hrubé výdaje na výzkum a experimentální vývoj – bodová metoda

- Tabulka 4.7: Přihlášky patentů u Evropského patentového úřadu – bodová metoda
- Tabulka 4.8: Lidské zdroje ve vědě a technologiích – bodová metoda
- Tabulka 4.9: Zaměstnanost v sektoru technologií a znalostně náročných odvětvích – bodová metoda
- Tabulka 4.10: Míra zaměstnanosti – bodová metoda
- Tabulka 4.11: Míra nezaměstnanosti – bodová hodnota
- Tabulka 4.12: Míra nezaměstnanosti mladých – bodová metoda
- Tabulka 4.13: Podíl mladých lidí ve věku 30-34 let na vysokoškolském nebo srovnatelném vzdělání – bodová metoda
- Tabulka 4.14: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti – bodová metoda
- Tabulka 4.15: Míra zaměstnanosti starších pracovníků – bodová metoda
- Tabulka 4.16: Kojenecká úmrtnosti – bodová metoda
- Tabulka 4.17: Střední délka života – bodová metoda
- Tabulka 4.18: Oběti dopravních nehod – bodová metoda
- Tabulka 4.19: Příjezdy do ubytovacích zařízení – bodová metoda
- Tabulka 4.20: Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu – bodová metoda
- Tabulka 4.21: Počet osobních letů – bodová metoda
- Tabulka 4.22: Souhrn bodové metody vybraných ukazatelů regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy (2000-2016)

Seznam příloh

Příloha č. 1	„Short-list“ strukturálních ukazatelů Lisabonské strategie
Příloha č. 2	Mapa regionů NUTS 2 Dánska
Příloha č. 3	Klasifikace regionů NUTS Dánska
Příloha č. 4	Mapa regionů NUTS 2 Finska
Příloha č. 5	Klasifikace regionů NUTS Finska
Příloha č. 6	Mapa regionů NUTS 2 Švédska
Příloha č. 7	Klasifikace regionů NUTS Švédska
Příloha č. 8	Datová základna regionálních ukazatelů pro hodnocení ekonomické soudržnosti v regionech NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy – metoda semaforu
Příloha č. 9	Datová základna regionálních ukazatelů pro hodnocení sociální soudržnosti v regionech NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy – metoda semaforu
Příloha č. 10	Datová základna regionálních ukazatelů pro hodnocení územní soudržnosti v regionech NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy – metoda semaforu
Příloha č. 11:	Hodnocení regionálních ukazatelů pro hodnocení ekonomické soudržnosti v regionech NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy – bodová metoda
Příloha č. 12:	Hodnocení regionálních ukazatelů pro hodnocení sociální soudržnosti v regionech NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy – bodová metoda
Příloha č. 13:	Hodnocení regionálních ukazatelů pro hodnocení územní soudržnosti v regionech NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy – bodová metoda
Příloha č. 14:	Vybrané ukazatele regionálních disparit regionů NUTS 2 vybraných nordických zemí Evropy po aplikaci bodové metody a jejich součet celkových bodů v období 2000-2016